

**Д О К Л А Д
ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА
И ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА
ПРЕЗ 2017 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ:

ГЛАВА ПЪРВА

АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ.....	3
I. Законодателство	3
II. Натовареност, съдебна карта	7
III. Съдебни сгради.....	10
IV. Съдебна администрация	12
V. Информационно и техническо обезпечаване	14

ГЛАВА ВТОРА

ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА.....	16
--	----

ГЛАВА ТРЕТА

НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА	22
----------------------------------	----

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ	27
I. Качество на правораздавателната дейност по наказателни дела.....	27
II. Качество на правораздавателната дейност по граждански дела	29
III. Качество на правораздавателната дейност по търговски дела.....	30

ГЛАВА ПЕТА

ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД ПРЕЗ 2017 г.	33
I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ	37
II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ.....	67
III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ	87

ГЛАВА ШЕСТА

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.	105
I. Анализ на тенденциите, констатирани проблеми	105
II. Обща информация за изпълнението на Комуникационната стратегия от съдилищата в Република България.....	106
III. Дефиниране на обекта на мониторинга.....	118
IV. Определяне на заинтересованите страни	121
V. Необходими ресурси за изпълнение.....	122
VI. Обобщение на резултатите от мониторинга	122

ПРИЛОЖЕНИЯ	124
------------------	-----

ГЛАВА ПЪРВА

АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ

В съответствие с нормите на чл. 84, т. 16 от Конституцията на Република България и чл. 114, ал. 2 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) настоящият Доклад за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2017 г. е изготвен от председателя на Върховния касационен съд. Към него са приложени приетите с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) по Протокол № 11/27.03.2018 г. обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2017 г., изготвени съгласно чл. 30, ал. 5, т. 13 от ЗСВ. Таблиците представят в детайли работата на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища. В част от приложенията, изготвени от ВСС, присъства и информация за административните съдилища, но в доклада са представени и анализирани само данните за апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища. Към документа са приложени и статистически таблици за дейността на Върховния касационен съд (ВКС) през 2017 г.

Всички годишни доклади на звената в съдебната система, информацията от които е обобщена в Доклада за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2017 г., са достъпни чрез страниците в интернет на съответните съдилища. Активното публикуване на информация за съдилищата в синхрон с нормите на Закона за достъп до обществена информация, включително и на годишните доклади, позволява на обществеността да проследи в детайли дейността на всеки орган на правораздавателната система, като по този начин гражданите могат да изградят собствено мнение за работата на всеки съд.

На първо място в този доклад трябва да се отбележи, преди да бъдат анализирани основните проблеми в дейността на съдилищата в Република България, че дължим на българските съдии признание за тяхната изключителна активност и тяхната мъдрост при проведените през 2017 г. – за първи път след регламентирането им в Закона за съдебната власт, преки избори за попълване на професионалната квота на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС). Въпреки множеството притеснения, свързани с провеждането на тези избори, съдиите в България дадоха ясен знак, че съдийското самоуправление не е само кухня, банална фраза, а е ценен и работещ механизъм за саморегулиране на системата. Признание дължим и колегите, които бяха избрани от Общото събрание на съдиите за членове на Избирателната комисия и на секционните комисии, както и на Висшия съдебен съвет и неговата администрация, организирани с много усилия изпълнението на всички законови процедури по провеждането на вота.

I. Законодателство

Като говорим за новите разпоредби в ЗСВ, свързани с попълването на състава на ВСС, трябва да отбележим, че през 2017 г. за първи път бе образувано и решено дело по жалба срещу решението от 17.06.2017 г. и от 18.06.2017 г. на Избирателната комисия за избор на членове на ВСС от квотата на съдиите (Решение № 1/02.10.2017 г. по дело № 34/2017 г. по описа на Гражданската колегия на ВКС, петчленният състав, определен по реда на чл. 29н, ал. 4 вр. с чл. 29г, ал. 4 от ЗСВ – http://www.vks.bg/Reshenia/VKS_VAS_GO_R1_17_34_17.pdf).

Постъпването на тази жалба показва сериозни пропуски в ЗСВ при регламентирането на процедурата и реда, по който трябва да бъде разгледана тя. Затова е важно чрез Доклад за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2017 г., внасян в Народното събрание, да бъдат призовани народните представители да попълнят наличните празноти в Закона за съдебната власт.

Единствената норма в ЗСВ, свързана с това съдебно производство, е чл. 29н. Според ал. 4 решението на изборителната комисия, с което се обявява резултатът от избора, подлежи на обжалване в 7-дневен срок от обявяването му пред състава по чл. 29г, ал. 4 (трима съдии от ВКС и двама съдии от Върховния административен съд, определени на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение). В ал. 5 пише, че жалбата се подава чрез съответната колегия на ВСС, която в тридневен срок изпраща цялата преписка на състава по ал. 4. Според ал. 6 съставът разглежда жалбата в открито съдебно заседание с призоваване на жалбоподателя и представител на изборителната комисия и се произнася с решение в 14-дневен срок, което е окончателно. Тези текстове не уточняват по описа на кое от двете върховни съдилища се образува делото, как се определя докладчик по него и по кой процесуален ред се развива производството – по Гражданския процесуален кодекс, по Административнопроцесуалния кодекс или по друг ред.

Още една законова промяна, направена през 2017 г., доведе до проблеми с нейното прилагане и до препятстване на изпълнението от страна съдилищата на един от основните принципи в правосъдието – публичността на постановените съдебни актове. След влизането в сила на 5 ноември 2017 г. на промените в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) – конкретно на чл. 416, ал. 2 и ал. 7 от НПК и чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ – нормите, регламентиращи реда за публикуване на съдебни решения в страниците на съдилищата в интернет, се стигна до противоречиво тълкуване на разпоредбите и до различно прилагане от съдилищата.

Основният въпрос, на който посочените текстове не дават отговор, е, когато е постановен подлежащ на обжалване/протестиране съдебен акт, с който на подсъдим е наложено ефективно наказание, кога се публикуват актът – в деня на постановяването, когато постъпи жалба/протест или когато изтече срокът за обжалване/протестиране. След неуспешните усилия за постигане на еднозначно тълкуване на нормите на НПК и ЗСВ и след проведено съвместно съвещание на Комисията по правни и институционални въпроси и Комисията „Професионална квалификация и информационни технологии“ (КПКИТ) бе прието решение от Пленума на ВСС по т. 7 от Протокол № 3/01.02.2018 г. То гласи: „Да бъде поискано автентично тълкуване от законодателя относно приложението на чл. 416, ал. 2 и ал. 7 от НПК и чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ (нормите, регламентиращи реда за публикуване на съдебни решения в интернет страниците на съдилищата), като бъде посочено: Подлежат ли на публикуване в интернет сайтовете на съдилищата и в ЦУБИПСА обжалваемите актове на съдилищата по наказателни дела, с които деецът е осъден да изтърпи наказание, от момента на постановяването им до изтичане на срока за подаване на жалби и протест, или до постъпването на такива?“. Решението на Пленума на ВСС е изпратено до председателя на Народното събрание, но до изготвянето на настоящия доклад не е получено исканото автентично тълкуване.

Всъщност големият въпрос е дали посочените промени, които влязоха в сила на 5 ноември 2017 г., постигат търсения резултат – да се избегне укриването на осъдените. Цялото общество разбра, че отговорът е отрицателен и че новите норми водят само до ограничаването за неопределено време на публичността в правораздаването. Това е така, защото, от една страна, на съдилищата е забранено да публикуват своя акт (респективно да уведомят за него с прессъобщение медиите по дела с висок обществен интерес, а чрез тях и гражданите), докато прокуратурата не уведоми, че са предприети действия по привеждане в изпълнение на наложеното наказание. От друга страна, съдът не може да откаже да издаде препис от съдебния акт на самия осъден, на неговия защитник или на друга страна по делото. За прокуратурата също липсва забрана да разпространява информация за постановената от съда присъда или решение.

При действащото в момента тълкуване на спорните норми, дадено в решение на КПКИТ към ВСС (заради забраната за публикуване на подлежащ на обжалване/протестиране съдебен акт преди да бъде обжалван/протестиран и преди да е изтекъл срокът за това) парадоксално например бе съобщена през януари 2018 г. присъдата по дело на Софийския военен съд срещу бившия директор на Националната разузнавателна служба ген. Кирчо Киров. Докато на съда му бе забранено да информира обществото какво е постановил, прокуратурата организира брифинг за журналисти, а после им изпрати и прессъобщение с подробна информация за постигната „тежка осъдителна присъда“ от Софийската военно-окръжна прокуратура и за наложените от съда наказания. Самият осъден също изрази в интервюта мнението си за съдебния акт. Това е само един от много примери за това, че нормите в НПК и ЗСВ, влезли в сила на 5 ноември 2017 г., постигат само едно – присъдите и решенията да бъдат преразказвани и интерпретирани пред медиите и обществото от страните по делата по начин, защитаващ техните тези и възгледи, а на съда, постановил съответния акт, да му е забранено да „говори“ – да предостави обективната информация на гражданите чрез публикуването на присъдата/решението и на прессъобщение, когато става въпрос за дело с висок обществен интерес.

По отношение на измененията в НПК (ДВ, бр. 63/2017 г., в сила от 05.11.2017 г.) в годишния доклад за 2017 г. на Апелативен съд – Бургас се оценява като полезна законодателната промяна в чл. 149, ал. 8 от НПК, с която се дава възможност на съда да извърши разпит на вещо лице чрез видеоконференция или телефонна конференция не само когато експертът се намира извън страната, но и във всеки случай, когато обстоятелствата по делото налагат това. Това законодателно разрешение, пише в доклада, ще обезпечи по-бързото приключване на наказателното производство. Коментарът е направен по повод на констатацията, че през 2017 г. се отчитат случаи на забавено разглеждане на няколко дела основно поради трудностите при назначаване на вещи лица за провеждане на въззивно съдебно следствие. Отбелязват се проблеми по т. нар. докторски дела, при които отнема месеци разглеждането на делото поради трудното съгласуване на възможните дати за явяване на упълномощените от подсъдимите защитници, най-често адвокати от САК, с назначените от съда вещи лица, също обичайно професори и доценти с местоживееене в гр. София.

С оглед ускоряване приключването на наказателното производство се предлага *de lege ferenda* да се предвиди възможност в НПК за обжалване отказа на въззивния съд да назначи експертиза и особено т. нар. арбитражна експертиза.

В предложението е посочено, че ако ВКС се произнесе в рамките на висящото въззивно дело по законосъобразността на отказа на въззивния съд да назначи повторна или допълнителна експертиза, съответно, ако ВКС направи преценка за допустимостта, съотносимостта и основателността на такова искане от страните преди решаване на въззивното дело, ще се предотврати възможността впоследствие при извършване на касационния контрол въззивният акт да бъде отменен и делото да се върне на второинстанционния съд с указания за уважаване на това доказателствено искане. Според апелативните съдии, ако се въведе такъв междинен контрол върху доказателствената дейност на въззивния съд, ще се спести пренасяне на процеса два пъти във ВКС, защото, ако отказът на въззивния съд е бил неоснователен, той ще бъде отменен още преди да е приключило въззивното дело, което освен ускоряване на наказателния процес, от друга страна, гарантира и спазване на принципите за ефективно разследване по чл. 13 и чл. 14 от НПК.

Друго законодателно предложение е разпоредителното заседание по чл. 247в от НПК да се провежда в закрито заседание – само с размяна на книжа (двойна), в които да се сочат позициите на лицата по чл. 247б, ал. 2 от НПК по въпросите по чл. 248 от НПК в предварително изготвени и утвърдени образци.

Изложена е и идея в чл. 311, ал. 3 от НПК да се предвиди задължителен звукозапис на съдебното заседание, т. е. разпоредбата от диспозитивна да стане императивна, като по този начин ще се постигне пълнотата на протоколите от съдебните заседания и намаляване на производствата по чл. 312 от НПК за поправки и допълнения в протокола. За целта е необходимо ВСС да осигури на всички съдилища централизирано ползване на специален софтуер за автоматизирано превръщане на звук в текст.

В доклада на Апелативен съд – Бургас също е посочено, че е неоправдано процесуалните срокове за извършване на процесуалните действия на съда да не спират по време на съдебната ваканция.

Сред другите предложени законодателни промени е формулирането на нарочна разпоредба в Глава единадесета „Процесуални действия на страните“ в ГПК, в която да се предвиди недопустимост за разглеждане на отправени към съда писмени или устни изявления, съдържащи недопустим съдебен език, характеризиращ се с враждебна реч, слово на омраза, която засяга репутацията и правата на личността и е насочена към рушене авторитета и безпристрастността на правосъдието. В доклада пише, че използването на такъв език е несъотносимо и несъвместимо с търсената от страните и дължимата от съда защита и съдействие, поради което съставлява нарушение на принципа на добросъвестност по чл. 3 ГПК и принципа на забрана за злоупотреба с права по чл. 57, ал. 2 от Конституцията. „Приемането на изрична правна норма в ГПК, НПК и/или ЗСВ, която да дава основание съдът да връща такива процесуални документи на подателя им, би било в достатъчна степен възпиращо тези прояви. Особено ако последица от връщането е пропускане на преклузивни срокове за извършване на съответните процесуални действия от страна на автора им“ – мотивират предложението си съдиите.

Сериозни законодателни промени се предлагат и от Военно-апелативния съд, насочени към увеличаване на натовареността на военните съдии. Изключително ниската натовареност в тези съдилища се констатира в поредица годишни доклади за прилагането на закона и за дейността на съдилищата, изготвяни от председателя на ВКС, и е неизменна част от разговорите, свързани

с промяната на съдебната карта. Самите военни съдии, осъзнавайки своята ниска натовареност, предлагат изменения и допълнения на Административнопроцесуалния кодекс, чрез които да се възложат на военните съдилища за разглеждане жалбите срещу заповедите за налагане на дисциплинарни наказания по чл. 251 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВС). Според военните съдии, за да бъде реализиран в цялост принципът за определяне компетентността на военните съдилища като специализирани съдилища, осигуряващи отбраната и националната сигурност на страната, е необходимо на тях да бъдат възложени за решаване и делата за административни нарушения, извършени от лицата по чл. 396, ал. 1 НПК. Предлага се промяна и в Указа за борба с дребното хулиганство по отношение на делата за нарушения, извършени от военнотружещи. Според военните съди тази категория лица са длъжни по всяко време на денонощието да бъдат на разположение за изпълнение на задълженията си, свързани с военната служба (чл. 193, ал. 1 от ЗОВС). С извършване от тях на непристойна проява, квалифицирана като дребно хулиганство по смисъла на чл. 1, ал. 2 от УБДХ, военнотружещите не само нарушават обществения ред и спокойствие, но и косвено накърняват военната дисциплина и общественото доверие в структурите на отбраната и сигурността.

Сред другите предложения за законодателни промени е това за регламентиране на възможността при представяне от подсъдимия на медицински документ за влошено здравословно състояние при съмнение незабавно да се извършва проверка по местонахождението на лицето с вещо лице, което да констатира действителното му здравословно състояние с оглед възможността да участва в съдебното производство.

Предлага се да бъде уредена нормативно йерархия на съдилищата и тежестта на съдебните дела, в които защитникът следва да се яви, в случай че е едновременно призован да се яви в едно и също време по няколко дела в един и същи съд или по няколко дела в различни по степен съдилища.

II. Натовареност, съдебна карта

Данните в доклада показват, че действията, предприети от Висшия съдебен съвет през 2017 г. за решаване на проблема с неравномерната натовареност на отделните органи на съдебната власт, са в правилната посока, но все още липсва оптимален резултат. Например броят на съдиите по щат в районните съдилища към областните центрове (включително и в Софийския районен съд), които са значително по-натоварените, през 2017 г. е 659, т. е. налице е увеличение с 4 щатни бройки (0,61%) спрямо 2016 г. В останалите районни съдилища броят на съдиите през отчетния период е 336, като е намалял спрямо 2016 г. с 5 щатни бройки (1,47%).

Безспорно е, че усилията на кадровия орган трябва да продължат и през 2018 г., тъй като статистическите данни, върху които се базират изводите за натовареността, продължават да показват значителна неравномерна натовареност на съдилищата в страната както от едно и също ниво, така и между отделните инстанции. При средна натовареност от 9,65 дела за разглеждане месечно на един съдия за апелативните съдилища (през 2016 г. тя е 9,33), тази на Софийския апелативен съд е 14,17 дела (при 13,22 през 2016 г.), докато на

Апелативния специализиран наказателен съд – 3,30 дела месечно (2,98 през 2016 г.), а на Военно-апелативния съд – 1,24 дела (1,78 през 2016 г.).

Още по-голям е диапазонът на съотношението между отделните окръжни съдилища, от една страна, и на Специализирания наказателен съд (СНС) и Софийския градски съд (СГС), от друга страна. При средна натовареност през 2017 г. на съдебните звена на това ниво на съдебната система от 14,41 дела за разглеждане месечно на един съдия (при 14,90 през 2016 г.), тази на СНС е 32,17 дела (при 31,05 през 2016 г.), на СГС е 30,97 дела (през 2016 г. е 34,09), а под 7 дела през 2017 г. за разглеждане месечно на един съдия е натовареността на окръжните съдилища в Търговище (5,26) и Кърджали (5,64).

В районните съдилища на страната състоянието на неравномерност на натовареността на съдиите е с още по-видими размери. При средна натовареност от 57,60 дела за разглеждане месечно от един съдия в районните съдилища в областните центрове (при 52,90 през миналия отчетен период), натовареността на Софийския районен съд през 2017 г. се покачва значително и е 79,39 дела (при 69,73 през 2016 г.), изключително висока е натовареността и в районните съдилища в Перник (69,22) и Монтана (68,65), докато в Районен съд – Велико Търново е 30,85 дела месечно за разглеждане на един съдия (през 2016 г. – 29,47). Другите районни съдилища в областните центрове с натовареност под 35 дела са Силистра (32,31) и Добрич (33,82).

В районни съдилища извън областните центрове (при средна натовареност от 44,34 дела за разглеждане месечно) има съдилища с натовареност и под 20 дела – Ивайловград (11,48), Ардино (12,21), Малко Търново (14,25), Трън (14,90), Крумовград (18,58), докато има районни съдилища с натовареност над 70 дела месечно – РС – Пещера (77,60), РС – Велинград (77,18), РС – Лом (75,44) и РС – Ихтиман (71,67). Отново, за поредна година, изводът от тези данни е, че малка част от съдилищата са свръхнатоварени, а друга – твърде слабо или недостатъчно. Неравномерната натовареност е една от основните причини за проблемите в работата на съдебните звена. Заради нея често съдебната система понася публични упреци за това, че правосъдието е бавно, в резултат на което в обществото трайно съществуват недоверие и съмнение в ефективността на съдебната система.

Вече не бива да бъде отлагано кардиналното преодоляване на този изключително важен проблем – нееднаквата натовареност на съдилищата. Реализираните през 2017 г. спешни мерки за командироване на съдии в най-натоварените съдилища очевидно не са търсеното трайно решение. Усилия в тази посока през 2018 г. трябва да положат и трите власти в държавата, поради което доброто взаимодействие с Народното събрание и постоянните му комисии е от съществено значение за намирането на най-адекватния изход от тази нетърпима както за множество съдии, така и за обществото ситуация.

Колкото и трудно, непопулярно и предизвикващо сериозен отпор да е решението на този проблем, всички ние трябва да отчетем, че пътят за преодоляване на неравномерната натовареност е само един – промяна на съдебната карта. Само по този начин бихме показали адекватните действия към постигане на бързо, качествено, компетентно, предвидимо правосъдие, даващо на гражданите нужното им чувство за справедливост, когато влязат в храма на Темида.

За съжаление, и през 2017 г. дебатът за съдебната карта – по отношение на съдилищата в Република България, така и не се състоя в средите на магистратите

и в обществото, докато във връзка със звената в прокуратурата конкретни действия бяха предприети.

Недопустимо е да продължаваме да избягваме този разговор на фона на реалностите, свързани с демографските изменения, настъпили в страната, и с последиците от тях – неравномерното разпределение на делата в различните региони, водещо до несправедливо натоварване на съдиите. През 2018 г. Висшият съдебен съвет трябва да възстанови стартирания през 2016 г. диалог между съдиите по тази тема, за да стигнем всички ние до конкретните идеи за реализиране на промените при запазване на достъпа до правосъдие, които да са свързани не с механично закриване/сливане на структури, без да се отчитат всички важни функции, които има съдът в една общност, а с разумна преценка на баланса между достъпа до правосъдие на хората и икономическите измерения на издръжката на съдебни звена с ниска натовареност. Наложително е да пренесем този разговор и към останалите власти – местни и централни, за да убедим и тях в нуждата от промяна на съдебната карта, да преодолеем и техните страхове и най-вече тези на хората, притеснени, че ще бъдат лишени от правото им на достъп до съд.

При изработването на новата съдебна карта критериите за натовареност ще имат знакова роля, защото те трябва да отчитат не само какъв брой дела гледат съдиите, но и много точно да определят какъв е характерът на тези дела. Българските съдии очакват от Съдийската колегия на ВСС през 2018 г. да оптимизира отчитането на натовареността им и да я направи по-справедлива. Например в доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив е отправена следната препоръка: „Съдийската колегия на ВСС да прилага единни критерии и стандарти при определяне на броя на щатовете за съдии и съдебни служители за еднаквите по степен съдилища, като съобразява и степента им на натовареност. В нея, като критерий, следва да се включат и броят на постъпилите дела. Те също са показател, по който следва да се отчита натовареността на съдилищата, като останалите два – дела за разглеждане и свършени дела, са свързани по-скоро с организацията на работата, както от страна на административното ръководство на съда, така и от съответния съдия. В тази връзка следва да се преосмисли и използването на СИНС за вземане на управленски решения и такива, свързани с оценка работата на отделните съдии. Понастоящем тази програма, в този ѝ вид, не може да се приеме за полезна, а по-скоро е възможен източник на напрежение между колегите при преценка относно свършената работа и натовареността, за което нееднократно са изпращани становища до СК на ВСС. Да се ускорят процедурите по обявяване на конкурсите за повишаване в длъжност и преместване за свободните щатни бройки, както и извършване на необходимите действия за тяхното своевременно приключване от СК на ВСС. От години кадровото обезпечаване продължава да се осигурява чрез командироване, с което решаването на проблема в едни съдилища води до създаването на затруднения в работата на други.“.

От военните съдилища отново отбелязват наличието на проблем, който след въвеждането на системата за измерване натовареността на съдиите става все по-актуален, но не намира решение в правилата за натоварване на съдиите. В доклада на председателя на Военно-апелативния съд пише: „Картината не би била пълна, ако не се отчете допълнителното натоварване на съдиите от военните съдилища, които на едно или друго основание съобразно разпоредбата на чл. 107, ал. 2 ЗСВ се командирова във Военно-апелативния съд за участие

като членове на съдебни състави или като съдии – докладчици по определени дела. Следва да се отчете, че това е едно сериозно допълнително натоварване, което би следвало да бъде отчетено и взето предвид както по Правилата за оценка натовареността на съдиите, приети с решение по протокол № 62/16.12.2015 г. на ВСС, така и отчетено като допълнителна дейност в годишните доклади на съдилищата, което вече съдилищата започнаха да правят в докладите си при отчитане на своята дейност. Би следвало по емпиричен път на тази заетост да бъде даден определен часови показател, който да бъде предложен на Комисията „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към СК на ВСС да бъде включен и да залегне като критерий при определяне на индивидуално разполагаемото годишно време за разглеждане и решаване на делата само за военните магистрати.“.

Председателят на Апелативен съд – Бургас пък настоява в доклада си да се унифицира статистическата отчетност относно началния момент на изчисляване на тримесечния срок между първоинстанционните и въззивните съдилища, в това число между окръжните и апелативните съдилища. В противен случай апелативните съдилища ще бъдат злепоставени спрямо окръжните по показателя срочност, тъй като началният момент за този тримесечен срок ще се отчита от образуване на делото вместо от първото по делото съдебно заседание, както е прието за окръжните и районните съдилища, пише в доклада. Председателят на апелативния съд констатира още, че в процесуалния закон не е предвиден тримесечен срок за разглеждане и решаване на делата, като допълва: „Не е възможно, а и не е оправдано стриктното спазване на тези процесуални срокове да е за сметка на неизясняване на делата от фактическа страна, което рефлектира върху качеството на съдебните актове, което всъщност трябва да е основната цел на правосъдието. Освен това, видно от Единния формуляр за атестиране на съдия, прокурор и следовател, адм. ръководител и зам. на адм. ръководител, този показател – „решени дела в 3-месечен срок“, с постановен акт по същество, не е залегнал като показател за качество, нито за срочност на работата на атестирания магистрат.“.

III. Съдебни сгради

Въпреки че през 2016 г. отчетохме като решен един знаков проблем – осигуряването на подходящи сгради за Софийския районен съд, а през 2017 г. сграда спешно бе осигурена и за специализираните наказателни съдилища, управлението на сградния фонд през 2018 г. отново ще е голямо предизвикателство за Висшия съдебен съвет, защото проблемите са много.

Основен въпрос, чието обсъждане трябва да се случи през 2018 г. и да намери своето спешно решение, е този за „отеснялата“ за шестте съдилища и звена на прокуратурата (включително Върховната касационна прокуратура) Съдебна палата в София, за което свидетелстват множеството писма от ръководители на органите, настанени в нея, за нови кабинети, помещения и зали. Стигна се дотам на председателя на ВКС, стопанисващ сградата, да бъде препоръчано от ВСС да предостави за деловодство на САС гардеробната, разположена непосредствено след влизането през Централния вход на палатата. Това открито пространство (необособено като помещение) е планирано от архитекта на сградата, оформено е още при нейното изграждане и е използвано от гражданите и адвокатите. Съдебната палата в София е паметник на културата

и подобно преустройство (зидане на стени, прокарване на кабели и т. н.) би нарушило безспорно облика ѝ, запазен в продължение на десетилетия от нашите предшественици, пазили културното ни наследство. Затова е много важно през 2018 г. Висшият съдебен съвет да вземе единственото адекватно решение – за извеждане на органи на съдебната власт – съдилища и прокуратури, от Съдебната палата и настаняването им в сгради, които са подходящи да отговорят на нарасналите им нужди от помещения и зали.

Подобен въпрос се поставя и от колегите от Варна. В годишния им доклад за 2017 г. пише: „Апелативен съд – Варна ползва пети, последен етаж в сградата на Съдебната палата, в която се помещават и Окръжен съд, Апелативна и Окръжна прокуратури. Всеобщ проблем на институциите, настанени в сградата, е крайно недостатъчният брой на помещенията. Сградата е пренаселена и трудно може да поеме обособяването на нови работни места... Изводът, който се налага е, че с всяка следваща година проблемът с недостига на кабинети се задълбочава и влошава условията на труд.“.

В доклада на Апелативен съд – Пловдив пише, че за трите съдилища, които обитават Съдебната палата, са недостатъчни помещенията в сградата. В доклада се посочва, че един от вариантите е, съвместно с ВСС и Община Пловдив, да се извърши пълно застрояване на терена, върху който е построена Съдебната палата. Друг вариант е реконструкцията на две съдебни зали, ползвани от окръжния и районния съд, като по този начин могат да се обособят съдебни зали и помещения, в които да се настанят съдебни служители и да бъде обособена адвокатска стая. За разрешаване на проблема с пренаселеността като варианти се обсъжда и надстрояване терасите на шест плюс четириетажна административна сграда с вход от ул. „Йоаким Груев“, с цел оформяне на канцеларии и други площи за административна цел, пише в доклада. По отношение на Съдебна палата – Хасково се напомня, че продължава да е нерешен проблемът с липсата на средства за проектиране и изграждане на бетонна рампа на открито за преодоляване на външното стълбище и доставка и монтаж на повдигателно съоръжение на закрито за преодоляване на вътрешното стълбище във фойето и осъществяване на достъпа от тротоара до първия етаж на Съдебната палата – Хасково на хора с намалена подвижност, в т. ч. на хората с увреждания.

Председателят на Апелативен съд – Велико Търново констатира, че остава неразрешен проблемът на изчерпалия капацитета си сграден фонд, макар че за нуждите на институциите на съдебната власт е предоставена освен Съдебната палата и сграда 2 на ул. „Цанко Церковски“ № 40, правото на собственост на която е прехвърлено безвъзмездно на Великотърновски окръжен съд с решение на Общински съвет – Велико Търново през 2002 година. „Двете сгради са пренаселени и трудно могат да поемат повече обособяване на работни места, тъй като възможностите за преустройство на съществуващите помещения са изчерпани.“ – пише в доклада. Според председателя на апелативния съд Съдебната палата в гр. Велико Търново е в добро състояние, но от години основен проблем в работата на прокуратурите и Районен съд се явява липсата на помещения и кабинети в сградата. Това обосновава изразеното становище на административните ръководители на органите на съдебната власт за необходимост от сграда № 2 и предложението им същата да бъде включена в инвестиционната програма на ВСС за основен ремонт. „Това обаче не е сторено през 2017 година, тъй като все още не е уреден статутът ѝ поради наличен спор

между ВСС и Министерство на правосъдието. Независимо от това считам, че с реализирането на дейностите по преустройството ѝ ще бъде осигурена оптимална работна среда на магистрати и служители, а действията по извеждане на Агенция по вписванията от сградата ще са в съответствие с изискванията на § 2, ал. 1 от ПЗР на Закона за търговския регистър, с който на Министерския съвет и областните управители е възложено най-късно до 1 юли 2006 г. да предоставят сгради или помещения на агенцията за нуждите на водените от нея регистри. След реконструкция и преустройство на сграда № 2 там ще се осигурят достатъчно помещения за настаняване на прокурори и служители на прокуратурата, чиито условия на работа към момента са най-неблагоприятни, а в Съдебната палата ще могат да се разпределят освободените помещения.“ – пише в доклада.

IV. Съдебна администрация

Безспорно е, че ефективната, бърза и прозрачна работа на съдебната система зависи и от компетентната и квалифицирана съдебна администрация – служителите, които често са в пряк контакт с гражданите и градят представата на хората за отношението към тях в Съдебната палата. За съжаление, през 2017 г. продължи неравномерното за страната разпределение на служителите в отделените съдилища, което отново потвърждава нуждата от продължаване на започналите още през 2016 г. действия по оптимизиране на съдебната администрация.

Статистиката показва, че в най-тежко състояние от гледна точка на обезпечаване със съдебна администрация са апелативните съдилища. В тях съотношението на броя на служителите към броя на магистратите е 1,28 (през 2016 г. – 1,32). Най-сериозно е положението в Софийския апелативен съд, където то е 1,04 (при 1,14 през 2016 г.), а най-добро е във Военно-апелативния съд, където съотношението е 2,00, приблизително каквото е средното за окръжните съдилища (1,98), а в СГС е 2,51, в СНС – 2,37. Средното съотношение по този показател за районните съдилища в областните центрове е 2,83, а за Софийския районен съд – 3,15. Същевременно в останалите районни съдилища в страната (извън областните центрове) този коефициент е 4,04. Като се отчете обстоятелството, че районните съдилища в областните центрове (включително и СРС) през 2017 г. са разгледали общо 392 062 дела, а тези, които са извън областните центрове – 157 897, е повече от очевидно, че съотношението на броя на служителите към броя на магистратите се оказва обратнопропорционално на делата за разглеждане. При това има районни съдилища в страната (извън областните центрове), в които съотношението достига 6,50 (Мадан), дори 7 (Момчилград, Златоград, Девин, Омуртаг).

По отношение на съдебната администрация в много от годишните доклади за апелативните райони се посочва, че заради щатна необезпеченост се налага съвместяване на функции от съдебните служители. В доклада си председателят на Апелативен съд – Велико Търново пише, че като се има предвид фактът, че част от политиката на ВСС по управление на човешките ресурси и свързаните с нея процеси в органите на съдебната власт е оптимизиране на щатната численост на съдебната администрация, на съдебните служители, независимо от кое звено са те, е възложено съвместяване на функциите на длъжности, които не са заложили в щатното разписание, като призовкар, куриер, статистик, завеждащ

регистратура за класифицирана информация, служител по сигурността на информацията, финансов контролор и др. За Окръжен съд – Велико Търново се констатира, че налага съвместяване на длъжности по Класификатора, утвърден от ВСС, но неразкрити по щата на съда, от служители, заемащи други длъжности съобразно трудовото правоотношение, без определен срок и въз основа заповед на административния ръководител. По този начин натовареността на отделни служители е по-голяма от необходимата за изпълнение на задълженията по длъжностните им характеристики, в рамките на работния ден и безсрочно, в нарушение на чл. 345, ал. 2 от ЗСВ и изискванията на трудовото законодателство, както и при финансова невъзможност за допълнително заплащане, необезпечена с бюджетната рамка на утвърдените разходи.

В доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив пише, че съдебни служители от специализираната администрация са натоварени и с допълнителни функции извън длъжностната им характеристика.

По отношение на Софийския военен съд се посочва, че всеки от съдебните служители, освен функционалните си задължения съобразно заеманата от него длъжност, е изпълнявал и други функции, вменени му със заповед на председателя, така че съдът да може да осъществява дейността си нормално. Възлагането на допълнителни задължения поради остра служебна необходимост и недостига на щатни бройки е надхвърлил обема на чл. 345, ал. 2 от ЗСВ, а продължителността на работното време, полагано от служителите при условията на чл. 345 ал. 3 от ЗСВ, в някои случаи е надвишило максимално допустимото съгласно Кодекса на труда (чл. 359 ЗСВ).

За Военен съд – Пловдив пише, че при сегашната щатна численост и структура на администрацията съдът е много сериозно затруднен да осъществява основната си правораздавателна функция при излизане в отпуск на някои от съдебните секретари, ползване на отпуск по болест, командировка за разглеждане на дела на пункт, даване на дежурства. Тази щатна необезпеченост е констатирана в Акта за резултатите от извършената комплексна планова проверка по Заповед № ПП-01-43/01.06.2016 г. на главния инспектор на Инспектората към Висшия съдебен съвет.

В много от годишните доклади за апелативните райони се настоява за назначаване на нови съдебни помощници. В доклада на Софийския апелативен съд пише, че с оглед увеличаващия се брой на постъпления на граждански и търговски дела в САС през всяка следваща година, тежестта на казусите и голямата натовареност на съдиите в сравнение с останалите апелативни съдилища в страната по брой разглеждани дела, наложително е увеличаване броя на съдебните помощници в двете отделения, както и изменения в действащото законодателство, особено в материята на подсъдността. Констатира се още, че и през 2017 г. се забелязва диспропорция в натоварването на съдиите от районните съдилища от различните съдебни райони, която е особено отчетлива по отношение на съдиите, работещи в СРС. Проблемът следва да бъде решен от ВСС, пише председателят на САС, като се предприемат действия по назначаване на съдебни помощници в СРС и промяна на законодателството.

В доклада на председателя на Апелативен съд – Пловдив се сочи, че положително за работата на съдиите би се отразило увеличаването на щатната численост на съдебните помощници. Работата по делата до постановяване на съдебен акт, а и след това във връзка с подготовката им за изпращане във ВКС по касационни жалби/протести изисква много време, което би могло да бъде

спестено на магистратите за същинската им дейност от работата на съдебните помощници, пише в доклада. За повече съдебните помощници настоява и председателят на Окръжен съд – Пловдив.

Според председателя на Апелативен съд – Бургас също е необходимо увеличаване на броя на съдебните помощници с оглед на увеличението на административната работа на председателите на апелативните съдилища и увеличението на постъплението по наказателни дела. Ръководството на Окръжен съд – Бургас отчита ефективността на съдебните помощници като максимална и особено ако такива бъдат назначени в големите районни съдилища.

Ангажимент на Висшия съдебен съвет е да направи анализ на предложенията в докладите на председателите на апелативните съдилища и обективно да прецени какъв е балансът между удовлетворяването на исканията за отпускане на нови щатни бройки за служители и нуждата от оптимизиране на съдебната администрация. Висшият съдебен съвет и през 2018 г. трябва да продължи да съобразява критериите за определяне на броя на служителите в звената в съдебната система с натоварването в съответния орган при отчитане на спецификата на отделните звена. Подобряването на ефективността на съдебната администрация, нейната квалификация и мотивираност трябва да са също сред основните ангажименти на административните ръководители.

V. Информационно и техническо обезпечаване

По отношение на информационното и техническото обезпечаване на работата на съдилищата трябва да се отчете напредък през 2017 г., като в отделните доклади на председателите на апелативните съдилища се сочат и останалите конкретни проблеми за решаване през 2018 г.

Например в доклада на председателя на САС се посочва, че през 2017 г. съдът не разполага с достатъчно нова техника като компютри и мрежови принтери. От употреба са изведени мрежовите принтери в деловодствата и при съдебните секретари. Нови 8 мултифункционални устройства са закупени в края на годината. По отношение на компютърната обезпеченост, във връзка с искана от Висшия съдебен съвет информация за необходимостта от нови компютри с цел провеждане на обществена поръчка за всички органи на съдебна власт, е заявено за 2017 г. закупуване на 78 бр. компютърни конфигурации, но са предоставени само 27 бр. конфигурации и 5 скенера. За 2018 г. също е заявено предоставянето на нова техника, но с оглед дефектирала през годината стара техника, както и във връзка с увеличението на щата и назначаването на нови съдии и съдебни служители, ще е необходимо и допълнително закупуване на компютърни конфигурации.

Наличната техника в Апелативен съд – Велико Търново е достатъчна за нормалното протичане на работния процес, но е необходимо нейното непрекъснато обновяване. Предвид бързото развитие на информационните технологии и приетите от ВСС стандарти за електронно правосъдие има необходимост от актуализиране на системите и мрежите. В доклада за този апелативен район се посочва, че поради налични проблеми от софтуерен характер, свързани с вида деловодна програма, използвана от Окръжен съд – Велико Търново, е налице проблем с обмена на информация между тази програма и Единния портал за достъп до съдебните дела. Многократно е

сигнализирана фирмата, която осъществява абонаментната поддръжка на АСУД, но проблемите не са отстранени.

В доклада на Военно-апелативния съд пък за поредна година се отчита като проблем липсата на финансиране и използване на компютърна техника във военните съдилища, чиято възраст надвишава 5 и повече години. Предадените от ВСС компютърни конфигурации през 2017 г. са недостатъчни. Според военните съдии удачно се е оказало преминаването към централизирано снабдяване с компютърни конфигурации на всички органи на съдебната власт.

И през 2017 г. отново не е постигнато уеднаквяване на интернет страниците на различните съдилища, а унифицирането им би улеснило достъпа на гражданите до тях и извършването на бързи справки по делата.

ГЛАВА ВТОРА

ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДИЛИЩАТА

Статистически данни за делата за разглеждане от съдилищата през 2017 г. (включително ВКС) и за свършените дела през годината

Съдилища	Висящи в нач. на годината	Постъпи ли през годината	Всичко за разгле- ждане	Свършени дела	Със съдебен акт по същество	Прекра- тени	Висящи в края на периода
Апелативни	2 816	15 439	18 255	15 119	14 283	836	3 136
Военни	46	600	646	599	538	61	47
Окръжни (вкл. СГС+СНС)	23 414	89 856	113 270	90 753	77 662	13 091	22 517
РС в областните центрове (вкл. СРС)	60 649	331 413	392 062	323 874	280 160	43 714	68 188
РС извън областните центрове	14 176	143 721	157 897	142 944	121 169	21 775	14 953
Общо без ВКС	101 101	581 029	682 130	573 289	493 812	79 477	108 841
ВКС	4 260	9 758	14 018	9 802	4 593	797	4 024
Всичко дела	105 361	590 787	696 148	583 091	498 405	80 274	112 865

По отношение на Върховния касационен съд през 2017 г. се отбелязва тенденция към намаляване на делата. Несвършените дела, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4 260 бр. (при 3 952 бр. през 2016 г.). Постъпилите дела през 2017 г. са 9 758 бр. или с 3,7% по-малко от предходната година (през 2016 г. те са 10 135 бр.), т. е. общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 14 018 бр., което е с 0,5% по-малко от тези през 2016 г. (при 14 087 през 2016 г.). През 2017 г. съдиите от ВКС са решили общо 9 802 бр. дела, като през 2016 г. те са 9 902 бр., т.е. с 1% по-малко. Останалите несвършени към 31 декември 2017 г. дела са 4 024 бр. (при 4 276 бр. през 2016 г.), т. е. в края на периода несвършените дела са с 5,9% по-малко от тези към 1 януари 2017 г.

Изчерпателна информация за делата, разглеждани във Върховния касационен съд през 2017 г., е предоставена в Глава пета от настоящия доклад.

Анализът на обобщените статистически данни за дейността на апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2017 г. показва леко увеличаване на броя на разглежданите дела – със 7,55% спрямо 2016 г. (с 9,37% спрямо 2015 г.). Намаление се наблюдава в

окръжните и военните съдилища, докато при останалите съдилища тенденцията е към увеличение.

Общо за всички съдилища се наблюдава увеличение на броя на приключените дела – със 7,53% спрямо 2016 г. (с 8,99% спрямо 2015 г.). И тук трябва да се отбележи, че намаление има в окръжните и военните съдилища, докато при останалите съдилища се констатира увеличение.

Делата, приключени през 2017 г. в 3-месечен срок, са с 10,04% повече от тези, приключени през 2016 г., и със 7,74% повече от приключените в този срок през 2015 г.

Общо в страната през 2017 г. от съдилищата – апелативни, окръжни и военни, са дадени 4 701 разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС), а изготвените и получени веществени доказателствени средства (ВДС) са 1 214 бр. За сравнение през 2016 г. са дадени 4 888 разрешения и изготвени и получени 1 146 бр. ВДС, а през 2015 г. – 4 093 дадени разрешения и 1 321 получени бр. ВДС.

Данните за движението на делата за всички съдилища (без ВКС) през 2017 г. са:

- висящи в началото на годината – 101 101 бр. (при 96 863 бр. през 2016 г.);
- постъпили – 581 029 бр. (при 537 376 бр. през 2016 г.);
- дела за разглеждане – 682 130 бр. (при 634 239 бр. през 2016 г.);
- свършени дела – 573 289 бр. (при 533 142 през 2016 г.);
- свършени в 3-месечен срок – 485 042 бр., т. е. 84,61% от всички (при 440 777 бр. или 82,68% през 2016 г.);
- дела със съдебен акт по същество – 493 812 бр. (при 455 384 бр. през 2016 г.);
- прекратени производства – 79 477 бр. (при 77 758 бр. през 2016 г.);
- висящи дела в края на годината – 108 841 бр. (при 101 097 бр. през 2016 г.).

Общият брой дела за разглеждане от всички съдилища (без ВКС) през 2017 г. е увеличен с 47 891 бр. спрямо предходната година. Наред с увеличението в постъпленията на дела в съдилищата през 2017 г. (с 43 653 бр. спрямо 2016 г.), натовареността на съдиите продължава да е твърде висока и неравномерна.

По отношение на апелативните съдилища статистиката показва следното:

- дела за разглеждане – 18 255 бр.;
- свършени дела (общо) – 15 119 бр.;
- свършени дела до 3 месеца – 13 498 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 14 283 бр.;
- прекратени дела – 836 бр.;
- висящи дела в края на периода – 3 136 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 4 503 бр.

Според анализа на данните за апелативните съдилища през 2017 г. с 3,59% е увеличен броят на делата за разглеждане спрямо 2016 г., като с близък процент спрямо същата година са увеличени и свършените дела – 2,63%. Свършените дела в срок до три месеца са нараснали спрямо предходната година с 2,72% при

увеличение през годината на съдиите в апелативните съдилища със 7 щатни бройки.

От разгледаните през 2017 г. дела от апелативните съдилища 13 561 бр. са граждански, като сред тях въззивните граждански дела са 3 470 бр., въззивните търговски дела са 3 140 бр., въззивните частни дела – 6 328 бр., други – 623 бр. Общо разгледаните наказателни дела от апелативните съдилища в страната са 4 694 бр., като от тях въззивните наказателни са 1 186 бр., въззивните частни наказателни – 2 583 бр., а частните наказателни по чл. 243 от НПК – 203 дела, други – 722 бр.

През 2017 г. апелативните съдилища са дали общо 21 разрешения (АС-София – 16 бр., Апелативен специализиран наказателен съд – 4 бр., Военно-апелативен съд – 1 бр.) за използване на специални разузнавателни средства, като изготвените и получените за този период веществени доказателствени средства са 12. През 2016 г. дадените разрешения също са 21, а изготвените и получени ВДС – 5 бр. През 2015 г. броят на дадените разрешения от апелативните съдилища за използване на СРС също е 21. През тази година изготвените и получени ВДС са 2 бр.

Във военните съдилища през 2017 г. по щат са работили 17 съдии. Щатът е останал непроменен и в предходните 2 години. Данните за тези съдилища показват:

- общ брой дела за разглеждане – 646 бр.;
- свършени дела (общо) – 599 бр.;
- свършени дела до 3 месеца – 571 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 538 бр.;
- прекратени дела – 61 бр.;
- висящи дела в края на периода – 47 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 53 бр.

При военните съдилища се наблюдава намаляване на броя на постъпилите и приключени дела – съответно с 24,71% и с 26,23% спрямо 2016 г. Продължава тенденцията тези съдилища да са сред най-слабо натоварените в страната.

От общия брой дела за разглеждане през 2017 г. 126 са от наказателен общ характер, 164 – частни наказателни дела, 297 – частни наказателни дела (разпити), дела по чл. 78а от НК – 50, наказателни частен характер дела – 9.

Наказателните дела от общ характер за разглеждане на първа инстанция от военните съдилища по видове престъпления през 2017 г. са:

- престъпления против собствеността – 51 бр. (40%);
- общоопасни престъпления – 38 бр. (30%);
- документни престъпления – 5 бр. (4%);
- военни престъпления – 12 бр. (10%);
- престъпления против стопанството – 7 бр. (6%);
- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 9 бр. (7%);
- престъпления против личността – 4 бр. (3%).

Военните съдилища през 2017 г. са дали 35 разрешения за използване на СРС (ВС – София – 22 бр., ВС – Пловдив – 7 бр., ВС – Сливен – 6 бр.), а изготвените и получени ВДС през годината са 5. За 2016 г. дадените разрешения са 36, а изготвените и получени ВДС – 9. През 2015 г. разрешенията за

използване на СРС, дадени от военните съдилища, са 62, а изготвените и получени ВДС – 34.

Броят на съдиите по щат в окръжните съдилища, включително и в Софийския градски съд, през 2017 г. е 774, като спрямо предходната година е намален с трима съдии. Информацията за делата в тези съдилища е следната:

- общ брой дела за разглеждане – 113 270 бр.;
- свършени дела (общо) – 90 753 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 69 947 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 77 662 бр.;
- прекратени дела – 13 091 бр.;
- висящи дела в края на периода – 22 517 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 16 867 бр.

През 2017 г. броят на делата за разглеждане в окръжните съдилища спрямо предходната 2016 г. е намален с 3 452 дела, а спрямо 2015 г. е налице намаление с 1 280 бр. дела. В сравнение с предходната година през 2017 г. се намалява броят на свършените дела, като намалението е с 2 535 дела (2,71%). По отношение на срочността на приключване на делата през 2017 г. данните показват, че свършените в 3-месечен срок дела са намалели с 3,41% спрямо предходната година.

От общия брой разгледани дела от окръжните съдилища и от СГС 77 162 бр. са граждански. От тях граждански дела на първа инстанция са 15 333 бр., частни граждански – 2 252 бр., жалби за бавност – 86 бр., въззивни граждански – 24 805 бр., въззивни частни граждански – 15 113 бр., търговски – 14 309 бр., фирмени – 5 264 бр. От общия брой дела, разгледани от тези съдилища, наказателните са 36 108 бр. От тях наказателни дела от общ характер са 3 595 бр., частни наказателни – 19 659 бр., частни наказателни (разпити) – 1 780 бр., въззивни дела от общ характер – 5 992 бр., въззивни частни наказателни – 4 951 бр., административнонаказателни дела – 131 бр.

Гражданските и търговските дела за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища по вид на правния спор през 2017 г. са:

- искове по СК и ЗЛС – 2 822 бр.;
- облигационни искове – 8 667 бр.;
- искове по Търговския закон – 10 788 бр.;
- несъстоятелност – 2 222 бр.;
- вещни искове – 694 бр.;
- други дела – 12 051 бр.

Наказателните дела от общ характер за разглеждане на първа инстанция от окръжните съдилища по видове престъпления през 2017 г. са:

- общоопасни престъпления – 1 178 бр.;
- престъпления против стопанството – 581 бр.;
- престъпления против собствеността – 434 бр.;
- престъпления против личността – 436 бр.;
- престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи – 340 бр.;
- престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации – 331 бр.;
- други – 295 бр.

Окръжните съдилища в страната са дали общо 4 645 разрешения за използване на СРС през 2017 г., като най-голям брой са дали: Специализираният наказателен съд – 2 146 бр.; Окръжен съд – Пловдив – 339 бр.; Окръжен съд – Стара Загора – 320 бр.; Софийският градски съд – 196 бр.; Окръжен съд – Благоевград – 167 бр.; Окръжен съд – Кюстендил – 147 бр. Изготвените и получени през 2017 г. ВДС са 1 197.

През 2016 г. окръжните съдилища са дали общо 4 831 разрешения и са изготвени и получени 1 132 бр. ВДС. Дадените разрешения от окръжните съдилища за използване на СРС през 2015 г. са 4 010 бр., а изготвените и получени ВДС – 1 285 бр.

Броят на съдиите по шат в районните съдилища към областните центрове, включително и в Софийския районен съд, през 2017 г. е 659, т. е. налице е увеличение с 4 щатни бройки (0,61%) спрямо предходния отчетен период. Данните за движението на делата в тези съдилища са следните:

- общ брой дела за разглеждане – 392 062 бр.;
- свършени дела (общо) – 323 874 бр.;
- свършени дела в срок до 3 месеца – 271 911 бр.;
- свършени със съдебен акт по същество – 280 160 бр.;
- прекратени дела – 43 714 бр.;
- висящи дела в края на периода – 68 188 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 35 192 бр.

През годината се наблюдава увеличаване на броя на новообразуваните дела, като увеличението спрямо 2016 г. е с около 8,98%. Увеличение има и при броя на свършените дела през 2017 г. спрямо 2016 г. – с 8,29%. По отношение на приключването на делата в срок до 3 месеца се наблюдава увеличение с 12,28% спрямо 2016 г.

От общия брой разгледани дела от тези съдилища 292 094 са граждански, като от тях по общия ред – 73 915 бр., частни граждански дела – 29 761 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 161 104 бр., други – 27 314 бр. Общият брой на наказателните дела е 99 968, като от тях наказателни от общ характер – 19 777 бр., наказателни от частен характер – 2 069 бр., дела по чл. 78а от НК – 3 740 бр., частни наказателни – 41 900 бр., частни наказателни (разпити) – 3 214 бр., административнонаказателни дела – 29 268 бр.

В останалите районни съдилища броят на съдиите през отчетния период е 336, като е намалял спрямо 2016 г. с 5 щатни бройки (1,47%). Статистиката за движението на делата показва:

- общ брой дела за разглеждане – 157 897 (увеличение с 13,36% в сравнение с 2016 г.);
- свършени дела (общо) – 142 944 бр. (увеличение с 14,22% в сравнение с 2016 г.);
- свършени дела в срок до 3 месеца – 129 115 бр. (увеличение с 15% в сравнение с 2016 г.);
- свършени със съдебен акт по същество – 103 310 бр. (увеличение с 5,14% в сравнение с 2016 г.);
- прекратени дела – 21 775 бр.;
- висящи дела в края на периода – 14 953 бр.;
- обжалвани и протестирани дела – 11 540 бр.

От посочения общ брой дела 106 381 са граждански. От тях по общия ред са разгледани 25 004 дела, частни граждански са 12 259 бр., дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 64 652 бр., други – 4 466 бр. Разгледаните наказателни дела са 51 516 бр. От тях от общ характер са 12 937 бр., от частен характер – 1 123 бр., дела по чл. 78а от НК – 3 637 бр., частни наказателни – 17 261 бр., частни наказателни (разпити) – 3 163 бр., административнонаказателни – 13 395 дела.

Гражданските дела за разглеждане от всичките районни съдилища по вида на правния спор през 2017 г. са:

- заповедни производства – 225 756 бр. (56,7%);
- искове по СК,ЗЗДН, ЗЛС, ЗГР и др. – 37 221 бр. (9,3%);
- облигационни искове – 32 899 бр. (8,3%);
- частни производства – 36 365 бр. (9,1%);
- установителни искове – 27 975 бр. (7,0%);
- искове по Кодекса на труда – 6 611 бр. (1,7%);
- вещни искове – 6 606 бр. (1,7%);
- делби – 7 326 бр. (1,8%);
- обезпечения – 2 810 бр. (0,7%);
- други граждански дела – 14 906 бр. (3,7%).

Наказателните дела от общ характер за разглеждане от всички районни съдилища по видове престъпления през 2017 г. са:

- общоопасни престъпления – 13 560 бр. (41,5%);
- престъпления против собствеността – 9 058 бр. (27,7%);
- престъпления против стопанството – 2 011 бр. (6,1%);
- престъпления против дейността на държавните и общинските органи – 1 614 бр. (4,9%);
- престъпления против личността – 2 648 (8,1%);
- престъпления против брака, семейството и младежта – 1 406 (4,3%);
- документни престъпления – 1 280 (3,9%);
- други – 1 137 (3,5%).

ГЛАВА ТРЕТА

НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА

Най-драстичните примери за неравномерност в натовареността на съдилищата в страната са посочени в Глава първа „Анализ на основните проблеми“ от настоящия доклад.

Средната действителна натовареност на съдиите от апелативните, окръжните, военните, специализираните наказателни и районните съдилища през 2017 г. по отношение на делата за разглеждане е 33,59 бр. месечно, като спрямо 2016 г. има увеличение с 8,15%. Действителната натовареност по отношение на свършените дела през 2017 г. е 28,23 бр. месечно, което спрямо 2016 г. е нарастване с 8,12%.

За съдиите от районните съдилища в областните центрове (включително СРС) действителната средна натовареност е 57,60 бр., което бележи ръст спрямо предходната година с 8,88%. По отношение на натовареността съдилищата от тази категория могат да бъдат групирани по следния начин: с натовареност над 50 дела месечно за разглеждане от един съдия са 10 съдилища; между 40 и 50 дела разглежда един съдия в 13 от съдилищата, а под 40 дела – в 4 от съдилища в областните центрове.

Средната действителна натовареност на съдиите в районните съдилища извън областните центрове по отношение на делата за разглеждане е 44,34 бр. месечно, което е увеличение спрямо предходната 2016 г. с 18,33%. И тук съдилищата могат да се групират така: над 50 дела месечно разглежда един съдия в 30 съдилища от тази категория; между 40 и 50 дела разглежда един съдия в 22 съдилища, между 30 и 40 дела месечно е натовареността в 24 съдилища, а под 30 дела – в 10 районни съдилища извън областните центрове.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Районни съдилища в областните центрове			
над 50 дела месечно	1	СРС	79,39
	2	РС-Перник	69,22
	3	РС-Монтана	68,65
	4	РС-Пловдив	59,28
	5	РС-Сливен	59,20
	6	РС-Бургас	56,32
	7	РС-Кюстендил	56,30
	8	РС-Стара Загора	54,18
	9	РС-Плевен	53,67
	10	РС-Варна	51,09
между 40 и 50 дела месечно	1	РС-Ямбол	49,43
	2	РС-Пазарджик	47,36
	3	РС-Габрово	45,68
	4	РС-Благоевград	45,64
	5	РС-Разград	45,79
	6	РС-Враца	44,80

	7	РС-Русе	44,55
	8	РС-Видин	44,19
	9	РС-Хасково	43,64
	10	РС-Смолян	42,10
	11	РС-Кърджали	42,04
	12	РС-Търговище	41,26
	13	РС-Ловеч	40,07
под 40 дела месечно	1	РС-Шумен	39,46
	2	РС-Добрич	33,82
	3	РС-Силистра	32,31
	4	РС-Велико Търново	30,85
Районни съдилища извън областните центрове			
над 50 дела месечно	1	РС-Пещера	77,60
	2	РС-Велинград	77,18
	3	РС-Лом	75,44
	4	РС-Ихтиман	71,67
	5	РС-Панагюрище	69,96
	6	РС-Берковица	68,75
	7	РС-Нова Загора	65,20
	8	РС-Чирпан	64,46
	9	РС-Самоков	63,05
	10	РС-Несебър	61,50
	11	РС-Провадия	60,95
	12	РС-Средец	60,11
	13	РС-Оряхово	59,96
	14	РС-Ботевград	58,81
	15	РС-Карнобат	55,46
	16	РС-Свищов	55,17
	17	РС-Своге	55,13
	18	РС-Асеновград	55,03
	19	РС-Гълъбово	53,33
	20	РС-Нови Пазар	53,18
	21	РС-Елин Пелин	53,17
	22	РС-Червен бряг	52,62
	23	РС-Сливница	52,58
	24	РС-Айтос	51,76
	25	РС-Костинброд	51,70
	26	РС-Раднево	51,66
	27	РС-Котел	50,56
	28	РС-Козлодуй	50,33
	29	РС-Бяла Слатина	50,32
	30	РС-Левски	50,23
между 40 и 50 дела месечно	1	РС-Кубрат	49,54
	2	РС-Разлог	47,56
	3	РС-Първомай	46,67
	4	РС-Казанлък	46,58
	5	РС-Исперих	46,36
	6	РС-Дупница	44,83

	7	РС-Горна Оряховица	44,82
	8	РС-Поморие	44,33
	9	РС-Тутракан	43,83
	10	РС-Велики Преслав	43,83
	11	РС-Карлово	43,61
	12	РС-Димитровград	43,41
	13	РС-Момчилград	42,83
	14	РС-Омуртаг	42,65
	15	РС-Девня	42,44
	16	РС-Царево	42,16
	17	РС-Луковит	42,14
	18	РС-Харманли	41,81
	19	РС-Радомир	41,04
	20	РС-Бяла Слатина	41,02
	21	РС-Мадан	40,63
	22	РС-Пирдоп	40,11
между 30 и 40 дела месечно	1	РС-Тервел	39,92
	2	РС-Сандански	39,85
	3	РС-Мездра	39,46
	4	РС-Кнежа	37,72
	5	РС-Каварна	36,97
	6	РС-Тетевен	36,89
	7	РС-Гоце Делчев	36,05
	8	РС-Дряново	34,83
	9	РС-Попово	34,58
	10	РС-Свиленград	34,29
	11	РС-Елена	34,21
	12	РС-Белоградчик	34,00
	13	РС-Елхово	33,94
	14	РС-Етрополе	33,88
	15	РС-Брезник	33,09
	16	РС-Петрич	32,75
	17	РС-Троян	32,63
	18	РС-Девин	32,50
	19	РС-Павликени	32,29
	20	РС-Генерал Тошево	32,26
	21	РС-Никопол	32,08
	22	РС-Дулово	30,89
	23	РС-Балчик	30,75
	24	РС-Севлиево	30,74
под 30 дела месечно	1	РС-Златоград	29,23
	2	РС-Трявна	27,58
	3	РС-Кула	24,79
	4	РС-Чепеларе	24,21
	5	РС-Тополовград	23,42
	6	РС-Крумовград	18,58
	7	РС-Трън	14,90
	8	РС-Малко Търново	14,25

	9	РС-Ардино	12,21
	10	РС-Ивайловград	11,48

За окръжните съдилища е отчетена средна действителна месечна натовареност на съдиите към делата за разглеждане от 14,41 бр. месечно – това е леко снижение в сравнение с натовареността за предходната година, която е 14,90 бр. дела. По отношение на разглежданите дела за Специализирания наказателен съд (32,71 дела на съдия месечно) и за Софийския градски съд (30,97 дела на съдия месечно) е регистрирана изключителна натовареност – над два пъти средната действителна натовареност за окръжните съдилища. Над 11 дела месечно разглежда един съдия в 6 от окръжните съдилища (включително СНС и СГС), най-голям е броят на съдилищата, в които натовареността е между 7 и 11 дела на съдия – 19, а 2 окръжни съдилища са с натовареност под 7 дела месечно на съдия.

Обхват на натовареността	№	Съд	Брой дела за разглеждане от 1 съдия месечно
Окръжни съдилища			
над 11 дела месечно	1	СНС	32,71
	2	СГС	30,97
	1	ОС-Пловдив	12,28
	2	ОС-Бургас	12,06
	3	ОС-Стара Загора	12,04
	4	ОС-Благоевград	11,68
	5	ОС-Разград	11,27
	6	ОС-Варна	11,13
между 7 и 11 дела месечно	1	ОС-Сливен	10,56
	2	ОС-Кюстендил	10,29
	3	ОС-Ловеч	10,13
	4	ОС-Велико Търново	10,12
	5	ОС-София	10,05
	6	ОС-Плевен	9,77
	7	ОС-Хасково	9,53
	8	ОС-Русе	9,40
	9	ОС-Пазарджик	9,38
	10	ОС-Ямбол	8,48
	11	ОС-Силистра	8,45
	12	ОС-Видин	8,44
	13	ОС-Враца	8,17
	14	ОС-Перник	8,08
	15	ОС-Смолян	8,00
	16	ОС-Монтана	7,75
	17	ОС-Шумен	7,66
	18	ОС-Габрово	7,06
	19	ОС-Добрич	7,02

под 7 дела месечно	1	ОС-Кърджали	5,64
	2	ОС-Търговище	5,26

В апелативните съдилища в страната средната действителна месечна натовареност през 2017 г. е 9,65 бр. дела, която е близо до тази от предходната година (9,33). Сред тях най-слабо натоварен е Военно-апелативният съд (с натовареност от 1,24 дела месечно на съдия), следван от Апелативния специализиран съд (3,30 дела), а най-натоварени са Софийският апелативен съд (с 14,17 дела) и Апелативен съд – Велико Търново (с 9,32 дела).

Данните от представената статистика за натовареността на съдилищата през 2017 г. налагат извода, че е налице увеличение на натовареността в съдилищата, като обратната тенденция – към леко снижение се отчита при окръжните съдилища. Продължава да намалява и да е много ниска натовареността във военните съдилища (3,38 дела за разглеждане месечно на съдия през 2017 г. при 4,85 през 2016 г.) и в много районни съдилища, но е изключително висока в съдилищата в големите областни центрове.

Много са причините, водещи да неравномерната натовареност в съдилищата в отделни райони на страната, които и през 2018 г. трябва да продължават да бъдат анализирани и оценявани от ВСС, за да се постигне балансирано и разумно решение: различно социално-икономическо и демографско развитие на районите; икономическа активност; инфраструктура; различно ниво и вид на престъпността. В зависимост от анализа на установените причини за неравномерност на разпределението на делата в страната, през 2018 г. е наложително да се предприемат конкретни, работещи мерки, които да доведат до справедлива натовареност на съдиите.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

КАЧЕСТВО НА ПРАВОРАЗДАВАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Анализът на резултатите от касационната проверка е един от сигурните критерии за качеството на правораздавателната дейност по отношение на точното прилагане на закона и е надежден източник на данни за действителната правораздавателна дейност на съдиите.

I. Качество на правораздавателната дейност по наказателни дела

а) Апелативни съдилища

През отчетния период е извършена проверка от касационната инстанция на 607 съдебни акта, постановени от апелативните съдилища в страната.

Както и през предходния отчетен период, най-много разгледани от ВКС дела, постъпили от апелативните съдилища, има от АС – София (195), следван от АС – Варна (117), АС – Пловдив (103), АС – Велико Търново (80), АС – Бургас (63), Военно-апелативния съд (ВнАС) – 25, и АСНС (24).

За поредна година се затвърждава тенденцията по-голямата част от съдебните актове на апелативните съдилища да бъдат оставяни в сила, което е траен показател за високото качество на правораздавателната дейност в тези съдилища.

С оглед на правомощията на касационната инстанция по чл. 354, ал. 1 – 3 от НПК статистиката сочи, че от постъпилите актове на апелативните съдилища през 2017 г. 379 бр. или 65,34% са били потвърдени. В сравнителен план процентът на потвърдени съдебни актове спрямо 2016 и 2015 г. се е увеличил, като е надвишил броя на потвърдените съдебни актове през 2015 г. (2016 г. – около 58% оставени в сила въззивни решения, а през 2015 г. – 63%). В процентно съотношение с най-много оставени в сила съдебни актове е АСНС – с 82,61%, следван от АС – Пловдив – 72,72%, АС – София – 71,74%, АС – Бургас – 60%, АС – Велико Търново – 57,69%, АС – Варна – 57,14% и ВнАС – 45,83%. Във връзка с изложените статистически данни се констатира, че през 2017 г. повече от 57% от съдебните актове на апелативните съдилища са оставени в сила от касационната инстанция, с изключение само на тези, постъпили от ВнАС – 45,83%.

В резултат на касационната проверка актовете по 73 дела са отменени и върнати за ново разглеждане на апелативните съдилища, което представлява 12,59% от общия брой на постъпилите и свършени през 2017 г. дела от апелативните съдилища, при 17,5% през 2016 г. и 14% през 2015 г. Най-много актове са отменени на АС – София (28 бр.), а най-малко – на АСНС (1 бр.). През 2017 г. общо 5 въззивни съдебни акта на апелативните съдилища са отменени от ВКС (по два на АС – Бургас и ВнАС и един – на АС – Варна) и върнати на първата инстанция. Броят на делата, по които подсъдимият е оправдан, е осем.

б) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Над два пъти е намалял броят на делата, постъпващи от окръжните съдилища за извършване на контрол от касационната инстанция по реда на Глава двадесет и трета или Глава тридесет и трета от НПК (2017 г. – 281 бр., 2016 г. – 280 бр., 2015 г. – 640 бр.), което е обяснимо предвид измененията на НПК, в сила от 13.06.2015 г., с които е направена промяна в разпоредбата на чл.

424 от НПК и е променена подсъдността на делата, разглеждани по реда на Глава тридесет и три от НПК „Възобновяване на наказателни дела“, образувани по искане за възобновяване на наказателно дело на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК.

Отделно от тези 281 бр., през 2017 г. са свършени и 73 бр. дела, постъпили от окръжните съдилища за промяна на местна подсъдност. От свършените през отчетния период 281 дела 61 бр. са постъпили във ВКС по искания за възобновяване. През отминалата година се запазва тенденцията за най-голям относителен дял на делата, постъпващи от СГС – 86 бр., следван от ОС – Благоевград – 23 бр., ОС – Пловдив – 14 бр., по 12 бр. от ОС – Бургас и ОС – Русе, по 11 бр. от ОС – Варна и ОС – Перник, по 10 бр. от ОС – Плевен, ОС – София и ОС – Стара Загора.

Най-малко дела през 2017 г. (без делата за подсъдност) са постъпили от окръжните съдилища в Сливен (1 бр.), СНС (1 бр.), Габрово (2 бр.), Добрич (2 бр.), Монтана (2 бр.) и Смолян (2 бр.).

Статистиката сочи, че от постъпилите 220 актове на окръжните съдилища по Глава двадесет и трета от НПК през 2017 г. са били потвърдени 135 броя (61,36%).

В общи линии е запазена наблюдаваната и от предходния отчетен период тенденция по отношение на упражнените правомощия на ВКС по Глава двадесет и трета от НПК спрямо контролираните съдебни актове. През 2016 г. с най-добри показатели от съдилищата, от които са постъпвали повече актове, е СГС – 49 бр. оставени в сила от общо 78 постановени съдебни акта, което в процентно отношение представлява 62,82%, ОС – Благоевград – 12 бр. оставени в сила от общо 20 бр. постановени съдебни акта, което в процентно съотношение е 60%, ОС – Бургас – 6 бр. оставени в сила от общо 10 бр. постановени съдебни акта (60%), ОС – Пловдив – 6 бр. оставени в сила от общо 12 постановени съдебни акта или 50%, ОС – Русе – 6 бр. оставени в сила от общо 12 постановени съдебни акта или 50%. С най-добри показатели през 2016 г. са били ОС – Благоевград и СГС, а през 2015 г. – ОС – Благоевград, СГС и ОС – Пловдив.

Наблюдаваните процеси имат своето обяснение преди всичко с предприетите от ръководствата на съдилищата мерки за повишаване на професионалната квалификация на съдиите. Уеднаквяването на съдебната практика, предмет на тълкувателната дейност на ВКС, както и изпратените становища на ОСНК по спорни въпроси през отчетната и предходните години, рефлектира положително върху качеството на съдебната дейност.

През отчетния период спрямо постъпилите общо 220 дела по Глава 23 от НПК 20% са били отменени (44 бр.). Относителният дял на отменените дела е близък до този през 2016 г., когато е бил 22%. Най-много отменени актове са постановени по дела от ОС – Ямбол (50%), ОС – Благоевград (30%), ОС – Велико Търново и ОС Видин – по 25%, ОС – Бургас и ОС – София – по 20%. Тази статистика сочи на необходимост от повишаване на квалификацията на съдиите в тези райони, включването им както в централизирани обучения на НИП, така и на регионално ниво с оглед конкретните нужди на правораздаването в тези райони на страната.

в) Районни съдилища

През отчетната година в Наказателната колегия на ВКС са свършени общо 324 дела, постъпили от районните съдилища в страната, от които 281 са по

частни производства, а 36 – по искания за възобновяване. По този повод следва да се отбележи, че касационните частни дела по чл. 43, т. 3 от НПК са намалели незначително спрямо 2016 година.

II. Качество на правораздавателната дейност по граждански дела

През отчетния период броят на свършените дела, по които е имало постановен акт в Гражданската колегия на ВКС, са били 5 289 бр. Свършените дела по съдилища и резултат по тях са:

а) Върховен касационен съд

През 2017 г. предмет на разглеждане са били общо 318 граждански дела, образувани по жалби срещу определения на тричленни състави на колегията и по молби за отмяна на решения на ВКС. От тях отменени изцяло и върнати са 22 съдебни акта, или 6,9% от всички; обезсилен е един съдебен акт (и прекратено производството), или под 1% от всички; отменен изцяло и пререшен е 1 съдебен акт или под 1% от всички; оставени в сила са 261 акта, или 82% от всички, по 1 дело, образувано по молба за отмяна, е оставена без уважение молбата за отмяна, по 4 дела са спрени, а други производства са се развили по 26 дела.

В производството по допускане на касационно обжалване в Гражданската колегия по реда на чл. 288 ГПК са разгледани 3 198 дела, по които съставите на ГК на ВКС не са допуснали до касационно обжалване актове по 2 490 дела, или 78% от всички, подлежащи на допускане до касационен контрол касационни жалби, а допуснати са актове по 708 бр. дела, или 22% от общия брой дела по допускане на касационно обжалване по касационни жалби. Както беше посочено вече, намалелият процент на допуснати до разглеждане касационни жалби е резултат на активната тълкувателна дейност на ВКС през последните години, при което във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени със задължителната съдебна практика.

б) Апелативни съдилища

Предмет на проверка пред ВКС, Гражданска колегия, през 2017 г. са били общо 1 627 съдебни актове на апелативните съдилища (за 2016 г. същите са 1 496). От постановените от апелативните съдилища актове по граждански дела по реда на касационната проверка са отменени изцяло и върнати актове по 117 дела, или 7,19% от общия брой на проверени актове; те са се увеличили незначително с 1,25% спрямо процента на отменените и изцяло върнати на апелативните съдилища дела за 2016 г. – 5,94%. Обезсилените решения на апелативните съдилища и прекратени производства са общо 46 бр., или 2,83% от всички актове на апелативните съдилища, които са намалели незначително с 0,04% спрямо 2016 г. – 2,87%. За 2017 г. отменени изцяло и пререшени са актове по 162 дела, или 9,96%, които са се увеличили с 2,81% спрямо отменените изцяло и пререшени дела за 2016 г. на апелативните съдилища – 7,15%. Частично отменени и пререшени са актове по 22 дела, или 1,35% от общия брой, които са намалели незначително с 0,12% спрямо 2016 г., когато са 1,47%. Оставени в сила са 278 решения на апелативните съдилища, или 17,09% от всички, които са намалели незначително с 0,75% спрямо останените в сила актове на апелативните съдилища за 2016 г. – 17,84%. По 4 дела са върнати касационните жалби. Спрени са 17 дела, а е имало произнасяне за определяне на

компетентния съд по 8 дела на апелативните съдилища. От актовете на апелативните съдилища, предмет на обжалване пред касационния съд, недопуснати до касационно обжалване са 914 бр., или 56% от всички актове на апелативните съдилища, през 2016 г. са 60%.

в) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка през 2017 г. са били актове, постановени от Софийския градски съд и окръжни съдилища по 3 025 дела (през 2016 г. са 2 913 дела). Отменени по реда на касационната проверка изцяло и върнати са актове по 145 дела, или 4,79% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, които са намалели с 1,97% сравнение с 2016 г. – 6,76%. Обезсилени и прекратени са актове по 105 дела на СГС и окръжните съдилища, което е 3,47% от всички дела, приблизително толкова са и през 2016 г. – 3,09%. Отменени изцяло и пререшени от ВКС са актове по 213 дела, или 7,04% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, които са намалели с 2,3% спрямо резултата за 2016 г. – 9,34%. Отменени частично и пререшени дела на СГС и другите окръжни съдилища са актове по 24 дела, или 0,79% от всички дела, незначително са намалели с 0,44% – през 2016 г. са 1,23%. Оставените в сила решения на окръжните съдилища и СГС са 282, или 9,32% от всички проверени решения, който процент се е намалил с 1,56% спрямо този за 2016 г. – 10,88%. През 2017 г. има 13 върнати касационни жалби, или под 1% от всички актове на СГС и окръжните съдилища, което сочи на изключително прецизно изпълнение на задълженията от страна на председателите на отделения в изпълнение на Заповед № 2281/19.12.2012 г. относно забраната за образуване на дела по нередовни жалби. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения през 2017 г. са отменени и върнати 8 решения на СГС и другите окръжни съдилища, в сравнение с 2016 г., когато са отменени и върнати 9 решения, а 87 молби за отмяна са оставени без уважение, докато през 2016 г. са 41 молби. От актовете на окръжните съдилища и СГС недопуснати до разглеждане от касационната инстанция са 1 987 бр. съдебни акта, или 65,69% от всички актове на окръжните съдилища и СГС, през 2016 г. са 61,17%.

г) Районни съдилища

Предмет на проверка в производство по отмяна на влезли в сила решения и обжалване на частни жалби за връщане на такива молби са общо 341 актове (решения и определения), постановени от районните съдилища. Отменени изцяло с връщане на делото са 4 съдебни акта, оставени в сила са 20 акта на районните съдилища. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати 43 решения на районните съдилища, или 12,61%, а 206 молби за отмяна са оставени без уважение, което е 60,41% от всички разгледани актове на районните съдилища. Недопуснати до разглеждане от ВКС са 11 броя съдебни актове на районните съдилища.

III. Качество на правораздавателната дейност по търговски дела

а) Апелативни съдилища

Проверени през отчетния период общо са 2 279 бр. свършени дела със съдебен акт на апелативни съдилища в страната. През предходните години броят

на проверяваните актове на апелативни съдилища е: 2016 г. – 2 430 акта; 2015 г. – 2 097 акта; 2014 г. – 2 154 акта.

По отношение на резултата от проверката на обжалваните въззивни актове статистиката сочи, че от постъпилите през 2017 г. и допуснати до касационно разглеждане дела, най-голям продължава да е броят на оставените в сила въззивни решения и определения (потвърдени) – общо 446 бр. (през 2016 г. – 499 бр.), което съставлява 19,57% (за 2016 г. – 20,53%) от разгледаните дела, приключили с въззивен съдебен акт.

По съдебни райони най-голям след допускане на касационно обжалване е броят на потвърдените съдебни актове, постановени от Софийския апелативен съд – 253 бр., съставляващи 19,17% от всички проверени актове по делата, дошли от съответния съд. Потвърдените решения/определения на Пловдивския апелативен съд – 74 бр., съставляващи 20%, на АС – Варна са 56 бр., което съставлява 20,22%, на АС – Велико Търново са 37 бр., съставляващи 23,12% от всички проверени техни решения/определения. Най-нисък е процентът на потвърдените актове по дела, проверени от ВКС, на Бургаския апелативен съд – 26 бр., съставляващи 17,10%.

В резултат на касационна проверка:

- отменените изцяло и върнати на въззивния съд съдебни актове са общо 154 бр. (през 2016 г. – 135 бр.), съставляващи 6,76% (за 2016 г. – 5,55%) от 2 279 бр. актове (за 2016 г. – 2 430 бр.);

- отменените изцяло и пререшени от ВКС дела са 208 от общо 2 279 бр. (през 2016 г. – 2 430 бр.) или съставляват 9,13% (за 2016 г. – 6,54%);

- отменени частично и пререшени са 16 бр. (през 2016 г. – 32 бр.) или 0,70% (за 2016 г. – 1,31%) от всички проверени решения/определения на апелативните съдилища;

- обезсилените и прекратени производства по делата са 77 бр. (за 2016 г. – 99 бр.), които съставляват 3,38% (за 2016 г. – 4,07%) от всички проверени съдебни актове;

- спрените производства по обжалване на решения/определения на апелативните съдилища са 13 бр. (за 2016 г. – 12 бр.) или 0,57% (за 2016 г. – 0,49%) от всичките обжалвани съдебни актове.

През 2017 г. по реда на отмяната на влезли в сила съдебни актове (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) ВКС има една молба за отмяна на влязло в сила решение на апелативен съд оставена без уважение, за разлика от 2016 г., когато не е имало такава.

б) Софийски градски съд и окръжни съдилища

Предмет на касационна проверка са били общо 609 броя дела, по които са постановени съдебни актове от Софийския градски съд и окръжните съдилища. Броят на проверените съдебни актове на тези съдилища през предходните години е бил по-висок – 763 бр. за 2016 г., 1 060 бр. за 2015 г. и 1 283 бр. за 2014 г.

От постановените от СГС и окръжните съдилища решения/определения по търговски дела в резултат на проверка от ВКС след допускането им до касационно обжалване най-голям продължава да е броят на оставените в сила (потвърдени) въззивни актове – 102 бр. (за 2016 г. – 142 бр.) или 16,75% (за 2016 г. – 18,61%) от общия брой на проверените актове на тези въззивни съдилища.

Отменените изцяло и върнати за ново разглеждане са 49 бр. (през 2016 г. – 27) или 8,05% (за 2016 г. – 3,53%).

Отменените изцяло и пререшени са 36 бр. (за 2016 г. – 46 бр.) или 5,93% (за 2016 г. – 6,02%).

Обезсилени съдебни актове и прекратени са 23 бр. (за 2016 г. – 42 бр.) или 3,78% (за 2016 г. – 5,50%).

Проверени съдебни актове на СГС и окръжните съдилища по реда на отмяната на влезли в сила съдебни решения (чл. 231, ал. 1 и чл. 232 ГПК (отм.) и чл. 303, ал. 1 ГПК и чл. 304 ГПК) са 77 бр. дела (през 2016 г. – 42 бр.).

На районните съдилища по реда на отмяната са били проверени общо 62 бр. (през 2016 г. – 51 бр.) съдебни решения.

ГЛАВА ПЕТА

ДЕЙНОСТТА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД ПРЕЗ 2017 г.

Преди да бъде анализирана пряката правораздавателна и тълкувателната дейност на Върховния касационен съд (ВКС) през 2017 г. трябва да се отбележи, че изминалата година бе знакова за съда. За първи път българските съдии участваха в преки избори за попълване на професионалната квота на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС). Показателно е, че с вота си те ясно демонстрираха своя респект към професионализма и компетентността, както и своето доверие по отношение на принципността и мъдростта на съдиите от Върховния касационен съд, като на 18 и 19 юни 2017 г. избраха четирима наши колеги за свои представители във ВСС – съдиите Цветинка Пашкунова, Красимир Шекерджиев, Олга Керелска и Севдалин Мавров. От квотата на Народното събрание бе избрана съдия Вероника Имова, като по този начин за първи път от съществуването на Висшия съдебен съвет в Република България петима съдии от Върховния касационен съд са изборни членове на тази институция.

Трябва да се подчертае също, че за провеждането на преките избори за членове на ВСС от квотата на съдиите нашите колеги избраха отново представител от ВКС за председател на Избирателната комисия на Общото събрание на съдиите – съдия Светла Димитрова, а съдия Даниела Стоянова бе избрана за член на тази комисия. Председател на секционната избирателната комисия за отчитане на гласуването с хартиена бюлетина бе съдията от ВКС Лада Паунова, а резервен член на секционната избирателната комисия за отчитане на електронното гласуване бе съдията от ВКС Мими Фурнаджиева. Безспорни са усилията, които положиха тези колегии от Върховния касационен съд за законосъобразното провеждане на първите преки избори за попълване на професионалната квота на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет.

По отношение на пряката дейност на Върховния касационен съд в Годишния доклад за 2017 г. са посочени данни, които за поредна година показват утвърждаване на отбелязани още през 2015 г. тенденции.

Първата е за трайно намаляване на делата за разглеждане от върховните съдии. Напълно нетипичната за върховен съд натовареност на съдиите от ВКС е посочена през 2016 г. в Пътната карта за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, приета с Решение на Министерския съвет № 229/22.04.2016 г., като в Мярка 3.6.2 е предвидено намаляване на натовареността на ВКС. Статистическите данни за постъпващите дела във Върховния касационен съд през 2017 г. показват реално изпълнение на тази мярка. Това бе констатирано и в изготвените доклади от сформирани със заповеди на председателя на съда работни групи за установяване на адекватността на натовареност на Наказателната и Търговската колегии с оглед на вида, характера и броя на постъпващите дела от 2013 до 2017 г. Предстои изготвянето на такъв доклад и от сформирания през 2018 г. със заповед на председателя на съда работна група за анализиране на натовареността в Гражданската колегия.

Конкретни данни за натовареността на съдиите в трите колегии на ВКС, които по щат през 2017 г. са 110, са посочени в разделите от настоящия доклад, отчитащи дейността на колегиите.

Обобщена информация за постъпилите и решените дела във Върховния касационен съд през 2017 г. е представена в Справка 1, изготвена от „Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Отдел „ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ, КОМУНИКАЦИЯ И СЪДЕБНА СТАТИСТИКА“
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ 2017 г. СПРАВКА 1. Постъпления, завършени дела, висши дела, допълнителни данни

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД
ПОСТЪПЛЕНИЯ, ЗАВЪРШЕНИ ДЕЛА, ВИСЯЩИ ДЕЛА, ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДАННИ
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2017 - 31.12.2017. Справка 1

Справката е изготвена от отдел ИСКСС към ВКС. Вярност на резултатите е осигурена само и единствено съгласно дефинициите и обхвата описани в МЕТОДИКАТА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ГОДИШНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ във ВКС. Данните са достоверни до толкова, доколкото събитията и обектите са адекватно и своевременно отразени в Деловодната система на съда.

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В НАЧАЛОТО НА ПЕРИОДА

1.1.1	Несвършени касационни дела в началото на периода	3644
1.1.2	Несвършени частни производства в началото на периода	616
1.1.4	Несвършени дела в началото на периода	4260

ДЕЛА ПОСТЪПИЛИ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.1	Касационни дела постъпили през отчетния период	6370
1.2.2	Частни производства постъпили през отчетния период	3388
1.2.3.1	Протести	124
1.2.3.2	Възобновявания	133
1.2.3.3	Жалби	2027
1.2.3.4	Дела за подсъдност	365
1.2.4.1	Молби за отмяна	495
1.2.4.2	Спорове за подсъдност между общите и административните съдилища	60
1.2.4.3	Обжалване на решение на дисциплинарната комисия на Нотариалната камара	0
1.2.4.5	Прехвърлени търговски дела в ГК	11
1.2.7	Дела постъпили през отчетния период	9758
1.5.10	Постъпили преписки в регистратурата	11478
1.5.11	Прекратени преписки	1720

ВСИЧКО ДЕЛА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.2.8	Всичко за разглеждане касационни производства	10014
1.2.9	Всичко за разглеждане частни производства	4004
1.2.10	Всичко дела за разглеждане	14018

СВЪРШЕНИ ДЕЛА ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.3.1	Свършени касационни дела със съдебен акт по същество	2383
1.3.2	Свършени частни производства със съдебен акт по същество	2210
1.3.3	Свършени дела със съдебен акт по същество ОБЩО	4593
1.3.4	Дела разгледани по чл.288 ГПК (общо)	4701
1.3.5	Недопуснати до касационно обжалване дела	4412
1.3.6	Прекратени касационни дела	505
1.3.7	Прекратени частни производства	292
1.3.8	Прекратени дела ОБЩО	797
1.3.9	Свършени касационни дела	6516
1.3.10	Свършени частни производства	3286
1.3.11	Свършени дела ОБЩО	9802

НЕСВЪРШЕНИ ДЕЛА В КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

1.4.1	Несвършени касационни дела в края на периода	3514
1.4.2	Несвършени частни производства	510
1.4.4	Несвършени дела	4024

Към 1 януари 2017 г. несвършените дела, останали за разглеждане и решаване през годината, са 4 260 бр. (при 3 952 бр. през 2016 г. и 4 446 бр. през 2015 г.). Постъпилите дела през 2017 г. са 9 758 бр. (през 2016 г. те са 10 135 бр., а през 2015 г. са 11 748 бр.), т. е. общият брой на делата за разглеждане през изминалата година е 14 018 бр. (при 14 087 през 2016 г. и 16 194 през 2015 г.). Дори при това намаление в сравнение с предишната година на делата за разглеждане от Върховния касационен съд, количеството им продължава да е извън стандартите за нормална натовареност на най-висшата съдебна инстанция. Броят на разглежданите от върховен съд дела в България, както и големият брой на върховните съдии в страната в сравнение с върховните съдилища на другите европейски държави показва, че са наложителни целенасочени законодателни усилия за намаляване на натовареността, за да могат върховните съдии да изпълняват по-активно и по-качествено конституционното си задължение за уеднаквяването на съдебната практика.

През 2017 г. съдиите от ВКС са решили общо 9 802 бр. дела, като през 2016 г. те са 9 902 бр., а през 2015 г. са 12 113 бр.

Останалите несвършени към 31 декември 2017 г. дела са 4 024 бр. (при 4 276 бр. през 2016 г. и при 3 953 бр. през 2015 г.), т. е. в края на периода несвършените дела са по-малко от тези към 1 януари 2017 г. (4 260 бр.). Посочените данни, на фона на по-ниската натовареност на съда през 2017 г., показват, че и през 2018 г. трябва да продължат усилията, насочени към по-бързо решаване на делата, за да отговорим на справедливите очаквания на гражданите за правосъдие в разумни срокове.

Предприетите в това отношение през 2017 г. мерки бяха продължение на въведеното от ръководството на съда постоянно наблюдение върху забавените

актове, стартирало през 2015 г. със заповед на председателя на ВКС. С оглед на своевременното изготвяне на съдебните актове по обявените за решаване дела във Върховния касационен съд и в съответствие с изискването на чл. 6, т. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи за разглеждане на делата в разумен срок, периодично през 2017 г. бяха издавани заповеди на председателя на ВКС за изготвяне от зам.-председателите и ръководители на трите колегии на доклади с информация за необявените в срок актове по дела, разгледани в открити и закрити заседания. На база на данните в тези доклади бяха издавани персонални заповеди за всеки съдия с неизготвени в срок актове по дела на негов доклад с нареждане да представи индивидуален план за постановяване на забавените актове. По отношение на съдии, които в посочените срокове в тези планове не написаха забавените актове, председателят на ВКС упражни правомощието си по чл. 311, т. 1 вр. чл. 308, ал. 1 от Закона за съдебната власт за налагане на дисциплинарно наказание.

Този подход, колкото и непопулярен да е, продължава да е изключително важен за преодоляване на проблема със забавянето на постановяването на съдебни актове. Той е справедлив както по отношение на гражданите и юридическите лица, очакващи правосъдие в разумни срокове, така и по отношение на съдиите, които изпълняват съвестно своите задължения и спазват сроковете за приключване на делата, разглеждани от Върховния касационен съд.

Статистически данни за делата за разглеждане във Върховния касационен съд и за свършените дела по години

Година	2017	2016	2015
Несвършени дела към 1 януари	4 260 бр.	3 952 бр.	4 446 бр.
От тях:			
- касационни дела	3 644 бр.	3 451 бр.	3 888 бр.
- частни производства	616 бр.	501 бр.	558 бр.
Постъпили дела през годината	9 758 бр.	10 135 бр.	11 748 бр.
От тях:			
- касационни дела	6 370 бр.	6 922 бр.	7 801 бр.
- частни производства	3 388 бр.	3 213 бр.	3 947 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през годината	14 018 бр.	14 087 бр.	16 194 бр.
От тях:			
- касационни производства	10 014 бр.	10 373 бр.	11 689 бр.
- частни производства	4 004 бр.	3 714 бр.	4 505 бр.
Свършени дела през годината	9 802 бр.	9 902 бр.	12 113 бр.
От тях:			
- касационни дела	6 516 бр.	6 833 бр.	8 255 бр.
- частни производства	3 286 бр.	3 069 бр.	3 858 бр.
Несвършени дела към 31 декември	4 024 бр.	4 276 бр.	3 953 бр.
От тях:			

- касационни дела	3 514 бр.	3 644 бр.	3 452 бр.
- частни производства	510 бр.	632 бр.	501 бр.

Втората важна тенденция, наблюдавана още през 2016 г. и продължила през 2017 г., е все по-активната тълкувателната дейност на съда. Върховният касационен съд продължава да изпълнява основното си конституционно правомощие, а именно уеднаквяване на съдебната практика като важна предпоставка за предвидимост на правосъдието и повишаване на общественото доверие в него. Конкретните тълкувателни дела (образувани по инициатива на съдебни състави, по искане на председателя на съда или на други лица по чл. 125 от ЗСВ) и решени през 2017 г. са посочени в разделите за дейността на трите колегии. През годината общо в съда са образувани 24 тълкувателни дела (включително 2 тълкувателни дела, образувани със съвместно разпореждане на председателите на ВКС и Върховния административен съд). През 2017 г. са постановени общо 13 тълкувателни решения.

И през 2018 г. основен приоритет на ВКС трябва да остане уеднаквяването на съдебната практика с цел еднаквото приложение на процесуалните правила и материалноправните норми. Основно средство за постигане на тази цел, освен инстанционния контрол, остава тълкувателната дейност. Трябва да се активизира инициативата на субектите по чл. 125 от ЗСВ, както и потенциалът на съдебните помощници за проучване на противоречивата съдебна практика.

През 2017 г. Върховният касационен съд отправи до Съда на Европейския съюз (ЕС) две преюдициални запитвания. Дело № С-335/17 г. („Вълчева“) е образувано по преюдициално запитване (http://www.vks.bg/SES/C-335_17_zapitvane.pdf), отправено с определение по частно гражданско дело на съдебен състав на Четвърто гражданско отделение на ВКС, по следния въпрос: „Следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители – деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо?“.

Второто дело – № С-604/17 г., е образувано по преюдициално запитване (http://www.vks.bg/SES/C_604_17_zapitvane.pdf), отправено с определение по частно гражданско дело на съдебен състав на Четвърто гражданско отделение на ВКС, по следния въпрос: „Допуска ли Регламент (ЕО) 2201/2003 г. разглеждането на дела, свързани с родителска отговорност, без да са налице предпоставките по чл. 8 и чл. 12 от Регламента от съд на държава членка, който е компетентен да разгледа дело за развод по силата на чл. 3 от Регламента, когато националното право на съответната държава членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките на лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище заедно с иска за развод?“. По делото е постановено определение на Съда на ЕС от 16.01.2018 г.

През 2017 г. Върховният касационен съд отправи до Конституционния съд искане за обявяване на противоконституционност и несъответствие с международните договори, по които Република България е страна, на разпоредбите на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно, и на чл. 411а, ал. 1, т. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс, приети със Закон за изменение и допълнение на НПК, обн. ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г. По искането бе

образувано Конституционно дело № 10/2017 г., като решението по него е постановено на 27 март 2018 г.

Друга значима дейност на Върховния касационен съд през 2017 г., която трябва да бъде отбелязана, са извършените проверки на организацията и дейността на съдилища в страната.

Назначена със Заповед № 420/22.02.2017 г. на председателя на ВКС комисия от върховни съдии извърши проверка на организацията и дейността на Апелативния специализиран наказателен съд, като на 02.03.2017 г. представи своя доклад (http://www.vks.bg/vks_p02_0370.htm). Комисията констатира отклонение от установената в съда практика при определянето на съдебен състав по мерки за неотклонение (на Ценко Чоков и други подсъдими по делото) и отправи препоръки.

Комисия, назначена със Заповед № 2510/16.10.2017 г. на председателя на ВКС, извърши проверка на организацията на дейността на Софийския апелативен съд (САС) по повод на издадената от председателя на САС Заповед № А-1198/04.10.2017 г. и изготви доклад, публикуван в страницата на ВКС в интернет (http://www.vks.bg/vks_p02_0434.htm). Комисията констатира нарушение на принципа на случайния подбор по отношение на търговско дело (свързано с предявени установителни иски за вземания в общ размер 102 229 519,75 лв.) и отправи препоръки.

I. НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2017 г. в Наказателната колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2017 г. От тях: - касационни дела - частни производства	320 бр. 283 бр. 37 бр.
Постъпили дела през 2017 г. От тях: - касационни дела - частни производства	1 317 бр. 884 бр. 433 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2017 г. От тях: - касационни производства - частни производства	1 637 бр. 1 167 бр. 470 бр.
Свършени дела през 2017 г. От тях: - касационни дела - частни производства	1 317 бр. 874 бр. 443 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2017 г. От тях: - касационни дела - частни производства	289 бр. 273 бр. 16 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

По щат съдиите в Наказателната колегия на Върховния касационен съд (НК на ВКС) са 31, в т. ч. заместник-председателят на ВКС и ръководител на Наказателната колегия.

През 2017 г., особено през втората половина на годината, колегията работи с намален състав от 27 съдии, вкл. председателят на колегията и един командирован съдия.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

През 2017 г. е следван редът за извършване на проверката за допустимост, наложен като трайна практика от предходни периоди. Предварителното проучване на делото и предпоставките за допустимост на производствата пред ВКС се извършват от съдебните помощници на НК, разпределящи делата помежду си на случаен принцип. След проверката за допустимост от помощниците се извършва доклад от съдебния помощник на съответния председател на отделение, с разпореждане на когото делата или се образуват, или се връщат на съответните съдилища за отстраняване на констатираните пропуски, или се изпращат на компетентния съд. Своевременно, с необходимата бързина и задълбоченост, се отговаря на всички подадени жалби, молби или сигнали от граждани до ВКС, които са от компетентност на НК. При необходимост, преди даване на съответния отговор се изисква информация от друга институция или администрация, в случай че такава е необходима.

По постъпили дела през 2017 г. са постановени 271 мотивирани разпореждания. В справка 6.1. – т. 6.23.3. се съдържа информация за постановените съдебни актове – разпореждания, по съдии от Наказателната колегия. Техният брой е по-малък спрямо 2016 г., когато са били 441 и 2015 г. – 515 бр.

Съгласно разпореждане на председателя на НК, считано от 01.01.2017 г., за всяка календарна година на хартиен носител от секретарите на НК следва да се води отделен регистър на постановените разпореждания по постъпващите за образуване в колегията дела и преписки, изготвяни от председателя на НК и от председателите на отделения. Освен че се водят в отделен регистър, постановените разпореждания се номерират. Въвеждането и воденето на горепосочения регистър е продиктувано от осигуряването на надлежна информация за постановените разпореждания с този предмет и тяхната индивидуализация.

Отказ от образуване на касационно производство по реда на Глава двадесет и трета от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) и връщане на делото с указания на администриращия съд (след което същото се изпраща обратно на ВКС за образуване на касационно производство) са постановявани в случаите на бланкетна/бланкетен жалба/протест (липса на данни в подкрепа на релевираните касационни основания), както и във връзка с пропуски при администриране от въззивния съд на жалбата/протеста на останалите страни в производството. Откази от образуване на касационно производство по реда на Глава двадесет и трета от НПК са постановявани и при процесуална недопустимост на жалби.

Най-често срещаните случаи на отказ от образуване на производство по възобновяване могат да се обобщят до следното:

1. При подадено искане за възобновяване от осъдено лице – когато същото се явява просрочено; делото е проверено по касационен ред; когато осъденият сочи основания и от съдържанието на искането се извеждат основания по чл. 422, ал. 1, т. 1 или т. 3 от НПК, по отношение на които компетентен да направи искане за възобновяване е съответният окръжен/военен прокурор; когато искането е недопустимо, тъй като решението на редовните съдебни инстанции не подлежи на контрол по реда на извънредния способ за проверка на влезли в сила решения;

2. Когато искането е подадено от лице извън кръга на лицата, изчерпателно изброени в чл. 420, ал. 1 и 2 от НПК;

3. Когато първоинстанционният съд не е изпълнил процедурата по чл. 424, ал. 3 от НПК. По този повод следва да се отбележи, че след изпълнение на горепосочената процедура от съответния първоинстанционен съд и връщане на делото във ВКС се образува производство по възобновяване. Тези случаи са значително по-малко през 2017 г., което се дължи на измененията и допълненията в НПК, обнародвани в ДВ, бр. 42 от 09.06.2015 г.¹

В съответствие с чл. 9 от ЗСВ и през 2017 г. стриктно се спазваше разпределението на делата на принципа на случайния подбор, чрез електронно разпределение. За него се използва Централизираната система за случайно разпределение на делата (<http://webbrand.justice.bg/>), въведена в експлоатация с оглед на решение на ВСС от 01.10.2015 г. (Протокол № 37/29.09.2015 г.), която генерира докладчика и номера на делото, след което информацията се прехвърля в Автоматизираната система за управление на делата на ВКС (АСУД). На случаен принцип, чрез компютърно разпределение, се извършваше и определянето и формирането на съдебните състави в трите наказателни отделения. Приложението на принципа на случайно разпределение на делата продължи в съчетание с въвеждането в софтуерния продукт на АСУД на показателите за фактическа и правна сложност на делата, коефициентите за които се определят от председателите на отделения при образуването им съгласно утвърдени критерии. С оглед на изминалия период от време от приемане на Разпореждане № 7/22.04.2013 г., точка 8 от което е изменена с Разпореждане № 101/24.11.2016 г. – и двете на председателя на НК, на тяхно място председателят на колегията издаде ново разпореждане – № 34/11.05.2017 г., в което по обобщен начин са уредени извършването на компютърното формиране на съдебните състави по отделения в колегията на случаен принцип, конкретните дати на провеждане на съдебните заседания, изборът на нов/нови съдия/съдии за участие във вече сформиран състав при невъзможност на съдия за участие в съдебно заседание, редът на участие в съдебни заседания от председателя на колегията, както и начинът на формиране на съдебните състави при разглеждане на дело в открито съдебно заседание от петчленен състав с оглед на изискванията на разпоредбата на чл. 28, ал. 4 от НПК. Съгласно точка 8 от Разпореждане № 34, когато причината за невъзможност за участие на съдия от

¹ Съгласно изменената ал. 1 на чл. 424 от НПК искането за възобновяване на наказателното дело на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК се разглежда от съответния апелативен съд, когато актът по чл. 419 от НПК е постановен от районен съд или от окръжен съд като въззивна инстанция, с изключение на новите присъди.

съдебния състав, определен на случаен принцип за разглеждане на дело, е известна при неговото насрочване и в по-късен момент, но не непосредствено преди съдебното заседание, нов член на състава за разглеждане на това дело се определя на случаен принцип чрез компютърен избор. Същият се извършва при възможност измежду съдиите, които могат да участват в разглеждането на делото, в рамките на отделението. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от колегията. Промени в участието на съдии в определените дни за заседание се извършва с разпореждане на председателя на НК при възникнала внезапна, непосредствена и обоснована причина за това (точка 11). Когато разглеждането на дело пред ВКС следва да бъде извършено от петчленен състав с оглед на изискването на разпоредбата на чл. 28, ал. 4 от НПК съдебният състав, определен на случаен принцип за разглеждане на делото, се допълва с двама съдии, определени на случаен принцип чрез компютърен избор. Изборът се извършва при възможност измежду съдиите, които могат да участват в разглеждането на делото, в рамките на отделението, като се съобразява и редът на участие на председателя на НК в съдебните заседания по отделения. При липса на такава възможност изборът се извършва измежду всички останали съдии от НК (точка 12). Разпорежданията по посочените точки се публикуват в деловодната система АСУД под номера на делото.

От 2016 г. в НК на ВКС се поддържа регистър на отводите на съдиите, постановени на основание чл. 29, ал. 2 от НПК. През 2017 г. са постановени тринадесет отвода от съдии от Наказателната колегия от съдебния състав на сложено за разглеждане дело пред ВКС. От тях пет са били на докладчик по делото, а останалите осем – от член на съдебен състав по делото. Като причини за отвод са били изтъкнати: разпределеният член на състава е имал служебни и професионални контакти с подсъдимия, свързани със заемани административни длъжности в съответните съдилища; роднинска връзка с двама от пострадалите по съответното дело; познанство с привлеченото към отговорност лице в качеството му на експерт по назначени СМЕ по дело; упълномощеният защитник на подсъдимия е роднина по сватовство на член на съдебния състав; отвод с оглед основанията по чл. 29, ал. 1, т. 7 вр. т. 3 от НПК; отвод на член на състав поради идентично възражение в касационна жалба от същия подсъдим за незаконни състави поради безпристрастност и предубеденост, макар и по друго дело, в което е даден отговор на посоченото възражение; познанство с частния обвинител и граждански ищец; участие в обсъждането на правната квалификация на инкриминираното престъпление и упражняване на контрол по движение на делото предвид заеманата административна длъжност към онзи момент във Върховната касационна прокуратура; делото е било предмет на анализ – доклад на военните съдилища за периода 2014 – 2015 година, в чието изготвяне е участвал докладчикът по делото; делото е разпределено на нов докладчик поради самоотвод на първия, но новият докладчик няма възможност за участие поради заложили по-рано служебни ангажименти, свързани с преподавателска дейност; след измененията и допълненията в НПК, ДВ, бр. 63/2017 г. и в частност отмяната на чл. 29, ал. 1, б. „г“ от НПК (определението, с което се взема, потвърждава, изменя или отменя мярка за неотклонение „задържане под стража“ в досъдебното производство вече не е абсолютно основание за отвеждане) – две разпореждания за самоотвод поради наличие на предпоставките по чл. 29, ал. 2 от НПК във връзка с постановяване на

определения, с които се взема и контролира мярка „задържане под стража“ на досъдебното производство.

Образуваните с определени съдии докладчици и обработени в Служба „Наказателни съдопроизводства“ дела са насрочвани за разглеждане в открито съдебно заседание, а делата по частни производства – в закрито заседание. В открито съдебно заседание се постановяват и определенията на ВКС по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК² по дела, образувани по жалба/протест срещу решение на въззивната инстанция, свързани с произнасяния по мярка за неотклонение. С горепосочената разпоредба се въведе задължително произнасяне на въззивния съд по мярката за неотклонение на подсъдимия при осъдителна присъда, по която е наложено наказание „лишаване от свобода“, което следва да бъде изтърпяно ефективно, или друго по-тежко наказание.

Насрочването в открито заседание на делата и през изминалата година се извършваше от председателите на отделения по предварително изготвен график на заседанията след случайното определяне на съдебните състави в рамките на 30 – 40 дни от постъпването им в съда.

И през 2017 г. съдиите от НК на ВКС участваха месечно средно в по две съдебни заседания, а председателят на колегията – в по едно заседание месечно във всяко от отделенията (всеки месец последователно в Първо, Второ и Трето н. о.).

Всеки съдия от Наказателната колегия е имал средномесечна натовареност 4,5 бр. дела, с едно по-малко спрямо 2016 г. (касационни дела и касационни частни дела), по които е бил докладчик и е изготвял окончателен съдебен акт. Посочените данни очертават тенденция на устойчивост по отношение на месечното натоварване на съдиите и позволяват да се направи извод, че и през 2018 г. месечната натовареност ще е близка на посочената по-горе.

Към 19.02.2018 г. обявените за решаване в открито съдебно заседание (ОЗ) дела до 01.12.2017 г., по които е изтекъл шестдесетдневният срок по чл. 354, ал. 4 от НПК и по които все още няма постановен съдебен акт, са общо 22 бр., от които: 5 бр. дела на Първо н. о.; 12 бр. дела на Второ н. о.; 5 бр. дела на Трето н. о.

Към 19.02.2018 г. обявените за решаване в ОЗ дела към 31.12.2017 г., по които шестдесетдневният срок по чл. 354, ал. 4 от НПК изтича в края на м. февруари 2018 г. и по които все още няма постановен съдебен акт, са общо 21 бр., от които: 8 бр. дела на Първо н. о.; 6 бр. дела на Второ н. о.; 7 бр. дела на Трето н. о.

Към 19.02.2018 г. в НК на ВКС няма неизготвени съдебни актове по частни наказателни производства, разгледани в закрито заседание, приключили до 31.12.2017 г.

През отчетната година са налице 153 бр. отложени дела от общо 1 290 свършени, което представлява 11,86% от общия брой на делата – относителен дял близък до този за 2016 г., който е бил 11,33% (150 бр. отложени дела от общо 1 324 свършени) и 9,69% през 2015 г. По отделения статистиката сочи, че в Първо н. о. – при общо обявени за решаване 325 дела са били отложени 56; във

² Възможността определението на въззивния съд, постановено по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК, да бъде обжалвано/протестирано пред ВКС бе предвидена с измененията и допълненията в ДВ, бр. 42 /2015 г. – нова алинея 3.

Второ н. о. – при общо обявени за решаване 330 дела са били отложени 57, а в Трето н. о. – при общо обявени за решаване 231 дела са били отложени 40.

б) Разрешения за използване на специални разузнавателни средства (СРС) по чл. 174, ал. 6 от НПК от зам.-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия

Със Закона за изменение и допълнение на НПК, обнародван в ДВ, бр. 42/2015 г., бяха внесени изменения в процесуалните правила за използване на СРС, в т. ч. такива, свързани с разпределяне на компетентността при внасяне на искане и даване на разрешение за използване на СРС. Съгласно новата ал. 6 (ДВ, бр. 42/2015 г., изм., бр. 63/2017 г.) разрешението за използване на СРС за престъпления, осъществени от председател на Софийския апелативен съд, Военно-апелативния съд и Апелативния специализиран наказателен съд и негов заместник, се дава предварително по отношение на всички участници, включително и лица и свидетели по чл. 12, ал. 2 и 3 от ЗСРС, от заместник-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия, по искане на заместник на главния прокурор при Върховната касационна прокуратура. Съответни промени бяха внесени и в ЗСРС.

През изминалата 2017 г. няма образувани и няма произнасяне по такъв вид дела, свързани с даване на разрешение за използване на СРС от зам.-председателя на ВКС, ръководещ Наказателната колегия.

в) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Наказателната колегия

През отчетния период в НК на ВКС са постъпили общо 1 317 дела, от които 884 са касационни дела (по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК), а 433 са постъпилите през 2017 г. дела по частни производства. Съотношението с предходни години се съдържа в следващата таблица:

Година	Постъпили дела
2017	1 317
2016	1 369
2015	1 669

През отчетния период, съгласно Справка 1.1, изготвена от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ при ВКС, са разгледани общо 1 637 дела.

Средната индивидуална натовареност на съдия от Наказателната колегия през 2017 година е 47 дела годишно. Най-голяма натовареност на съдия от НК – повече от 55 дела годишно, има при седем съдии (един съдия с 59 разпределени дела през 2017; двама съдии с по 58 броя дела; един съдия с 57 броя дела; трима съдии с 56 броя дела). Сравнението с предходните години е отразено в следната таблица:

Година	Средна натовареност на съдия от НК
2017	47
2016	50
2015	59

Намаленият брой постъпили дела във ВКС може да се обясни с предприетата от ВКС инициатива за предизвикване на някои промени в НПК³. За намаляване на натовареността на съдиите от НК се предложи промяна на чл. 424 от НПК, съгласно която искането за възобновяване на наказателно дело по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК по присъди, определения и разпореждания по чл. 419 от НПК на районен съд, както и по решения на окръжен съд като въззивна инстанция, с които е потвърдена или изменена присъда, определение или разпореждане на районен съд, да се разглежда от съответния апелативен съд. Този законопроект беше разгледан от 43-то Народно събрание и промените бяха обнародвани в ДВ, бр. 42 от 09.06.2015 г. По този начин ВКС се разтовари от производства, които не разкриват особена фактическа и правна сложност, като те се възложиха на апелативните съдилища.

Намаленото постъпление на дела за възобновяване даде възможност на върховната съдебна инстанция да освободи достатъчно време за изпълнението на функцията си по осъществяване на върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на закона чрез постановяването на тълкувателни решения. Изпълнението ѝ изисква достатъчно време за подготовка на всеки съдия за участие в тълкувателната дейност и в провежданите общи събрания на Наказателната колегия за уеднаквяване на съдебната практика.

През 2017 г. продължи отчитането на правната и фактическа сложност на делата с оглед на оценката на натовареността на съдиите от Наказателната колегия в правораздавателната им дейност⁴. Правната и фактическата сложност на делото са основни компоненти на критерия „сложност на делото“. Те се прилагат успоредно със стриктното спазване на принципа за случайното разпределение на делата, изведен в разпоредбата на чл. 9 от ЗСВ. Системата на правната и фактическата сложност показва положителен резултат при преценката за натовареността на магистратите и до известна степен чрез нея се постига равномерно натоварване на съдиите. Определянето на коефициентите се извършва от председателите на отделения при образуването на делото по предложение на съответния съдебен помощник, съобразено с приетите правила за формирането им. И двата коефициента са прогнозни и могат да бъдат променяни в случаите, в които съдията докладчик при проучване на делото констатира, че то разкрива по-висока или по-ниска фактическа или правна сложност. Прилагането на коефициентите като критерии за определяне на тежестта на делата рефлектира върху натовареността на всеки магистрат. Независимо от положителните резултати, които се демонстрират на практика с въведената система на определяне на натовареността на съдиите, нейното наблюдение следва да продължи в динамика с цел своевременното коригиране на някои от показателите или критериите, както това беше сторено през 2013 г. по отношение на компонента „правна сложност на делото“.

Независимо от намалението на броя на постъпилите касационни дела, делата с висока фактическа и правна сложност през 2017 г. са общо 94 (при 100 броя през 2016 г.), от които 80 с коефициент на сложност „4“ и 14 – с

³ В края на 2014 г. ВКС формулира предложения за законодателни изменения в НПК, регламентиращи компетентността на съда относно промени в подсъдността на производствата, които са предмет на контрол от касационната инстанция.

⁴ По отношение на тяхната фактическа сложност с решение на ОСНК от средата на м. май 2013 г. бяха приети шест критерия, които се вземат предвид при определянето на фактическата сложност на делата и се прилагат, считано от 03.06.2013 г.

коефициент на сложност „5“. Този показател бележи тенденция на трайна устойчивост. Съгласно проучване на съдебните помощници на НК през 2017 г. 220 касационни дела са били с обем на фактическия материал над 800 страници.

И през отчетната 2017 г. всички дела се докладваха за образуване на тримата председатели на отделения: на Първо н. о. – съдия Капка Костова; на Второ н. о. – съдия Татяна Кънчева/съдия Галина Захарова; на Трето н. о. – съдия Красимир Харалампиев, като в случаи на спорни въпроси, свързани с образуването на делата и допустимостта на жалби, протести и искания за възобновяване, въпросите се отнасяха до председателя на НК, респективно до Общото събрание на Наказателна колегия (ОСНК).

г) Видове образувани дела

Анализът на постъпленията на делата в НК се основава на статистическите данни за периода 01.01.2017 г. – 31.12.2017 г. (Справка 3.1), изготвени от Отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ към ВКС. В справката, в сравнителен аспект, са показани и съответните статистически данни за 2016 и 2015 година⁵. Както през 2017 г., така и през 2016 г. постъпленията на делата са отчитани по тяхната правна квалификация, независимо от характера на производството – касационно (по Глава двадесет и трета от НПК) или по възобновяване на наказателни дела (по Глава тридесет и трета от НПК).

Според вида на престъплението, за което е постановен съдебен акт, както през 2016, така и през 2017 година⁶ преобладават общоопасните престъпления (чл. 330 – 356к от Наказателния кодекс) – 234 бр. дела (при общо 248 бр. за 2016 г. и 263 бр. – за 2015 г.). От тях най-много са транспортните – 166 бр. за 2017 г., при 171 бр. за 2016 г. и 174 бр. за 2015 година.

Както и през 2016 г., следващи по численост са престъпленията против личността (чл. 115 – 159г от НК) – 219 бр. дела (при общо 221 бр. дела за 2016 г. и 274 бр. – за 2015 г.) и престъпленията против собствеността (чл. 194 – 218в от НК) – 185 бр. дела (при общо 207 бр. за 2016 г. и 341 бр. за 2015 г.).

Общоопасни престъпления

При транспортните престъпления и през 2017 г. най-много са образуваните дела по квалифицираните състави на чл. 343, ал. 3, б. „б“ и ал. 4 от НК – причиняване на смърт или телесна повреда на едно или повече лица при управление на МПС, като деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал, без да има необходимата правоспособност, или на пешеходна пътека – 75 бр. през 2017 г., 63 бр. през 2016 г., 59 бр. през 2015 г., което е една обезпокоителна устойчивост във времето. На второ място от образуваните дела за транспортни престъпления, както през 2016 г. и 2015 г., и през настоящия отчетен период най-много са тези по основния състав за причиняване на смърт по непредпазливост в транспорта (чл. 343, ал. 1, б. „в“ от НК), които са 34 бр., при 55 през 2016 г. и 36 бр. през 2015 г. За разлика от 2016 г., когато делата, образувани по чл. 343б от НК (управление на МПС в

⁵ Статистиката в този раздел на доклада се позовава на Методиката на изготвяне на годишните статистически данни за дейността на ВКС, приета през 2013 г.

⁶ За разлика от 2015 г., когато основен дял заемат престъпленията против собствеността.

пияно състояние или след употреба на наркотични вещества) са около 2,5 пъти по-малко спрямо 2015 г. (12 бр. през 2016 г., 31 бр. през 2015 г.) спрямо предходния отчетен период техният брой се е увеличил почти 2 пъти – на 23 броя. Четвърто място по брой образувани дела за престъпления по транспорта през 2017 г., както и през предходните две години в сравнителен план, заемат тези по чл. 343в от НК (управление на МПС в срока на изтърпяване на наказание лишаване от право на управление на МПС, след като деецът е наказан за същото деяние по административен ред), които са с четири по-малко спрямо предходния отчетен период – общо 15 бр. през 2017 г. при 19 бр. през 2016 г. Константен е броят на делата при образуванияте по чл. 343, ал. 1, б. „а“ и б. „б“ от НК (причиняване на телесни повреди и щети в транспорта) и чл. 343, ал. 3, б. „а“ НК (причиняване на телесна повреда при управление на МПС в квалифицирани случаи) – по 1 бр., съответно по 3 бр. през 2016 и 2017 година.

Текст от НК	Година	Брой дела
Чл. 343, ал. 1, б. „а“ и б. „б“ от НК	2017	1
	2016	1
	2015	6
Чл. 343, ал. 1, б. „в“ от НК	2017	34
	2016	55
	2015	36
Чл. 343, ал. 3, б. „а“ от НК	2017	3
	2016	3
	2015	6
Чл. 343, ал. 3, б. „б“ и ал. 4 от НК	2017	75
	2016	63
	2015	59
Чл. 343б от НК	2017	23
	2016	12
	2015	31
Чл. 343в от НК	2017	15
	2016	19
	2015	18

По отношение на общоопасните престъпления с предмет наркотични вещества следва да се отбележи, че през 2017 г. делата по квалифицираните състави на производство, пренасяне, изготвяне, търговия и др. на наркотични вещества са с 5 бр. по-малко спрямо предходния отчетен период и близо 2 пъти по-малко спрямо 2015 г. – от 41 бр. през 2015 г., 27 бр. през 2016 г. и 22 бр. през 2017 г. Както през 2016 г., и през 2017 г. не са били образувани дела за приготвяне към престъпления, свързани с наркотични вещества (чл. 356а от НК), а по чл. 354в от НК (отглеждане на растения с цел производство на наркотични вещества – чл. 354в, ал. 1 от НК, в т. ч. и квалифицирани състави по чл. 354в, ал. 2 и 3 от НК) е било образувано 1 бр. дело при липса на такива дела по горепосочения законов текст през 2016 г.

Текст от НК	Година	Брой дела
Чл. 354а от НК (квалифицирани състави)	2017	22
	2016	27

	2015	41
Чл. 354в от НК	2017	1
	2016	0
	2015	3
Чл. 356а от НК	2017	0
	2016	0
	2015	1

По отношение на другите престъпления от Глава единадесета „Общопасни престъпления“ от Особената част на НК следва да се отбележи, че: делата за хулиганство по квалифицираните състави са намалели 2 пъти спрямо 2016 г., а по основния състав – 2,5 пъти спрямо предходния отчетен период; 1,5 пъти спрямо 2016 г. са намалели делата за умишлен палеж, в т. ч. и квалифицираните състави (чл. 330 от НК); близо два пъти спрямо 2016 г. са намалели делата по законови текстове чл. 337 – 339 от НК (незаконно производство, придобиване, държане и предаване на оръжие, боеприпаси и взривове).

Престъпления против личността

Както беше отбелязано по-горе, второ място по многобройност, след общопасните престъпления, заемат престъпленията против личността. През 2017 г., както и през предходния отчетен период, най-голям брой от образуваните дела заемат тези за убийства по чл. 115 – 116 от НК, които са с 20% повече спрямо 2016 г. – 91 бр. през 2017 г., при 76 бр. през 2016 г. и 96 бр. за 2015 г. По-малък спрямо 2016 г. е броят на образуваните дела за причинени телесни повреди (чл. 128 – 134 от НК) – 34 бр. през 2017 г., 42 през 2016 г. и 46 бр. през 2015 г. Делата за убийства по чл. 115 от НК през 2017 г. са 41,67 на сто повече спрямо 2016 г. (34 бр. през 2017 г. и 24 бр. през 2016 г.). Както и през 2016 г. броят на образуваните през 2017 г. дела за убийство по основния състав е близо два пъти по-малък от тези по квалифицираните състави по чл. 116 от НК: 34, съответно 57 бр. Обратно, както и през 2016 г. броят на образуваните през 2017 г. дела за причинени телесни повреди по основните състави е почти 2 пъти по-голям от този по квалифицираните такива (чл. 131 – 131а от НК): 23, съответно 9 бр.

От делата по квалифицираните състави за убийство по чл. 116 от НК следва да се отбележи:

- липса на образувани дела по законови текстове чл. 116, ал. 1, т. 1 от НК (убийство на представител на обществеността, длъжностно, военно или ползващо се с международна защита лице) и чл. 116, ал. 1, т. 2 от НК (убийство от длъжностно лице, представител на обществеността или полицейски орган);

- образувано по 1 бр. дело по законови текстове чл. 116, ал. 1, т. 7 от НК (убийство с користна цел), чл. 116, ал. 1, т. 8 от НК (убийство с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление), чл. 116, ал. 1, т. 10 от НК (убийство от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група) и по чл. 116, ал. 2 от НК (убийство на съдия, прокурор, следовател, полицейски орган, разследващ полицай, държавен или частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител, митнически и данъчен служител) и 2 бр. по законов текст чл. 116, ал. 1, т. 5 от НК (убийство

на лице в безпомощно състояние), при липса на образувани дела по горепосочените законови текстове през 2016 г.

- чл. 116, ал. 1, т. 3 от НК (убийство на баща, майка, рожден син или дъщеря) – 3 бр. по-малко спрямо 2016 г. (5 бр. през 2017 г., 8 бр. през 2016 г.);

- с едно дело повече за предумишлено убийство по чл. 116, ал. 1, т. 9 от НК (3 бр. през 2016 г., 4 бр. през 2017 г.);

- близо два пъти повече дела за убийство по хулигански подбуди (чл. 116, ал. 1, т. 11 от НК – 4 бр. през 2016 г. и 7 бр. през 2017 г.);

- два пъти по-малко дела за убийство, извършено при условията на опасен рецидив или от лице, извършило друго умишлено убийство, за което не е постановена присъда (чл. 116, ал. 1, т. 12 от НК – 8 бр. през 2016 г. и 4 бр. през 2017 г.);

- с едно са намалели делата за убийство, извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана (чл. 119 от НК – 4 бр. през 2016 г. и 3 бр. през 2017 г.).

При непредпазливите убийства малко над 2 пъти е отчетеният спрямо 2016 г. брой на делата, образувани по законов текст чл. 124 от НК (непредпазливо убийство вследствие на умишлено нанесена телесна повреда): от 6 бр. през 2016 г. на 13 бр. през 2017 г. При професионалните непредпазливи убийства следва да се отбележи, че броят на образуваните дела по чл. 123 от НК през 2017 г. е с един по-малко спрямо 2016 г. и толкова колкото през 2015 г. – 21 бр. през 2016 г. и 20 бр. през 2017 г.

По отношение на образуваните дела за причинени телесни повреди следва да се отбележи, че тези за средна телесна повреда (чл. 129, ал. 1 от НК) са със 7 бр. по-малко спрямо предходния отчетен период (10 бр. през 2017 г. и 17 бр. през 2016 г.). При квалифицираните състави при телесните повреди, както и през 2017 г. следва да се отбележи липса на образувани дела по чл. 131, ал. 1, т. 7 от НК (тежка или средна телесна повреда, извършена повторно) и чл. 132 от НК (телесна повреда, причинена в състояние на силно раздразнение и при превишаване пределите на неизбежната отбрана). По 1 бр. дело е било образувано по законови текстове: чл. 131, ал. 1, т. 2 от НК (телесна повреда, причинена от длъжностно лице, представител на обществеността или лице от състава на полицията) и по чл. 131, ал. 1, т. 9 от НК (телесна повреда, причинена по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, или с особена жестокост) – при липса на такива дела през 2016 г. Константен спрямо 2016 г. е броят на делата за телесни повреди по чл. 131, ал. 1, т. 4 от НК (телесна повреда на бременна жена, на малолетно лице или на повече от едно лице) – по 1 бр. дело, и по чл. 131, ал. 2 от НК (телесна повреда на съдия, прокурор, следовател, лице от състава на МВР, държавен или частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител, митнически и данъчен служител) – по 3 бр. Шест пъти е намалял броят на делата за телесни повреди, причинени по хулигански подбуди (чл. 131, ал. 1, т. 12 от НК) – от 6 бр. през 2016 г. на 1 бр. през 2017 г.

При непредпазливо причинените телесни повреди следва да се отбележи, че през 2017 г. са били образувани по 1 бр. дело по чл. 133 от НК (тежка или средна телесна повреда, причинена по непредпазливост) и за телесна повреда при професионална непредпазливост по чл. 134 от НК, при липса на такива през 2016 г.

При делата по Раздел IV „Отвлечение и противозаконно лишаване от свобода“ от Глава II на НК (чл. 142 – 142а) следва да се отбележи намаляване с 1

бр. на делата за отвлечение, образувани по основния състав (чл. 142 от НК) – от 3 бр. през 2016 г. на 2 бр. през 2017 г. При образуваните дела по квалифицираните състави за отвлечение трябва да се отбележат по-малко дела спрямо 2015 г. по законови текстове чл. 142, ал. 2, т. 2 от НК (отвлечение от две или повече лица) – от 3 бр. през 2016 г. на 1 бр. през 2017 г. и по чл. 142, ал. 3 от НК – 4 бр. през 2016 г. и 1 бр. през 2017 г. Константен (1 бр.) е броят на делата по законов текст чл. 142, ал. 2, т. 1 от НК (отвлечение от въоръжено лице) – 1 бр.

Както през 2016 г., и през 2017 г. няма образувани дела по чл. 142а, ал. 2 от НК (противозаконно лишаване от свобода от длъжностно лице, представител на обществеността в нарушение на службата или функцията му, от охранител, застраховател или лице от състава на МВР, от лице, действащо по поръчение на организирана престъпна група). През 2017 г. няма образувано дело по законов текст чл. 142, ал. 2, т. 3 от НК (отвлечение на бременна жена или ненавършило 18 г. лице) при 1 бр. през 2016 г.

При делата по Раздел V „Принуда“ от Глава II на НК (чл. 143 – 144) следва да се отбележи, че през 2017 г. тези, образувани по чл. 144 от НК (закана с убийство или с друго престъпление против личността и имота на другото), са малко над 2 пъти по-малко спрямо 2016 г. – 13 бр. през 2016 г. и 6 бр. през 2017 г. През отчетната година има образувано едно дело по основния състав за принуда (чл. 143 от НК). През 2017 г. няма образувани дела по законов текст чл. 143а от НК (задържане на заложници).

От престъпленията от Раздел VI „Издаване на чужда тайна“ от Глава II на НК (чл. 145 – 145а) следва да се отбележи, че през 2017 г. няма образувани дела по законов текст чл. 145а от НК (издаване на чужда тайна чрез СРС).

При престъпленията против половата неприкосновеност трябва да се отбележи, че за разлика от 2016 г. през 2017 г. не са били образувани дела по законови текстове: чл. 152, ал. 1, т. 2 от НК (изнасилване чрез употреба на сила и заплашване) и чл. 152, ал. 3, т. 3 от НК (изнасилване, ако е последвал опит за самоубийство). Както и през 2016 г., не са образувани дела по законови текстове: чл. 152, ал. 1, т. 1 от НК (изнасилване на лице от женски пол, лишено от възможност за самоотбрана) и чл. 157 от НК (хомосексуални действия, осъществени чрез принуда или използване положение на зависимост). В сравнение с предходната отчетна година константен е броят на делата, образувани по законов текст чл. 149 от НК (блудство с лице, ненавършило 16 г.) и чл. 152, ал. 3, т. 1 от НК (изнасилване, извършено от две или повече лица). По едно дело е образувано през 2017 г. по законови текстове: чл. 150 от НК (блудство с лице, навършило 14 г.), чл. 151 от НК (престъпно съвкупление с малолетни или с невменяеми лица), чл. 152, ал. 2, т. 1 от НК (изнасилване на непълнолетна) и чл. 152, ал. 3, т. 5 от НК (изнасилване, представляващо опасен рецидив). Тревожно е, че седем пъти са се увеличили делата за изнасилване на ненавършила 14 г. (чл. 152, ал. 4, т. 1 от НК) – от 1 бр. през 2016 г. на 7 бр. през 2017 г.

По отношение на престъпленията против половия морал следва да се отбележи едно образувано дело по чл. 155 от НК (склоняване към проституция) при липса на такива през 2016 г. и липса на образувани, както и при 2016 г., дела за разпространение на порнографски материали (чл. 159 от НК).

При делата за трафик на хора е образувано едно по-малко през 2017 г. по законов текст чл. 159а от НК (2 бр. през 2016 г. и 1 бр. през 2017 г.); 1 бр. по чл.

159г от НК, при липса на образувани по този законов текст през 2016 г., както и липса на образувани дела по чл.159б от НК през 2017 г., при 1 бр. през 2016 г.

Престъпления против собствеността

Както през 2016 г. и за разлика от 2015 г., най-голям дял от образуваните дела за извършени престъпления против собствеността заемат грабежите (чл. 198 – чл. 199, ал. 2, т. 3 от НК): 78 бр. през 2017 г. и 81 бр. през 2016 г., а общо образуваните дела за кражби (чл. 194 – 197 от НК) през 2017 г. са били 38 бр. и 59 бр. съответно през 2016 г.

Делата за грабеж по основния състав (чл. 198 от НК) през 2017 г. са с 4 бр. по-малко спрямо предходния отчетен период – 9 бр. през 2017 г., 13 бр. през 2016 г. Три пъти повече са делата, образувани по законов текст чл. 199, ал. 1, т. 1 от НК (грабеж на вещи в големи размери) – 3 бр. през 2017 г. и 1 бр. през 2016 г. През 2017 г. не са били образувани дела по законови текстове: чл. 199, ал. 1, т. 2 от НК (грабеж на вещи, извършен от две или повече лица, сговорили се предварително да вършат кражби или грабежи) и чл. 199, ал. 2, т. 3 от НК (грабеж на движима вещ в особено големи размери). С три повече са делата, образувани по чл. 199, ал. 1, т. 3 от НК (грабеж на вещи, придружен с тежка или средна телесна повреда) – 11 бр. през 2017 г. и 8 бр. през 2016 г., а с осем повече са тези по законов текст чл. 199, ал. 1, т. 4 от НК (грабеж на вещи, представляващ опасен рецидив) – 50 бр. през 2017 г. и 42 бр. през 2016 г. Малко над два пъти са намалели делата, образувани през 2017 г. по законов текст чл. 199, ал. 2, т. 2 от НК (грабеж на движима вещ, придружен с убийство или опит за убийство) – от 9 бр. през 2016 г. на 4 бр. през 2017 г., а тези по чл. 199, ал. 2, т. 1 от НК (грабеж на движима вещ, придружен с тежка или средна телесна повреда, от които е последвала смърт) през отчетния период са три пъти по-малко: 3 бр. през 2016 г., 1 бр. през 2017 г.

При делата за кражба следва да се отбележи, че спрямо 2016 г. тези по основния състав на чл. 194 от НК са намалели с 1/3 – от 9 на 6 броя. От квалифицираните състави на кражба се откроява следното: намалели спрямо 2016 г. са пет пъти делата за кражбата по чл. 195, ал. 1, т. 3 от НК (кражба, извършена чрез разрушаване, повреждане или подкопаване на прегради, здраво направени за защита на лица или имот) – от 10 бр. за 2016 г. на 2 бр. за 2017 г.; с три пъти за кражба в големи размери (чл. 195, ал. 2 от НК) – от 3 бр. за 2016 г. на 1 бр. за 2017 г. Също така, с шест по-малко са делата за кражба при условията на опасен рецидив по чл. 196, ал. 1 от НК – от 21 бр. през 2016 г. на 15 бр. през 2017 г. През 2017 г. не са образувани дела по привилегирания състав на кражба по чл. 197 от НК, както и по чл. 195, ал. 1, т. 2 от НК (кражба на вещ, която не е под постоянен надзор и чл. 196а от НК (кражба в особено големи размери, представляваща особено тежък случай). Два пъти повече спрямо 2016 г. – 4 бр., са делата за престъпления, образувани по чл. 195, ал. 1, т. 7 от НК (кражба в немаловажни случаи, извършена повторно).

Общият брой на делата, образувани пред ВКС за присвоителни престъпления и обсебване (чл. 201 – 207 от НК), е намалял с 3 бр. спрямо 2016 г. – от 24 бр. през 2017 г. на 21 бр. през 2016 г. С едно повече са делата за длъжностно присвояване по основния състав (чл. 201 от НК) – от 2 бр. през 2016 г. на 3 бр. през 2017 г. Константен, както през 2016 г. и 2015 г., е броят на образуваните дела по чл. 202, ал. 1, т. 1 от НК (длъжностно присвояване, за улесняването на което е извършено и друго престъпление, не по-тежко

наказуемо) – по 2 бр.; по 1 бр. на образуваните дела по привилегирвания състав на длъжностно присвояване (чл. 205 от НК) и по 4 бр. – за делата по чл. 203, ал. 1 от НК (длъжностно присвояване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай). Два пъти е намалял броят на делата за длъжностно присвояване в големи размери (чл. 202, ал. 2, т. 1 от НК) – от 4 бр. през 2016 г. на 2 бр. през 2017 г., а три пъти по-малко през 2017 г. са образуваните дела по чл. 202, ал. 2, т. 3 от НК (длъжностно присвояване, ако присвоените средства са от фондове, принадлежащи на Европейския съюз (ЕС) или предоставени от ЕС на българската държава) – 3 бр. през 2016 г. и 1 бр. през 2017 г.

С едно по-малко спрямо предходния отчетен период (от 8 на 7 броя) са делата по основния състав на обсебване (чл. 206 от НК), а тези по чл. 206, ал. 3 от НК (обсебване в големи размери или представляващо опасен рецидив) са с едно повече – от 2 бр. през 2016 г. на 3 бр. през 2017 г.

Общият брой образувани през отчетния период дела за измама (чл. 209 – 212б от НК) е с 6 бр. по-голям спрямо 2016 г., когато са били 23 броя. През 2017 г. не са били образувани дела за измама по: чл. 210, ал. 1, т. 1 от НК (измама, ако деецът се е представил за длъжностно лице или за лице, което действа по поръка на властта); чл. 210, ал. 1, т. 2 от НК – измама, извършена от две или повече лица, сговорили се предварително; чл. 210, ал. 1, т. 4 от НК – измама, извършена повторно в немаловажни случаи, и чл. 212, ал. 3 от НК (документна измама, при която полученото без правно основание имущество е от фондове на ЕС или предоставено от тях на българската държава). Три пъти повече са делата по чл. 211 от НК (измама по чл. 209, ал. 1 и 2 и чл. 210 в особено големи размери) – от 3 бр. през 2016 г. на 9 бр. през 2016 г., а два пъти повече (от 3 бр. през 2016 г. на 6 бр. през 2017 г.) са тези за документна измама по чл. 212 от НК. С три по-малко са делата за измама по чл. 212, ал. 4 от НК – документна измама в големи размери или представляваща опасен рецидив – от 4 бр. през 2016 г. на 1 бр. през 2017 г.

При делата за изнудване общо сумарно през 2017 г. следва да се отбележи увеличение с 2 бр. – от 8 бр. през 2016 г. на 10 броя.

Намаление с две дела има при тези по законов текст чл. 215 от НК (вещно укривателство) – от 3 бр. през 2016 г. на 1 бр. през 2017 г. Делата за унищожаване и повреждане (чл. 216 и чл. 216а от НК) са 3 бр. или два пъти по-малко спрямо 2016 г.

Престъпления против стопанството. Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителните системи

С тринадесет по малко (67 бр.) са образуваните през 2017 г. дела за престъпленията против стопанството (Глава шеста от Особената част на НК), при 80 бр. през 2016 г. През 2017 г. не са образувани дела по основния състав за безстопанственост по чл. 219 от НК, при 2 бр. през 2016 г. С 1 брой (от 2 бр. през 2016 г. на 1 бр. през 2017 г.) са намалели делата за умишлена безстопанственост по чл. 219, ал. 3 от НК. Едно дело е образувано по законов текст чл. 219, ал. 4 от НК (безстопанственост в особено големи размери, представляваща особено тежък случай), при липса на такива през 2016 г. Както и през 2016 г. са били образувани по 3 бр. дела за престъпления по чл. 220 от НК (склучване на неизгодна сделка, в т. ч. и квалифициран състав), а по 4 бр. дела – за престъпления по чл. 244 от НК (придобиване или прокарване в обращение на подправени парични знаци или платежни инструменти). Два пъти по-малко са

образуваните дела по законови текстове чл. 228 – 240 от НК (престъпления в отделните стопански отрасли) – от 20 бр. през 2016 г. на 10 бр. през отчетния период.

Престъпления против дейността на държавни органи

Общо образуваните през 2017 г. дела за престъпления по раздел IV „Подкуп“ от Глава осма „Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции“ на Особената част на НК са 22 бр., при 25 бр. през 2016 г. и 17 бр. през 2015 г. По-специално от делата за престъпления по този раздел от НК трябва да се посочи: намаление с четири дела, образувани по състава за пасивен подкуп (чл. 301 от НК) – от 7 през 2016 г. на 3 през 2017 г.; образувано 1 бр. дело по чл. 302, т. 2 от НК (подкуп, извършен чрез изнудване посредством злоупотреба със служебно положение), при две през 2016 г.; липса на образувани дела през отчетния период по законови текстове: чл. 302, т. 4 от НК (подкуп в големи размери) и активен подкуп по чл. 304 от НК (на длъжностно лице). Продължават да се увеличават образуваните пред ВКС дела за активен подкуп по чл. 304а от НК, а именно подкуп на длъжностно лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор или следовател, като през 2017 г. те са 13 бр. (4 бр. през 2015 г.; 9 бр. през 2016 г.). Константен спрямо 2016 г. е броят на делата, образувани по законов текст чл. 304б от НК (т. нар. търговия с влияние) – 1 бр., и тези по квалифицирания състав на пасивен подкуп по чл. 302, т. 1 от НК (подкуп от лице, заемащо отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор и следовател) – 4 броя.

По отношение на общите престъпления по служба следва да се отбележи, че за разлика от предходните две години преди отчетния период пред ВКС са образувани 2 бр. дела – първото по законов текст чл. 283а от НК (престъпления по чл. 282 и 283, свързани с приватизацията, продажбата, даването под наем или аренда, както и внасянето в търговски дружества на държавна, общинска и кооперативна собственост, както и на собственост на юридически лица), а второто – по чл. 284в от НК. За разлика от 2016 г., близо два пъти по малко са образуваните през 2017 г. дела по квалифицираните състави на престъпленията по служба (чл. 282, ал. 2 – 5 от НК) – 9 бр. през 2016 г. и 5 бр. през 2017 г.

При престъпленията против правосъдието има намаляване с един брой на делата, образувани през 2017 г. за набедяване по чл. 286 от НК – от 3 бр. през 2016 г. на 2 бр. през 2017 г.; както и през 2016 г., през настоящия отчетен период не са били образувани дела по чл. 287 – 289 от НК (упражняване на принуда спрямо обвиняем, свидетел или експерт и манипулиране на технически записи). Делата за лъжесвидетелстване по чл. 290 и чл. 290а от НК спрямо 2016 г. са намалели 2,5 пъти – от 5 бр. през 2016 г. на 2 бр. през 2017 г.

За престъпленията против реда на управлението трябва да се отбележи едно образувано по законов текст чл. 270 от НК (препятстване на орган на власт) дело през 2017 г.

По отношение на престъпните посегателства над археологически обекти и паметници на културата по чл. 277а – чл. 278б от НК следва да се отбележи, че през 2017 г. делата пред ВКС, образувани по законовия текст на чл. 277а от НК (противоправно търсене и извършване на теренни археологически разкопки и подводни проучвания), са с едно по-малко спрямо 2016 г. – 5 бр. през 2017 г. и 6 бр. през 2016 г. Близо два пъти спрямо 2016 г. са се увеличили делата с предмет

културни ценности по чл. 278 от НК (откриване и несъобщаване, унищожаване или повреждане на културна ценност) – 4 бр. през 2016 г. и 7 бр. през 2017 г.

С едно повече спрямо предходния отчетен период са делата по чл. 279 – 280 от НК – незаконно преминаване и превеждане през граница: от 2 бр. през 2016 г. на 3 бр. през 2017 г.

Документни престъпления

Както през 2016 г., и през 2017 г. образувателните дела пред ВКС за документни престъпления са по 10 броя. През 2017 г. не са били образувани дела по квалифицираните състави на чл. 310 и чл. 311 от НК.

По отношение на компютърните престъпления може да се отбележи липса на образувани дела през 2017 г., при един брой през предходния отчетен период.

Престъпления против реда и общественото спокойствие

Спрямо 2016 г. и 2015 г., и през 2017 г. се запазва броят на образувателните дела за образуване и ръководене на организирана престъпна група (чл. 321 от НК) – от 12 през 2015 г. на по 11 бр. през 2016 г. и 2017 г.; по 2 бр. – за самоуправство по чл. 323 и чл. 323а от НК, при 3 бр. през 2016 г. и увеличение с 1,5 пъти през 2017 г. при делата по чл. 324 от НК (упражняване на професия без правоспособност). С два пъти по-малко е отчетеният брой образувани дела по квалифицираните състави на хулиганство (чл. 325, ал. 2 чл. 325, ал. 3 и чл. 325, ал. 4 от НК) – от 6 бр. през 2016 г. на 3 бр. през 2017 г. Намалял с 2,5 е и броят на делата по основния състав на хулиганство – от 5 бр. през 2016 г. на 2 бр. през 2017 г.

Престъпления против брака, семейството и младежта

При тези престъпления следва да се посочи, както и през 2017 г., липса на образувани дела пред ВКС по чл. 182б от НК (съгласие за продажба на дете); липса на образувани дела през 2017 г. по чл. 184 – 186 от НК, както и едно дело по-малко спрямо 2016 г. за неплащане на издръжка – от 5 бр. през 2016 г. на 4 бр. през 2017 г.

С 5 бр. повече спрямо 2016 г. са се увеличили делата по чл. 23 – 27 от НК (Глава втора, Раздел IV „Множество престъпления“), свързани с определяне на общо наказание при съвкупност от престъпления:

Чл. 23 - 27 от НК	Година	Брой дела
	2017	17
	2016	12
	2015	34

През 2017 г. са били образувани 7 бр. дела по чл. 340, ал. 3 от НПК, свързани с произнасяния по мерки за неотклонение, при 9 бр. през 2016 г., и 2 бр. дела във връзка с чл. 368 – 369 от НПК – разглеждане на делото в съда по искане на обвиняемия.

Незначително е намалението на касационните частни дела, образувани по спорове за подсъдност между общите съдилища – от 113 през 2016 г. на 99 бр. през 2017 г. Касационните частни дела по чл. 351, ал. 5 НПК (връщане на касационна жалба/касационен протест) са се увеличили с 11 бр. – от 39 бр. през 2016 г. на 50 бр. през 2017 г. През 2017 г., на основание чл. 44, ал. 1 от НПК вр.

чл. 135, ал. 4 от АПК – спор за подсъдност между общ и административен съд, са образувани и 3 частни наказателни дела, разгледани от смесен петчленен състав, включващ трима съдии от ВКС (в т. ч. докладчика по делото) и двама съдии от Върховния административен съд.

По отношение на делата, свързани с промяна на местна подсъдност (чл. 43 от НПК), следва да се отбележи: намаление с 24 броя дела спрямо 2016 г. на касационните частни дела по чл. 43, т. 1 от НПК – от 61 бр. през 2016 г. на 37 бр. през 2017 г.; делата по чл. 43, т. 2 от НПК са 2 бр., колкото и през 2016 г. През 2017 г. отново се наблюдава увеличение при касационните частни дела по чл. 43, т. 3 от НПК – от 202 бр. през 2016 г. на 223 броя през 2017 г.

Макар и основателността на направената от съдиите преценка за наличие на обстоятелства, поради които могат да се считат предубедени или заинтересовани от изхода на делото, да не подлежи на контрол от ВКС, трябва да се отбележи, че данните в подкрепа на основанието за отвод и самоотвод по чл. 29, ал. 2 от НПК сочат, че в редица от случаите съдилищата, изпратили за произнасяне дела по реда на чл. 43, т. 3 от НПК, не са положили необходимите усилия за убедително мотивиране на определенията по чл. 31, ал. 3 от НПК или самоотводите не убеждават в съмнение за непристрасността на самоотвелия се съдия, тъй като не съдържат основателно съмнение за тяхната непристрасност и непредубеденост, а са мотивирани с общи фрази или дори звучат абсурдно, например: съдията докладчик ежедневно пътува по два пъти на ден „по републикански път Нова Загора – Раднево, поради което има преки и непосредствени впечатления за някои от обстоятелствата, твърдени в обстоятелствената част на наказателното постановление“; съдията докладчик живее в района на изпратилия делото за промяна на местна подсъдност на основание чл. 43, т. 3 от НПК, поради което „има преки и непосредствени впечатления за някои от обстоятелствата, твърдени в обстоятелствената част на наказателното постановление и е обосновало лично мнение, отношение и позиция по тия факти и обстоятелства, а именно наличието на неприятна характерна за производството миризма, както на самата площадка на обекта, така и извън обекта, на републиканския път Нова Загора – Раднево, а и на територията на целия град Нова Загора“; „независимо от убеждението на настоящия съдебен състав, че не може да бъде повлиян в непристрасността си и липсват каквито и да колебания в непредубедеността си при разглеждането на настоящото делото, но доколкото все пак, няма спор съществуват служебни взаимоотношения между настоящия съдия докладчик...и сочения др. магистрат – съдия, правораздаващ в конкретния съд и към момента изпълняващ функциите на административен ръководител..., за когото подсъдимият твърди, че се намира в персонален личен конфликт, единствено и само да бъдат преодолените вече сложените се съмнения у страната за отпадането на последните...“; „подсъдимият е изразил многократно мнение за липса на непристрасност по отношение на съдийския състав“.

По този повод за пореден път ВКС е принуден да отбележи наличието на множество неоснователни отводи на съдии или цели съдилища, които няма как да контролира.

Писмо от 24.10.2017 г. до главния инспектор на Инспектората към ВСС, във връзка с немотивирани актове за отвод по наказателни дела, с молба за предприемане на мерки съгласно чл. 54, ал. 1, т. 3 – 5 от ЗСВ за проверка на този проблем във всички съдилища в страната

Писмото е изпратено във връзка със зачестилите случаи на постъпващи на основание чл. 43, т. 3 от НПК дела за промяна на местната подсъдност, по които съдиите или част от тях са се отвели с немотивирани съдебни актове или излагат общи и неоснователни съображения за своите отводи. Във Военно-апелативния съд е констатиран проблем, свързан с отвод на съдия докладчик, който се е отвел с мотив, че е в колегиални отношения със съдията, чийто съдебен акт трябва да проверява. Изтъкнато е, че съдиите от НК на ВКС са на мнение, че само когато са налице данни, които да опровергават презумпцията на субективната безпристрастност на съда или да установяват конкретни легитимни данни за обективна небезпристрастност и заинтересованост на съдията от изхода на делото, в тези случаи трябва да се пристъпва към постановяване на обосновани и мотивирани отводи и самоотводи от разглеждане на делата. При неоснователни отводи и самоотводи на съдиите са допуска неоправдан отказ от правосъдие. Това пречи на своевременното разглеждане на делата, води до неразумна продължителност на наказателното правораздаване, както и дава възможност на недобросъвестни граждани да „избират“ съд, който да разглежда делата им. В редица свои решения Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) е утвърдил позицията, че съмнението в безпристрастността на съда трябва да бъде основателно, т. е. да се базира на проверими данни, а не на априорни твърдения, предположения и догадки за заинтересованост и небезпристрастност на членовете на състава на съда. Въпреки тази разбирания на ВКС и на ЕСПЧ, проблемът с неоснователните отводи е изключително сериозен. Върховният касационен съд няма компетентност за преценка на основателността на отводите по чл. 29, ал. 2 от НПК и винаги, когато са се отвели всички съдии от съответния съд, трябва да промени местната подсъдност на делото. Това обстоятелство позволява на всеки недобросъвестен съдия да се освободи с лекота от разглеждането на нежелано дело. Наблюдението за зачестяваща неоснователност на отводите е било предмет на две Общи събрания на Наказателната колегия на ВКС, но е констатирана липсата на процесуална възможност за реакция на колегията. В отговор на писмото на зам.-председателя на ВКС, с писмо от 03.11.2017 г. главният инспектор уведомява за поставянето на горепосочения проблем на вниманието на ИВСС в рамките на комплексните планови проверки. Също така, в сътрудничество с ВСС са предприети и организационни мерки за намаляване на случаите на немотивирано отвеждане от разглеждането на делото. По одобрен по оперативна програма проект е предвидено създаване на централизиран електронен публичен регистър на отводите, който да бъде достъпен чрез страницата на ВСС в интернет. На последно място, при изготвяне на годишната програма на ИВСС за 2018 г. ще бъде обсъдена възможността за извършването на тематична проверка за мотивираността на отводите в съдилищата, съобразена с възможностите на ИВСС.

Информация за всички постъпления на дела по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ и Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“ от НПК, разпределени по законов текст от НК, може да бъде намерена в посочената в началото на този подраздел Справка 3.1.

Видно от приложената таблица, очаквано, с оглед посочените по-горе в доклада изменения и допълнения на НПК от м. юни 2015 г., и през отчетната 2017 г. е налице осезаем спад на делата за възобновяване по Глава тридесет и трета от НПК в сравнение с 2015 г. и запазване на броя в сравнение с 2016 г. Би

могло да се очаква, че и през 2018 г. ще се запази това постъпление, което е близо до това от 2016 г.

Година	Брой искания за възобновяване
2017	133
2016	137
2015	579

Видно от статистическите данни от Справка 4А за 2017 г., изготвена от отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ при ВКС:

- 59 бр. дела са образувани по искане на прокуратурата (главен прокурор – осн. по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК; друг прокурор – осн. по чл. 422, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК);

- 50 бр. дела са образувани по искане на задочно осъден (осн. по чл. 423, ал. 1 от НПК);

- 23 бр. дела са образувани по искане на осъден (осн. по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК).

Спрямо 2016 г. броят на исканията за възобновяване, депозиран от прокурор, са повече. За поредна година броят на уважените искания на осъденото лице за възобновяване е обратно пропорционален на броя на постъпилите искания. От всички искания (изходящи от прокурор/осъдено лице) са уважени 59 броя, което прави около 44% през 2017 г.

От исканията за възобновяване от главния прокурор през 2017 г. са уважени 76,32%; от друг прокурор – 80,95%; от задочно осъден – 16% и от осъден – 21,74%.

В същото време за отчетния период в НК на ВКС са постъпили 739 касационни жалби и 124 бр. касационни протести. За разлика от годините преди 2014 г., където тенденцията е била за изравняване на производството за възобновяване с касационното такова, то през 2017 г. съотношението между двете производства – по Глава двадесет и трета „Касационно производство“ спрямо тези по Глава тридесет и трета „Възобновяване на наказателни дела“, е шест към едно, а през 2015 г. то е било две към едно.

За шеста поредна година през отчетния период НК на ВКС прилагаше разпоредбата на чл. 354, ал. 5 от НПК, въведена със ЗИД на НПК, обнародван в ДВ, бр. 93 от 25.11.2011 г. Съгласно посочената норма при поредно трето и следващо постъпване на делото в касационната инстанция ВКС решава делото, без да го връща за ново разглеждане, като има правомощията на въззивната инстанция. През 2017 г. в Наказателната колегия са постъпили общо седемнадесет дела (с едно повече спрямо 2016 г.), които са разгледани или предстои през 2018 г. да бъдат разгледани в процедура по чл. 354, ал. 5 от НПК. По въззивни съдилища, чиито актове се атакуват по касационен ред, тези дела се разпределят, както следва: от АС – София – 7 дела, АС – Варна – 4 дела, АС – Велико Търново – 2 дела, Военно-апелативен съд – 3 дела, и от АС – Бургас – 1 дело. Девет от делата са решени през 2017 г., а едно – през 2018 г., пет са обявени за решаване в края на м. януари 2018 г., едно дело е обявено за решаване през м. декември 2017 г. По едно от делата, по които се провежда съдебно следствие, съдебно заседание предстои в края на м. февруари 2018 г. По десетте дела, по които има постановен съдебен акт, същият е „решение“. По три от 17-те дела е проведено или се провежда въззивно съдебно следствие.

Следва да бъдат отбелязани и два броя дела, които са образувани през 2016 г., разгледани са в процедура по чл. 354, ал. 5 от НПК, но производствата по тях пред ВКС са продължили и през 2017 г. и/или съдебните актове са постановени през 2017 г. По едно от тях е провеждано съдебно следствие. И по двете дела са били постановени решения.

През 2017 г. по искане на главния прокурор са образувани две дела на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 вр. чл. 354, ал. 5 от НПК, разгледани от петчленен състав на касационната инстанция, по които са атакувани решения на ВКС от 2016 г. По първото дело, на основание чл. 425, ал. 1, т. 3 от НПК, съставът на касационната инстанция е възобновил наказателното производство поради допуснато нарушение на материалния закон, отнасящо се до неправилно приложение на чл. 59 от НК. По второто дело искането на главния прокурор за възобновяване на влязлото в сила решение на ВКС е оставено без уважение. През 2017 г. са разгледани и решени и образувани през 2016 г. (по искане на осъден/и чрез негов/техен защитник) две дела на същото правно основание. По първото дело, с решение от първото тримесечие на 2017 г., искането на осъдения за възобновяване на касационното дело е оставено без разглеждане. Изводът на състава, решил делото, се основава на констатацията, че при третото разглеждане на делото от ВКС съставът на съда не е встъпвал в правомощията на въззивна инстанция. По второто дело (с обществен интерес), образувано през 2016 г., е постановено решение, с което искането на осъдените за възобновяване на наказателното производство по касационното дело е оставено без уважение.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

От общо 1 317 дела, постъпили през 2017 г., 884 дела (по реда на Глава двадесет и трета и Глава тридесет и трета от НПК) са разгледани в открито съдебно заседание. Делата с висока фактическа и правна сложност са били общо 94, от които 80 със среден коефициент на фактическа и правна сложност „4“ и 14 – със среден коефициент на фактическа и правна сложност „5“. През 2016 г. с коефициент на сложност „4“ са били 89 дела, с коефициент на сложност „5“ – 11 дела, а през 2015 г. – 93, съответно 15 бр. дела. Независимо от намалението на броя на постъпващи касационни дела тези показатели бележат тенденция на трайна устойчивост.

Останали несвършени в началото на отчетния период са били 320 дела, а в края му – 289 дела (по касационни дела и частни производства). Това са дела, предстоящи за разглеждане в открито съдебно заседание или обявени за решаване в открито/закрито заседание, но по които към 01.01.2018 г. няма постановен резултат. Значителна част от този брой дела се формира от повишеното постъпление в края на годината на дела, по които е образувано касационно производство или такова по искане за възобновяване на наказателно дело. Тази тенденция на устойчивост на постъпленията е обективен процес, наблюдаван всяка година, неподлежащ на оптимизиране в хода на касационното производство, доколкото е резултат на стремежа на всяка от предходните инстанции да приключи отчетната година с минимален брой на висящите производства. От друга страна, посочените данни показват, че в динамично отношение през наблюдавания период показателят за несвършени дела спрямо насрочени или спрямо обявени за решаване дела е една сравнително ниска, но

устойчива величина, за чието оптимизиране не са достатъчни единствено и само усилията на касационните състави.

Данните за общия брой отлагания на дела през 2017 г. – 153 бр., е почти колкото и през 2016 г., когато е 150. Следва да се отбележи, че като се има предвид характерът на касационното производство и производството по възобновяване на наказателни дела, добрата подготовка на съдебните заседания не би следвало да води до техните отлагания. През 2017 г. най-честите причини за отлаганията на делата могат да бъдат обобщени в няколко основни групи. За разлика от 2016 г., през 2017 г. водещо място заемат отлаганията на дела поради неявяване на защитник по уважителни причини за това – 60 бр. общо за трите наказателни отделения, на второ място (25 бр.) са отлаганията на дела поради неявяване на подсъдим/осъден, частен обвинител и граждански ищец или преводач по уважителни причини. Трето място по брой, както и през 2016 г. и 2015 г., заемат делата, при които производствата по тях са били отлагани поради искане на подсъдимите или осъдените за ангажиране на защитник по упълномощаване или за определяне на служебен защитник – 19 бр. отлагания. Следват 14 бр. отлагания по искане за защитата за запознаване с делото или друг служебен ангажимент; 13 бр. – поради неявяване на защитник, без да са посочени причини за това, което е с 10 по-малко спрямо 2016 г. Единадесет броя съдебни заседания са били отложени поради събиране на нови доказателства в производства по чл. 354, ал. 5 НПК, в случаите на провеждане на съдебно следствие; 5 бр. – поради нередовно призоваване; 4 бр. – поради неконвоиране от затвора на осъдени/подсъдими; 2 бр. – поради отвод на член на съдебния състав; 2 бр. – поради неявяване на подсъдимия, чието участие е задължително, за да заяви дали желае делото да се прекрати поради изтекла давност; и по 1 бр. съдебно заседание – във връзка с починала страна; неизпълнена съдебна поръчка и за справка с изпращащия съд във връзка с касационна жалба.

б) Свършени дела

През 2017 г. съдиите от Наказателната колегия са разгледали всичко 1 637 дела, от които 1 167 дела по касационни производства и 470 дела по частни производства, като свършените дела общо през отчетния период са 1 316. Със съдебен акт по същество са приключили 1 289 дела, като от тях 854 са били по производства по Глава двадесет и трета и по Глава тридесет и трета от НПК, а 435 – по частни производства. Общо прекратените касационни дела през годината са 20, а по частни производства – 8.

Образувани и разгледани в открити съдебни заседания са били и седем производства по реда на чл. 340, ал. 3 от НПК. Както всяка година от съществуването на горепосочената разпоредба, през съдебната ваканция председателят на колегията с разпореждане е създавал необходимата организация за сформирание на дежурни съдебни състави, които да разглеждат производства по чл. 340, ал. 3, изр. 2 от НПК в случай на постъпването на такива дела във ВКС. Също така, между тези състави в периода на съдебната ваканция се разпределят и частните производства, свързани със спор за подсъдност или промяна на местна подсъдност по мерки за неотклонение, принудителни медицински мерки и други производства, които изискват спешност при произнасянето на касационната инстанция по тези дела.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

От общо 886 обявени за решаване дела, разгледани през 2017 г., в срок до 1 месец са решени общо 467 дела, което в процентно съотношение е 52,71%; 163 бр. са свършени до 2 месеца или 18,40%.

При частните производства – от 438 бр. свършени частни производства в срок до 1 месец са свършени 388 бр., което в процентно съотношение е 88,58%, до 2 месеца – 44 бр. или 10,05% и след тези срокове – 6 броя (1,37%).

Наблюдаваната от предходни отчетни периоди тенденция основната част от съдебните актове да се изготвят при съблюдаване на предвидените в закона инструктивни срокове е запазена и през 2017 г. В частта от доклада, посветена на организацията по образуване и насрочване на делата в Наказателната колегия, са посочени сравнителните времеви параметри на изготвяне на съдебните актове. Като цяло и през 2017 г. се запази тенденцията до края на първото тримесечие на годината, следваща отчетния период, съдиите от Наказателната колегия да изготвят и обявяват всички съдебни актове, решения и определения, постановени по дела, разгледани през предходната 2016 г. Разбира се, и през изминалата година по отделни дела е налице действително по-голяма продължителност на периода за изготвяне на съдебните актове, но тези отклонения са допускани и оправдани предимно по дела с висока фактическа и правна сложност, значителен по обем доказателствен материал, по които е невъзможно изготвянето на съдебните актове да се извършва при спазването на инструктивния едномесечния срок. Но и по тази категория дела обявяването на съдебния акт с мотивите е извършвано в три-четиримесечен срок. В останалите случаи неспазването на сроковете по чл. 354, ал. 4 от НПК трудно може да се обоснове с обективни причини след въведената система за отчитане на фактическата и правна сложност на всяко възложено за разглеждане дело; динамичното наблюдение на натовареността от председателя на колегията и своевременно вземане на мерки за компенсиране на прекомерната натовареност.

г) Дела с изключителна значимост и интерес. Дела, свързани с корупционни престъпления и с организирана престъпност

Във връзка с Плана за действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка, приет в изпълнение на Решение на Министерския съвет № 139/23.02.2017 г., ВКС е посочен като отговорна институция по мерки 20, 21, 22, 41, 42 и 43⁷.

В изпълнение на задълженията на ВКС по приетите мерки, със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на съда е одобрен Единен каталог на

⁷Мярка № 20 от Плана гласи: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка № 21 гласи: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за корупционни престъпления“; Мярка № 22 гласи: „Ежемесечно информиране чрез справки до Висшия съдебен съвет и до Министерството на правосъдието за постановените съдебни актове по дела, свързани с корупционни престъпления“; Мярка № 41 гласи: „Ежемесечно публикуване в страницата на ВКС в интернет на предстоящите за разглеждане дела, свързани с организирана престъпност“; Мярка № 42 гласи: „Незабавно публикуване в страницата на ВКС в интернет на решенията, постановени по дела за организирана престъпност“; Мярка № 43 гласи: „Ежемесечно информиране чрез справки до Висшия съдебен съвет и до Министерството на правосъдието за постановените съдебни актове по дела, свързани с организирана престъпност“

корупционните престъпления, по който се води статистика във Върховния касационен съд, а председателите на апелативните съдилища в страната са задължени в началото на всеки месец да изпращат обобщена информация във ВКС във връзка с образуваните в техните съдебни райони дела за корупционни престъпления и такива, свързани с организирана престъпност, както и информация за постановените съдебни актове по тях. Тази заповед е публикувана в интернет страницата на ВКС – в секцията „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“. В нея се публикуват актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления, по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. В рубриката са създадени и секции за публикуване на постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност.

Отделно от това и през 2017 г. продължава дейността, свързана с публикуването в интернет страницата на ВКС на съдебните актове по делата, предизвикващи значителен обществен интерес. Освен информация за постановените решения на касационната инстанция с препратка към тях, с оглед запознаване на гражданите и медиите, на страницата на ВКС в интернет – секция „Пресофис“, всеки месец се публикува списък на насрочените за разглеждане дела с обществен интерес. За всяко дело се посочват: датата и съдебната зала, в която ще бъде разгледано; съдията докладчик по делото; съдебният акт на предходната инстанция, който се атакува, и диспозитивът му; процесуалният документ, инициращ проверка от касационната инстанция – жалба, протест, искане (при делата за възобновяване), какво е отправеното искане към касационната инстанция с него, както и от кого са подадени съответните жалба/протест/искане.

През 2017 г. в Наказателната колегия на ВКС са образувани и разгледани: 25 бр. дела с изключителна значимост и интерес; 46 бр. дела за корупционни престъпления; 11 бр. дела, свързани с организирана престъпност и 6 бр. дела срещу магистрати.

През изминалата година са постановени решения по: 15 дела с изключителна значимост и интерес; 9 дела, свързани с организирана престъпност, и 31 дела, свързани с корупционни престъпления.

Информация за постановените решения по трите категории дела се публикува на интернет страницата на ВКС, секция „Пресофис“, а самите решения – в секциите „Решения на ВКС по дела с изключителен интерес“ и „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“.

д) Публикуване на съдебните актове на интернет страницата на ВКС след измененията и допълнения в чл. 416, алинеи 2 и 7 от НПК (ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.)

Във връзка с измененията и допълненията в НПК, обнародвани в ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г., и по-специално измененията и допълненията в чл. 416 „Действия по привеждане в изпълнение на присъдите и определенията“ – изменение на ал. 2 и нова ал. 7 на чл. 416 от НПК, както и измененията и допълненията в чл. 64 от ЗСВ, внесени с § 109 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на НПК, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г., и

по-специално изменение на ал. 1, свързано с публикуването на актовете на съдилищата по наказателни дела, и нова ал. 2 на чл. 64 от ЗСВ, считано от 06.11.2017 г. подписаният от всички членове на съдебния състав съдебен акт на НК, с който присъда, с която подсъдим е признат за виновен и му е наложено ефективно наказание „лишаване от свобода“, наказание „пробация“ и наказание „лишаване от права“ се публикува на страницата на ВКС в интернет и резултатът се обявява, след като се получи уведомление от съответния прокурор, че са предприети действия по привеждане в изпълнение на наложеното с присъдата наказание.

е) Процедура за изпълнение на разпоредбата на новата ал. 6 на чл. 354 от НПК (ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.)

Във връзка с новата ал. 6 на чл. 354 от НПК (ЗИД на НПК, обнародван в ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.) с разпореждане от 03.11.2017 г. на председателя на Наказателната колегия е постановено, че считано от 06.11.2017 г. заверен препис от окончателния съдебен акт, с който се потвърждава, изменя, налага ефективно наказание „лишаване от свобода“ (което не е отложено по реда на чл. 66 от НК) незабавно след постановяването му се изпраща на отдел „Съдебен“ на Върховната касационна прокуратура (ВКП). Преписът на решението на ВКС се придружава от преписи на диспозитива на първоинстанционната присъда и на диспозитива на въззивния съдебен акт, които секретарят заверява. Получаването на преписи от посочените съдебни актове се удостоверява от съпроводително писмо с дата, подписи и имената на съответните длъжностни лица от ВКС и ВКП, предали и приели преписите. Писмото за връчване на преписите се прилага към копието на решението, което се съхранява от секретарите на Наказателната колегия.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Постановени през 2017 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК) по образувани през 2016 г. тълкувателни дела

В края на 2016 г. по искане на председателя на Върховния касационен съд, е образувано **Тълкувателно дело № 3/2016 г.**, разгледано през 2017 г., с докладчик съдия Теодора Стамболова. Основание за образуването му е решение на Съда на Европейския съюз от 08.11.2016 г. по дело C-554/14 („Огнянов“). С **Тълкувателно решение № 3/12.04.2017 г.** ОСНК реши:

Следва да се приеме за изгубило сила приетото в т. 3 от ТР № 3/12.11.2013 г. по т. д. № 3/2013 г., че „Положеният общественополезен труд от трансферирания осъден български гражданин в осъдилата го държава трябва да бъде зачетен от съда за намаляване срока на наказанието, освен ако определеният от издаващата държава остатък за изтърпяване е изчислен след зачитане на положения труд“, само когато се отнася за трансфер на осъдено лице от държава – членка на ЕС.

Съдът на Република България като изпълняваща държава не може да намали наказанието на трансферирано от друга държава – членка на ЕС лице поради положен от него труд по време на задържането му в издаващата държава,

когато компетентните органи на последната, при спазване на нейното законодателство, не са извършили подобно намаляване на наказанието.

б) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела по описа на ОСНК

През 2017 г. са образувани най-много на брой тълкувателни дела за последното десетилетие. Повечето от тях се отличават с изключителна сложност на поставените въпроси, което обуславя и провеждането на повече от едно заседание на ОСНК по съответното тълкувателно дело. В интернет страницата на ВКС, секция „Решения на ВКС“ – „Тълкувателни дела“, под номера на съответното тълкувателно дело са посочени датите на проведените заседания, публикувани са искането за образуване, както и разпорежданията по делото на председателя на ВКС, на определения докладчик по тълкувателното дело и на председателя на Наказателната колегия. Шест от тълкувателните дела (№ № 1 – 3, 5 – 7 по описа за 2017 г.) са образувани по искане на главния прокурор на Република България, а Тълкувателно дело № 4/2017 г. – по искане на председателя на ВКС. Прави впечатление липсата на активност на голяма част от правоимащите субекти по чл. 125 от ЗСВ да отправят искания за тълкувателна дейност.

Тълкувателно дело № 1/2017 г. с докладчик съдия Христина Михова е образувано по искане на главния прокурор за тълкуване и отговор на въпрос относно приложимостта на института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание за престъпления по чл. 325, ал. 1 от НК при наличие на материалноправните основания по чл. 78а, ал. 1 от НК, с оглед визираното ограничение в ал. 7 (ДВ, бр. 27 от 2009 г., предишна ал. 6, ДВ, бр. 26 от 2010 г.), когато престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му. **С Тълкувателно решение № 1 от 28.09.2017 г.** ОСНК реши:

Институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание е приложим за престъпления по чл. 325, ал. 1 от НК, извършени спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му, при наличие на материалноправните основания по чл. 78а, ал.1 от НК, като в тези случаи ограничението на чл. 78а, ал. 7 от НК не се прилага.

Образуваното **Тълкувателно дело № 2/2017 г.** с докладчик съдия Петя Шишкова се отличава с изключителен обем и дълбочина на поставените въпроси. По него са проведени седем заседания на ОСНК. Тълкувателното дело е образувано по искане на главния прокурор, който е отправил множество въпроси относно приложението на институтите на реабилитацията и давността. **С Тълкувателното решение № 2 от 28.02.2018 г.** ОСНК е отговорило на поставените въпроси, а именно:

1. Реабилитацията е допустима и при неизпълнено наказание, чиято изпълнимост е погасена по давност.

2. Реабилитацията на осъден, неизтърпял наложеното му наказание, чиято изпълнимост е погасена по давност, е възможно да настъпи след последователно изтичане на давностния срок за изпълнение на наказанието и на срока за реабилитация. Началният момент, от който започва да тече срокът за реабилитация, е този на изтичане на обикновената давност за изпълнение на наказанието, ако не са предприети действия за спиране или прекъсване на давността. Ако такива са предприети, началният момент е този на изтичане на абсолютната изпълнителска давност.

3. Когато е наложено наказание глоба, което не е изпълнено, ако за събирането ѝ не е образувано изпълнително производство, реабилитация е допустима след последователното изтичане на давността по чл. 82, ал. 1, т. 5 или по чл. 82, ал. 4 вр. ал. 1, т. 5 от НК, според това дали е спирана или прекъсвана, и на срока за реабилитация по чл. 86, чл. 87 или чл. 88а от НК.

4. Реабилитацията е допустима и при неизпълнено наказание глоба, когато за събирането ѝ е образувано изпълнително производство, след последователното изтичане на давностните срокове по чл. 82, ал. 1, т. 5 или чл. 82, ал. 4 вр. ал. 1, т. 5 от НК и сроковете по чл. 86 – 88а от НК. В тези случаи през времето от образуването до прекратяването на изпълнително производство абсолютна давност не тече.

5. Остава без разглеждане въпроса „Следва ли в производството по чл. 435 от НПК съдът служебно да събира доказателства за изпълнение на наложеното наказание, респ. за предприетите действия за изпълнението му, както и за предприетите действия по възстановяване или обезпечаване на причинените от престъплението вреди?“.

6. При настъпила реабилитация по право съдът в производство по чл. 434, ал. 1 от НПК се произнася само по допустимостта на молбата за съдебна реабилитация, като следва да я остави без разглеждане.

7. Институтът на чл. 78а от НК е приложим повторно по отношение на лице, което вече е било освобождавано от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, ако не е заплатило наложената глоба и за събирането ѝ е образувано изпълнително производство, но вземането е погасено по давност. В този случай, освен давностния срок, следва да е изтекъл и срок, равен на този по чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК.

8. Институтът на чл. 78а от НК е приложим повторно и по отношение на лице, което е било освобождавано от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, ако не е заплатило наложената глоба, но за събирането ѝ не е образувано изпълнително производство и вземането е погасено по давност. В този случай, освен давностния срок, следва да е изтекъл и срок, равен на този по чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК.

Образувано е **Тълкувателно дело № 3/2017 г.** с докладчик съдия Мина Топузова, по което, след проведени четири заседания на ОСНК, е постановено **Тълкувателно решение № 3 от 01.12.2017 г.** Тълкувателното дело е образувано по искане на главния прокурор. С решението по него ОСНК е дало отговори на поставените въпроси, а именно:

1. По отношение на подлежащо на изпълнение наказание пробация не тече давностен срок по чл. 82 от НК в периода след влизане в сила на съдебния акт, с който е наложено, до отпадане на основанията по чл. 228, ал. 3 от ЗИНЗС.

2. На замяна при условията на чл. 43а, т. 1 и т. 2 от НК подлежи остатъкът от пробационните мерки, чието изпълнение е било преустановено на основание чл. 228, ал. 3 от ЗИНЗС, в случай че не е изтекъл срокът по чл. 82, ал. 4, във вр. с ал. 1, т. 5 от НК, изчислен без периода от време, през което осъденият е търпял ефективно наказание „лишаване от свобода“ или по отношение на него е била прилагана мярка за неотклонение „задържане под стража“ или „домашен арест“.

Образувано е **Тълкувателно дело № 4/2017 г.** с докладчик съдия Галина Захарова – по искане на главния прокурор на Република България, който е поставил към ОСНК въпрос относно наличието на основания за промяна на тълкуването, дадено в т. 1.1, т. 1.2.1, т. 1.2.3 и т. 3.1 от Тълкувателно решение №

3/22.12.2015 г. по Тълкувателно дело № 3/2015 г. и следва ли да бъде допълнено тълкувателното решение в тези му части относно приетото в него. Постановено е **Тълкувателно решение № 4 от 06.02.2018 г.**, с което ОСНК е дало отговори на поставените въпроси, а именно:

Не са налице основания за промяна на тълкуването, дадено в т. 1.1, т. 1.2.3 и т. 3.1 от Тълкувателно решение № 3 от 22.12.2015 г. по т. д. № 3/2015 г. на ОСНК на ВКС, и тълкувателното решение не следва да бъде допълнено в тези му части относно приетото, че:

т. 1.1. Наказателно производство, образувано срещу лице, по отношение на което за същото деяние е било проведено приключило с влязъл в сила акт административнонаказателно производство с характер на наказателно по смисъла на ЕКПЧ, подлежи на прекратяване на основание чл. 4, § 1 от Протокол № 7 по реда на чл. 24, ал. 1, т. 6 от НПК;

т. 1.2.3. Когато административнонаказателното производство не може да бъде възобновено, последиците от повторното наказателно преследване на лицето за същото деяние, за което спрямо него е било проведено приключило с влязъл в сила акт административнонаказателно производство с наказателен характер по смисъла на чл. 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ, се преодоляват чрез прекратяване на наказателното производство на основание чл. 4, § 1 от Протокол № 7 към ЕКПЧ по реда на чл. 24, ал. 1, т. 6 от НПК, съответно отмяна на постановените по него съдебни актове и прекратяването му или възобновяване на наказателното производство, отмяна на постановените по него съдебни актове и прекратяването му;

т. 3.1. Деецът не следва да носи едновременно наказателна и административнонаказателна отговорност в случаите, когато с извършеното от него деяние са нарушени едновременно наказателна и административнонаказателна норма с различни обекти на защита.

Оставя без разглеждане искането на главния прокурор ОСНК на ВКС да даде отговор на въпроса:

Налице ли са основания за промяна в тълкуването, дадено в т. 1.2.1 от Тълкувателно решение № 3 от 22.12.2015 г. по т. д. № 3/2015 г., и не следва да бъде допълнено тълкувателното решение в тези му части относно приетото, че:

т. 1.2.1. Двойното наказване на едно и също лице за едно и също деяние в административнонаказателното производство без характер на наказателно производство по смисъла на чл. 4 от Протокол № 7 към ЕКПЧ и в наказателното производство, когато административнонаказателното производство се е развило първо във времето, се преодолява по установения от чл. 70, б. „г“ от ЗАНН ред.

Образувано е **Тълкувателно дело № 5/2017 г.** с докладчик съдия Лада Паунова, по което са проведени две заседания на ОСНК и предстои постановяване на тълкувателно решение по делото. Тълкувателното дело е образувано по искане на председателя на ВКС, който е отпратил до ОСНК следните изключително важни и значими въпроси относно влизането в сила на съдебните актове:

1. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай на оттегляне на въззивната жалба или протест от жалбоподателя или прокурора, кой е компетентният орган да се произнесе по оттеглянето, с какъв акт и подлежи ли на инстанционен контрол този акт:

- когато оттеглянето е в срока на обжалване;

- когато оттеглянето е извън срока на обжалване, но преди делото да е пренесено в горната инстанция;

- когато оттеглянето е пред горната инстанция?

2. Кога влиза в сила присъдата/решението в случай на връщане на жалбата или протеста, в различните хипотези – подадени срещу съдебен акт, който не подлежи на обжалване; просрочени; подадени от ненадлежна страна; страдат от друг неотстранен в законовия срок недостатък:

- когато връщането на жалбата или протеста не е било обжалвано или протестирано с частна жалба или частен протест;

- когато горната инстанция потвърди връщането на жалбата или протеста?

3. Кога влиза в сила присъдата/решението, в случай че пред горната инстанция е било образувано въззивно производство, независимо от недостатък в жалбата или протеста, когато на това основание те са били оставени без разглеждане?

4. Кога влиза в сила присъда/решение, когато с тях са осъдени или оправдани няколко подсъдими за няколко деяния и съдебният акт е обжалван или протестиран частично – само по отношение на част от дейците и/или на част от деянията?

По делото е изготвен подробен доклад, който е предложен от докладчика на съдиите от НК за обсъждане.

Образувано е **Тълкувателно дело № 6/2017 г.** с докладчик съдия Мая Цонева, по което, след проведени две заседания на ОСНК, е постановено **Тълкувателно решение № 6/19.02.2018 г.** С решението е оставено без разглеждане искането на главния прокурор за постановяване на тълкувателно решение по следните въпроси:

1. Представлява ли непълнотата или противоречието в събраните на досъдебното производство доказателства необоснованост на обвинителния акт и съставлява ли съществено процесуално нарушение на специалните правила по чл. 246 от НПК, което е основание за връщане на делото в досъдебното производство?

2. Представлява ли необоснованост на обвинителния акт несъответната, според съда, правна оценка на фактите по обвинението и основание ли е за връщане на делото в досъдебното производство?

3. Дължи ли се и при какъв стандарт, с оглед уредбата в чл. 246 от НПК, анализ на посочения в обвинителния акт доказателствен материал и мотиви, с които да се обоснове правната квалификация на повдигнатото обвинение? Отсъствието им съставлява ли отстранимо съществено процесуално нарушение, което е основание за връщане на делото?

Последното образувано за календарната 2017 г. е **Тълкувателно дело № 7/2017 г.** с докладчик съдия Милена Панева по искане на главния прокурор, който е поставил следния въпрос:

Какви са пределите на доказване на прекия умисъл и специалната цел като елементи на субективната страна на престъпните състави по чл. 282 от НК?

С **определение от 06.02.2018 г.** е отклонено като недопустимо искането на главния прокурор за даване на отговор на поставения въпрос и е прекратено производството по тълкувателното дело.

Образувано през 2016 г. тълкувателно дело пред Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд

С разпореждане от 13.12.2016 г. на председателя на Върховния касационен съд по вече образувано **Тълкувателно дело № 2/2016 г.** на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд по въпроса: „Включват ли се в кръга на лицата, легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на техни близки, братята и сестрите на починалия, както и неговите низходящи и възходящи от втора степен?“, същото е преобразувано в **Тълкувателно дело № 1/2016 г.** на Общото събрание на Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на ВКС, като в състава на комисията за изготвяне на проекта за тълкувателно решение от страна на Наказателната колегия е включена съдия Лада Паунова.

в) Решения на ОСНК по поставени за обсъждане въпроси

Освен по реда на тълкувателната дейност през 2017 г. ОСНК се е произнасяло и по повдигнати от други съдилища, институции или от страна на НК въпроси от областта на материалното и процесуалното наказателно право, като е постигало решения, с които се е обединявало около единна практика, за която съдилищата са уведомявани чрез изпращане за сведение на съответните препис – извлечения от протоколите от заседанията, в които е било взето решение по даден въпрос от съдебната практика:

- Решение на ОСНК от 19.01.2017 г. по въпроса откога тече 6-месечният срок за възобновяване на производство на основание чл. 423 от НПК, когато молителят е предаден въз основа на Европейска заповед за арест (ЕЗА)?: Шестмесечният срок за възобновяване на производство на основание чл. 423 от НПК, когато молителят е предаден въз основа на ЕЗА, започва да тече от момента на фактическото предаване на лицето на територията на България;

- Решение на ОСНК от 19.01.2017 г. по въпроса как следва да процедира ВКС, когато в искане за възобновяване се сочат основанията по чл. 423 и чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК, но второто основание е от компетентност на апелативен съд: В случаите, когато ВКС е сезиран с искане за възобновяване с основание по чл. 423 и чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК, но последното е от компетентност на апелативен съд, то след произнасянето по чл. 423 НПК и, в случай че остави без уважение искането за възобновяване, ВКС следва да препрати искането по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК на компетентния апелативен съд за преценка на допустимостта и основателността;

- Становище на ОСНК от 09.02.2017 г. по въпроса за приложението на чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК във връзка с чл. 9, ал. 2 от НК (проектът на становище е изготвен от Аналитичното звено на НК): В процедурата по чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК съдията докладчик не може да прекрати наказателното производство на основание чл. 9, ал. 2 НК. С писмо от 16.02.2017 г. становището на ОСНК е изпратено до всички съдилища;

- Решение на ОСНК от 26.04.2017 г. по въпроса как следва да се процедира при произнасяне на ВКС с оглед измененията в чл. 306, ал. 1, т. 2 НПК в ДВ, бр. 13/2017 г., свързани с лишаване от свобода и задържане под стража: Изменението на законодателството с „Държавен вестник“, бр. 13/2017 г., не налага постановяване на изменителен диспозитив по отношение на въззивния съдебен акт, само по отношение на типа на затворническото заведение, в което

трябва да се изтърпи наказанието „лишаване от свобода“, когато той е постановен преди 7 февруари 2017 г.;

- Решение на ОСНК от 26.04.2017 г. по въпроса в случаите на произнасяне по чл. 43, т. 3 НПК следва ли да се изисква отвеждане на всички съдии от даден съд, независимо от тяхната специализация (там, където има такава) или само на наказателните съдии?: В случаите на произнасяне по чл. 43, т. 3 НПК следва да се изисква отвеждане на всички съдии от даден съд, независимо от тяхната специализация. С писмо от 04.05.2017 г. за решението на ОСНК е съобщено на апелативните, окръжните съдилища, СГС и районните съдилища;

- Становище на ОСНК от 01.06.2017 г. по въпроси относно приложението на чл. 368 – 369 от НПК, поставени от Специализирания наказателен съд (проектът за становище е изготвен от Аналитичното звено на НК). Същото е изпратено на всички съдилища с писмо от 05.06.2017 г.

- Решение на ОСНК от 15.06.2017 г. по въпроса подлежат ли на касационно обжалване и по какъв ред производствата по обезпечения в наказателния процес на гражданските иски, глобите, конфискациите и разноските: Производствата по обезпечения в наказателния процес на гражданските иски, глобите, конфискациите и разноските не подлежат на касационен контрол. Производствата по издаване на дубликат на изпълнителен лист подлежат на касационен контрол изцяло по реда на ГПК. На съдия Валя Рушанова беше възложено и бе изготвено становище относно допустимостта на касационно обжалване в производства, развиващи се по реда на ГПК;

- Решение на ОСНК от 15.06.2017 г. по въпроса за подсъдността по чл. 86 ЗДДС: Производствата по обжалване на наказателни постановления за нарушения по чл. 86 ЗДДС са подсъдни на районния съд по седалището на съответното търговско дружество;

- Във връзка с писмо от м. октомври 2017 г. на Държавната комисия по сигурността на информацията (ДКСИ) – становище от 12.10.2017 г. на ОСНК по въпроса относно правото на достъп до класифицирана информация на съдебните заседатели. Изготвянето на проект на становище е възложено на Аналитичното звено на НК на ВКС. Становището е изпратено на ДКСИ на 12.10.2017 г.

- Решение на ОСНК от 19.10.2017 г. по въпроси, поставени от председателя на Военно-апелативния съд относно произнасяне по основателността на самоотводи на основание чл. 29, ал. 1 и ал. 2 от НПК и дали служебните отношения съставляват основание за отвод: При наличието на основания за самоотвод на съдията докладчик или член на съдебен състав, преди провеждането на законова процедура с участие на целия съдебен състав съдията докладчик/съдията се отвежда еднолично с разпореждане. Произнасянето в състав по реда на чл. 31, ал. 4 НПК се осъществява при или след провеждане на законова процедура с участие на целия съдебен състав. Служебните отношения в съда не са достатъчна причина за наличието на основания по чл. 29, ал. 2 НПК. Препис от протокола на проведеното ОСНК е изпратено на председателя на Военно-апелативния съд с писмо от 23.10.2017 г. Изготвянето на становище за ОСНК по поставения за обсъждане въпрос е било възложено на съдия Мая Цонева.

Права на човека/решения на ЕСПЧ по български дела

Във връзка с писмо на Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред ЕСПЧ“ на Министерството на правосъдието (МП) от

м. декември 2017 г., с писмо на НК на ВКС от 21.12.2017 г. е предоставена информация за съдебна практика на ВКС по дела за възобновяване по производства, по които делото е било унищожено, и при съобразяване с решението на ЕСПЧ „Стоянов – Кобуладзе срещу България“ (жалба № 25714/05).

По повод на писмо на Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред ЕСПЧ“ на МП от м. юли 2017 г., с което информират НК на ВКС за решението на Голямата камера на ЕСПЧ „Симеонови срещу България“ (жалба № 21980/04), решението е публикувано на вътрешния сайт на ВКС – Наказателна колегия, за което са уведомени всички съдии от колегията.

Във връзка с писмо на Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред ЕСПЧ“ на МП относно решение на ЕСПЧ по дело „Радков и Събев срещу България“ (обединени жалби № 18938/07 и № 36069/09) с писмо от 18.07.2017 г. до председателите на всички съдилища е обърнато вниманието на постановеното на 27.05.2014 г. решение на ЕСПЧ по делото „Радков и Събев срещу България“, в което съдът установява нарушения на забраните за нечовешко и унижително отношение и на правото на ефективни правни средства за защита, гарантирани по чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС).

По повод на писмо на Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред ЕСПЧ“ на МП относно решение на ЕСПЧ по дело „Николай Генов срещу България“ (жалба № 7202/09) с писмо от 16.08.2017 г. до АС – Пловдив и ОС – Пазарджик двете съдилища са уведомени за делото с молба за запознаване на съдиите от наказателните отделения в двете съдилища с решението на ЕСПЧ. В него е установено нарушение на чл. 6, § 1 от КЗПЧОС, тъй като националните съдилища не са представили достатъчно мотивирани съдебни актове във връзка с аргумента на жалбоподателя Николай Генов (подсъдим по н.о.х.д. № 778/2007 г. по описа на ОС – Пазарджик), че е закупил инкриминираните банкноти не през 2005 г., а през 2002 г., когато придобиването на подправени парични знаци не е било престъпление.

II. ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2017 г. в Гражданската колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2017 г.	2 665 бр.
От тях:	
- касационни дела	2 426 бр.
- частни производства	239 бр.
Постъпили преписки през 2017 г.	6 085 бр.
Прекратени преписки	899 бр.
Дела, образувани през отчетния период	5 186 бр.
Дела, образувани в предходни години, преразпределени през 2017 г.	71 бр.
Дела, постъпили през отчетния период	5 257 бр.
От тях:	
- касационни дела	3 665 бр.

- частни производства	1 592 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2017 г.	7 922 бр.
От тях:	
- касационни производства	6 091 бр.
- частни производства	1 831 бр.
Свършени дела през 2017 г.	5 289 бр.
От тях:	
- касационни дела	3 817 бр.
- частни производства	1 472 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2017 г.	2 473 бр.
От тях:	
- касационни дела	2 206 бр.
- частни производства	267 бр.

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

През 2017 г. в Гражданската колегия на ВКС са работили общо 48 съдии, като през отчетния период са настъпили следните промени в персоналия състав: трима съдии са освободени от длъжност поради пенсиониране, като двама от тях са участвали в работата на колегията само през м. октомври след изтичане на едногодишния им мандат като членове на Комисията по атестирането и конкурсите (КАК) при Съдийската колегия на ВСС. Един съдия е освободен от длъжност поради избирането му за член на Висшия съдебен съвет, а двама съдии са избрани за членове на КАК при Съдийската колегия на ВСС и са встъпили в длъжност, считано от 03.10.2017 г. В колегията е правораздавал и един командирован съдия на мястото на съдия от ВКС, отсъствал продължително поради заболяване.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

Със Заповед № 40 от 09.01.2017 г. на председателя на ВКС, с оглед на изпълнение на принципа на случайния подбор при разпределяне на делата и преписките във ВКС чрез електронно разпределение посредством централизираната система за разпределение на делата, беше изменено Приложение № 2, неразделна част от Заповед № 2492/23.12.2015 г., представляващо списък на служителите, които извършват технически дейности по разпределението на делата. Със Заповед № 143/02.02.2017 г. на председателя на ВКС, с цел регламентиране на отговорностите по администриране на вътрешните актове на съда, беше разпоредено да се поддържат и съхраняват хронологично подредени регистри, отделно за всяка от трите колегии на ВКС, на всички писмени разпореждания на председателите на колегии, засягащи организацията на работа.

С оглед на своевременното насрочване на делата за разглеждане във ВКС със Заповед № 2100/21.09.2017 г. на председателя на ВКС беше възложено на заместник-председателите и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС да извършат проверка за изпълнението на Заповед № 974/24.06.2015 г., изменена със Заповед № 838/18.05.2016 на председателя на ВКС, като представят справка за насрочените за разглеждане в открити и

закрити съдебни заседания дела в колегиите. След извършената проверка не се установиха съществени несъответствия в броя на насрочените дела за открити и закрити съдебни заседания на съдия.

С Разпореждане № 6/20.01.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид необходимостта от поддържане на Автоматизираната система за управление на делата (АСУД) по начин, който да осигурява точна информация за приключване на образуваните в Гражданската колегия дела, беше разпоредено във всички случаи, при които състав на Гражданската колегия е постановил съдебен акт, подлежащ на обжалване пред друг тричленен състав, при постъпване на частна жалба и образуване на частно производство по нея, резултатът от обжалването да се докладва на съдията докладчик по първоначалното дело, като относно начина на нанасяне в АСУД по отношение на влязъл в сила съдебен акт за прекратяване на делото, респективно за оставяне без разглеждане на жалбата или молбата, беше указано, че в тези случаи делата не следва да се отчитат като свършени преди влизане в сила на определението.

С Разпореждане № 8/26.01.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид необходимостта от осигуряване на еднаква натовареност на служителите от специализираната администрация на ГК на ВКС, както и улесняване на страните и техните процесуални представители при получаване на информация по образуваните в Гражданската колегия дела, считано от 27.01.2017 г., беше разпоредено във всички случаи на промяна на докладчика по вече образувано дело в АСУД същото да продължава да фигурира като дело на първоначалното отделение в ГК, независимо дали новият докладчик е съдия в същото или в друго отделение. Във всички случаи на смяна на докладчика да се нанасят необходимите корекции в Централизираната система за случайно разпределение на делата с цел осигуряване на равномерно разпределение на новопостъпващите дела между съдиите от колегията.

С Разпореждане № 21/28.02.2017 г. на ръководителя на колегията, издадено в изпълнение на Заповед № 452/24.02.2017 г. на председателя на ВКС, от 01.03.2017 г. в Гражданската колегия постъпващите частни жалби по чл. 274, ал. 2 и ал. 3 ГПК и молби за отмяна на влезли в сила решения по чл. 303 и чл. 304 ГПК се разпределят между съдиите съобразно установената в колегията специализация, според вида на делото на основание Заповед № 1015/27.05.2008 г. на председателя на ВКС.

Предвид необходимостта от осигуряване на равномерна натовареност на съдебните помощници в Гражданската колегия бяха издадени редица разпореждания от ръководителя на колегията № 12/06.02.2017 г., № 23/28.02.2017 г., № 24/06.03.2017 г., № 28/13.03.2017 г., № 46/12.05.2017 г., № 59/01.06.2017 г., № 179/27.09.2017 г. и др.

Във връзка с предстоящото освобождаване от длъжност на съдия Капка Юстиниянова поради пенсиониране с Разпореждане № 35/13.04.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Юстиниянова беше спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по частни производства по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС частни дела, считано от 13.04.2017 г.

С оглед на продължителното отсъствие поради заболяване на съдия

Маргарита Соколова с Разпореждане № 61/05.06.2017 г. на председателя на колегията от 06.06.2017 г. съдия Соколова беше спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по частни производства по постъпващите в Гражданската колегия частни дела, а по касационните производства, считано от 27.06.2017 г., с Разпореждане № 77/27.06.2017 г. на ръководителя на колегията.

Предвид обстоятелството, че насрочените за закрито съдебно заседание дела, разглеждани по реда на чл. 288 ГПК с докладчик съдия Жанин Силдарева, са с график, запълнен до 23.01.2018 г., докато за останалите съдии от Първо и Второ граждански отделения на ВКС графикът на заседанията на делата за разглеждане по реда на чл. 288 ГПК се запълва за м. декември 2017 г., за да се осигури едновременно насрочване и разглеждане на касационните дела по реда на чл. 288 ГПК, с Разпореждане № 68/16.06.2017 г. на председателя на колегията беше разпоредено за периода от 16.06.2017 г. до 14.07.2017 г. съдия Жанин Силдарева да бъде спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик по касационни дела, по постъпващите касационни жалби в Първи поток на Гражданската колегия на ВКС.

С оглед на избирането на съдия Олга Керелска за член на Висшия съдебен съвет от квотата на съдиите и предстоящото ѝ встъпване в длъжност с Разпореждане № 75/27.06.2017 г. съдия Керелска беше спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по касационни производства по постъпващите касационни жалби и молби за отмяна в Гражданската колегия на ВКС касационни дела, считано от 27.06.2017 г., а по частните производства по постъпващите в ГК частни дела, считано от 10.07.2017 г., с Разпореждане № 88/05.07.2017 г.

Предвид необходимостта от обезпечаване на дейността по образуване на постъпващите в Гражданската колегия на ВКС дела през периода на съдебната ваканция от 17.07.2017 г., с Разпореждане № 87/05.07.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия на ВКС беше разпоредено постъпващите дела в Гражданската колегия на ВКС да се образуват по общия ред, като се съхраняват в деловодството на Гражданската колегия и се докладват на съдиите, след завръщането им на работа или след поискване.

С Разпореждане № 89/06.07.2017 г. на ръководителя на колегията, предвид необходимостта от осигуряване изпълнението на функциите на заместник на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, както и администриране дейността на Гражданската колегия през време на отсъствието му за периода на ползването на платен годишен отпуск по време на съдебната ваканция, бяха определени съответните заместници.

Във връзка с необходимостта от организиране работата на Гражданската колегия на ВКС през периода на съдебната ваканция 2017 г., при отсъствието на председателите на отделения, с Разпореждане № 91/07.07.2017 г. на ръководителя на колегията бяха определени заместниците на отсъстващите председатели на отделения, които да образуват постъпващите дела в Гражданската колегия.

Предвид избирането на съдия Любка Андонова за член на Комисията по атестирането и конкурсите при Съдийската колегия на ВСС и предстоящото ѝ встъпване в длъжност, считано от 13.07.2017 г., с Разпореждане № 93/13.07.2017 г. съдия Андонова беше спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по частни и касационни

производства по постъпващите частни жалби, касационни жалби и молби за отмяна в Гражданската колегия на ВКС.

Предвид освобождаването от длъжност на съдия Капка Юстиниянова поради пенсиониране с Разпореждане № 122/04.08.2017 г., считано от 07.08.2017 г. съдия Юстиниянова беше окончателно отстранена от списъка на участниците в случайното разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по постъпващите в Гражданската колегия частни и касационни дела.

Във връзка с отсъствието на съдия Маргарита Соколова поради заболяване и спирането ѝ от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по постъпващите в Гражданската колегия касационни и частни дела, както и предстоящото командироване на съдия Емилия Донкова, съдия в Окръжен съд – София, на мястото на съдия Соколова, считано от 20.09.2017 г., с Разпореждане № 174/20.09.2017 г. на председателя на колегията съдия Маргарита Соколова беше възобновена за участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик по касационни производства по постъпващите в колегията касационни дела.

С разпореждане № 180/28.09.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, предвид решението на Пленума на ВКС от 25.09.2017 г. за преместване на съдия Марио Първанов от Четвърто в Трето гражданско отделение на ВКС, на съдия Маргарита Георгиева от Четвърто в Трето гражданско отделение на ВКС, на съдия Геника Михайлова от Първо в Трето гражданско отделение на ВКС и на съдия Ваня Атанасова от Трето в Първо гражданско отделение на ВКС, беше разпоредено, считано от 28.09.2017 г., съдия Марио Първанов и съдия Маргарита Георгиева да бъдат изключени от списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Четвърто гражданско отделение на ВКС по касационни и частни производства по постъпващите в ГК частни дела и касационни дела и включени в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Трето гражданско отделение на ВКС по касационни и частни производства, както и съдия Геника Михайлова да бъде изключена от списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Първо гражданско отделение на ВКС по касационни и частни производства по постъпващите в ГК частни дела и касационни дела и включена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Трето гражданско отделение на ВКС, а съдия Ваня Атанасова да бъде изключена от списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Трето гражданско отделение на ВКС и включена в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав в Първо гражданско отделение на ВКС.

С Разпореждане № 184/02.10.2017 г. на председателя на колегията, предвид спиране на съдия Маргарита Соколова от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по постъпващите в Гражданската колегия частни дела и молби за отмяна, както и командироването на съдия Емилия Донкова, съдия в Окръжен съд – София, на мястото на съдия Маргарита Соколова, със Заповед № 2147/29.09.2017 г. на председателя на ВКС, считано от 02.10.2017 г., беше възстановено участието на съдия Маргарита Соколова в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик по молби за отмяна и частни производства по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС частни дела и дела по молби за отмяна.

С Разпореждане № 183/02.10.2017 г. на председателя на колегията беше създадена организация за изпълнение на Заповед № 2141/29.09.2017 г. на председателя на ВКС и решение на Пленума на ВКС от 25.09.2017 г. във връзка с промените в съставите на Гражданската колегия и насрочените дела за открити и закрити съдебни заседания на доклад на съдии, които са с променени постоянни състави и отделения, както и делата, разпределени на доклад на съдия Ольга Керелска, освободена от длъжност поради избирането ѝ за член на ВСС и тези на доклад на съдия Любка Андонова поради избирането ѝ за член на КАК при Съдийската колегия. За същите цели беше издадено и Разпореждане № 187/03.10.2017 г. на председателя на колегията по отношение на организацията за разглеждане на допуснати до касационно обжалване дела от съдиите Марио Първанов, Маргарита Георгиева и Ерик Василев, които са с променени постоянни състави съгласно Заповед № 2141/29.09.2017 г. на председателя на ВКС, както и Разпореждане № 201/16.10.2017 г. на ръководителя на колегията.

С оглед на отсъствието на съдия Светлана Калинова поради здравословни причини, считано от 05.10.2017 г., с разпореждане на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия съдия Калинова беше спряна от участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по частни производства и молби за отмяна по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС частни дела и дела по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения. С оглед на връщането на работа на съдия Светлана Калинова с Разпореждане № 214 от 09.11.2017 г. на ръководителя на колегията съдия Калинова беше възобновена за участие в списъка за случайно разпределение за определяне на докладчик и членове на състав по частни производства и молби за отмяна по постъпващите в Гражданската колегия на ВКС частни дела и дела по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения.

През 2017 г. продължи да се изпълнява Заповед № 2631/23.12.2016 г. на председателя на ВКС, с която заместниците на председателя на ВКС и ръководители на колегии са задължени да водят регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, считано от 01.01.2017 г. Във връзка с решение на ВСС по Протокол № 42 от 23.07.2015 г., с което на административните ръководители на съдилищата е указано предприемане на мерки с цел преодоляване на случаите на неоснователни или немотивирани отводи, като с Разпореждане № 5/20.01.2017 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия на секретаря на колегията е възложено, съгласувано със съдебен помощник Доли Недева, да поддържа и актуализира в електронен формат отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, както и да поддържа и съхранява класър с копия от определенията по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК.

Със Заповед № 974/24.06.2015 г. на председателя на ВКС бяха утвърдени Правила за насрочване на делата в Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС, насочени към осигуряване на еднаква месечна натовареност на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС. Съгласно правилата месечно на всеки съдия се насрочват по три закрити заседания и не по-малко от едно открито заседание, като в едно закрито заседание се насрочват по четири дела, а в открито заседание – три дела на съдия, за да се осигури еднаква месечна натовареност на съдиите от Гражданската колегия на ВКС. Предвид прехвърлянето на 700 бр. търговски дела от Търговската колегия на ВКС в Гражданската колегия на ВКС със Заповед № 839/18.05.2016 г. и увеличената

натовареност на съдиите от колегията, беше изменена т. 2 от посочената заповед, като за закрито заседание вместо по 4 дела, вече се насрочват по 3 бр. дела. Заповедта в този ѝ вид действаше и през отчетния период.

Делата по Закона за кадастъра и имотния регистър и през 2017 г. продължиха да се разпределят между съдиите от Първо и Второ гражданско отделение; делата по Закона за адвокатурата, Закона за нотариусите и нотариалната дейност и Закона за частните съдебни изпълнители се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто гражданско отделение; делата по ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ се разпределят между съдиите от Трето и Четвърто гражданско отделение. И през 2017 г. в програмата за разпределение на делата на случаен принцип продължи да действа механизмът за изравняване на натовареността на съдиите в рамките на календарната година по постъпващите в Гражданската колегия дела по ЗКИР, ЗА, ЗННД, ЗЧСИ, ЗОПДИППД (отм.) и ЗОПДНПИ.

В изпълнение на Заповед № 143/02.02.2017 г. на председателя на ВКС за регламентиране на отговорностите по администриране на вътрешните актове на съда беше разпоредено да се поддържат и съхраняват хронологично подредени регистри, отделно за всяка от трите колегии на ВКС, на всички писмени разпореждания на председателите на колегии, засягащи организацията на работа, като в Гражданската колегия през 2017 г. бяха постановени 237 разпореждания на заместника на председателя и ръководител на Гражданската колегия.

През 2017 г. дейността на съдебните помощници беше регламентирана с разпореждания № 12/06.02.2017 г., № 23/28.02.2017 г., № 24/06.03.2017 г., № 28/13.03.2017 г., № 46/12.05.2017 г., № 59/01.06.2017 г., № 179/27.09.2017 г. и др. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, с което продължи създадената организация, при която съдебните помощници подпомагат съдиите от Гражданската колегия в правораздавателната им дейност, изразяваща се в с проверка редовността на постъпващите книжа, както и с персонално подпомагане на съдиите от колегията чрез изготвяне на проекти за съдебни актове, проучване на правната доктрина и съдебната практика и изпълнение на други задачи във връзка с разглежданите дела, възложени от съдиите, на които са определени да помагат. И през 2017 г. продължи да действа Разпореждане № 43/07.04.2016 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия предвид необходимостта при разпределяне на делата да се съобразява наличие на основания за отвод не само по отношение на докладчика, но и на членовете на съдебния състав, като на съдебните помощници в колегията беше указано при попълване на проектите за разпореждания за образуване на делата за председателите на отделения да съобразяват, че при наличие на предварително обявено основание за отвод по отношение на съдия от разпределението следва да се изключват и членовете на неговия постоянен състав. Разпореждане № 128/19.08.2016 г. на председателя на колегията, с което съдебните помощници са задължени да извършват проверка на касационните жалби на доклад на съдиите, които подпомагат, като по всяко искане за допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК проверяват за наличие на задължителна практика на ВКС (чл. 290 и чл. 274, ал. 3 ГПК) по съответния правен въпрос, беше изменено с Разпореждане № 156/30.09.2016 г. на заместника на председателя на ВКС и ръководител на Гражданската колегия, като беше възложено да се извършва проверка за

наличие на съдебна практика по отношение на касационните частни жалби и указана процедурата за това.

Към настоящия момент в Гражданската колегия работят 15 съдебни помощници, като един е в отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст.

б) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Гражданската колегия

През 2017 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани 5 186 броя нови дела, а 71 бр. дела, образувани в предходни години и останали неразгледани, са преразпределени през 2017 г., с което общият брой на постъпилите дела през 2017 г. е 5 257 бр. Постъпилите преписки са били 6 085 броя, от които 899 бр. са били прекратени. В сравнение с 2016 г. образуваните дела през 2017 г. са намалели с 1 112 бр. дела (2016 г. – 6 298 бр. дела), като в сравнение с 2015 г. постъпилите в Гражданската колегия преписки са били 7 548 бр., от които прекратени 1 181 бр. В сравнение с 2014 г. намалението на делата е с 2 333 бр., при новообразувани 7519 бр. Конкретно новопостъпилите касационни граждански дела през 2017 година са 3 665 бр., които са се намалили в сравнение с 2016 г. с 1 050 бр. дела, а в сравнение с 2015 г. (4 215 бр.) са се намалили с 550 касационни дела. Частните производства, постъпили през периода, са 1 592 бр., които са се увеличили незначително с 9 бр. дела в сравнение с 2016 г. – 1 583 бр. частни дела.

През 2017 г. четиримата председатели на отделения в колегията са постановили общо 899 разпореждания за връщане на преписки, образувани по нередовни или недопустими жалби, изпратени до ВКС.

Средната натовареност на съдиите в Гражданската колегия на ВКС през 2017 г., предвид свършените дела (5 289 бр. дела) се определя на 110 бр. дела на съдия, при 48 съдии в края на 2017 г., като съставът се е променял през различните периоди на 2017 г.: от м. януари до 01.09.2017 г. – 50 съдии (съдия Маргарита Соколова в продължителен болничен отпуск); от 01.09.2017 до 03.10.2017 г. – 49 съдии (съдия Капка Юстиниянова освободена от длъжност поради пенсиониране); от 03.10.2017 г. до 01.11.2017 г. – 50 съдии (съдия Олга Керелска, встъпила като член на ВСС, а съдия Любка Андонова – като член на КАК, завръщане на работа на съдиите Любка Богданова и Ценка Георгиева, съдия Емилия Донкова – командирована на мястото на съдия Маргарита Соколова); от 01.11.2017 г. до 31.12.2017 г. – 48 съдии (съдиите Любка Богданова и Ценка Георгиева освободени от длъжност поради пенсиониране).

За отчетния период всеки съдия от Гражданската колегия е участвал в разглеждането средно на 330 дела, като е бил докладчик средно по 110 свършени дела. На отделен съдия от колегията през отчетния период в тричленен състав е било възложено да докладва средно по 165 новообразувани през годината и заварени от предходната година дела (в сравнение с 2016 г. – средно 154 бр. дела на съдия), а в смесен петчленен състав му е било възложено да докладва средно между 1 и 2 дела. В тричленен състав на всеки съдия от колегията са били разпределени средно 110 новообразувани през годината дела.

Към 01.01.2017 г. общият брой на несвършените от предходен период дела е бил 2 665 бр., или несвършените към 01.01.2017 г. дела са приблизително 51% спрямо новообразуваните през 2017 г. дела. Общият брой на делата за разглеждане в Гражданската колегия за периода 01.01.2017 г. –

31.12.2017 г. е бил 7 922 бр. при 7 859 през 2016 г., 8 400 общ брой дела за 2015 г. и 9 677 общ брой дела за 2014 г.

в) Видове образувани дела

През 2017 г. в Гражданската колегия на ВКС са образувани общо 5 257 нови дела (вкл. 71 бр. образувани в предишни години), от които 60 са образувани пред смесен петчленен състав на ВКС и ВАС, а пред тричленен състав – 5 197 броя. Образуваните през 2017 г. дела по видове са, както следва: граждански дела (по касационни жалби и молби за отмяна) – 3 665 бр., частни производства – 1 592 броя. В Първо отделение на Гражданската колегия през 2017 г. са образувани 1 001 дела, във Второ отделение – 901 дела, в Трето отделение – 1 530 дела, в Четвърто отделение – 1 765 дела и пред петчленен смесен състав – 60 бр. дела.

г) Разпределени дела по текст на образуване

През 2017 г. постъпилите дела в Гражданската колегия на ВКС са разпределяни съгласно действащата в колегията специализация, установена с оглед на вида на делото.

Намаление е налице по отношение на следните видове дела: установителни искове по чл. 97, ал. 1 ГПК (отм.); разпределение на ползването на съсобствена вещ – чл. 32, ал. 2 ЗС; право на добросъвестния владеец на подобренията; ревандикационен иск по чл. 108 ЗС; негаторен иск по чл. 109 ГПК; иск по чл. 53 ЗКИР; частна жалба по чл. 274, ал. 3 ГПК; иск за признаване уволнението за незаконно – чл. 344, ал. 1 КТ; производства по молби за отмяна на влезли в сила решения – чл. 303 ГПК; искове за нищожност и недопустимост на съдебни решения чл. 270 ГПК; иск по чл. 45 ЗЗД – непозволено увреждане; искове за нищожност – чл. 26 ЗЗД; искове за неоснователно обогатяване по чл. 59; искове за неустойка – чл. 92 ЗЗД; иск по чл. 233 ЗЗД – връщане на неща при наем; иск за съществуване на вземането – чл. 422 ГПК; обжалване решенията на Висшия адвокатски свет чл. 7 ЗАДв.; искове по чл. 2 ЗОДОВ; иск за установяване на дискриминация – чл. 71 ЗЗДискр и др.

Увеличение е имало на следните видове дела: установителен иск по чл. 124, ал. 1 ГПК; иск по чл. 34 СЗ – делби; иск по чл. 54, ал. 2 ЗКИР – иск за непълноти и грешки в кадастралната карта и кадастралните регистри, свързани със спор за материално право; искове по чл. 59 СК – родителски права след развода; делба на наследство чл. 69 ЗН; частни жалби по чл. 274, ал. 2 ГПК; производства по спиране на изпълнението на влязло в сила решение – чл. 309 ГПК; иск по чл. 200 КТ – обезщетение за трудова злополука и др.

Наблюдава се намаляване на броя на постъпилите касационни дела и частните производства. Очевидно е, че този ефект е в резултат на настъпилите през 2015 г. нормативни изменения и конкретно промените в чл. 280, ал. 2 ГПК и чл. 274, ал. 2 ГПК (обн. ДВ, бр. 50 от 2015 г.). Средно на съдия в Първи поток броят на касационните производства е по-голям от средния брой касационни дела на съдия от Втори поток. Докато средно на съдия от Втори поток частните производства са по-голям брой, отколкото среден брой дела, разпределени на съдия от Първи поток, с оглед на разпределението на частните производства по материя.

Средният брой на разпределения на съдия от Гражданската колегия на ВКС частни производства през 2017 г. – 35,37 бр., е увеличен в сравнение с 2016

г. – 34,41 бр.

Независимо от намаления брой постъпили и образувани касационни дела и настъпилата промяна във вида на разглежданите дела, съдиите от Гражданската колегия на ВКС са работили отговорно, качествено и при спазване на разумните срокове за разглеждане на делата.

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Проведени открити съдебни заседания

През 2017 г. в Гражданската колегия на ВКС са били проведени 1 041 открити съдебни заседания (през 2016 г. – 1 136) и 3 518 закрити съдебни заседания (през 2016 г. – 3 086), с 432 бр. повече в сравнение с 2016 г.

През отчетния период съдиите от Гражданската колегия на ВКС са участвали като докладчици средно в 22 открити съдебни заседания и като членове на състав средно в 44 заседания. В закрити съдебни заседания са участвали като докладчици средно в 74 заседания (през 2016 г. средно в 60 закрити заседания), а като членове на състав средно в 148 заседания (през 2016 г. средно в 120 закрити заседания).

По 87 бр. дела съдии от Гражданската колегия на ВКС са участвали като членове на смесен 5-членен състав по дела за спор за подсъдност, образувани във Върховния административен съд.

Не са установени случаи на неоснователно отлагане на делата от съставите на Гражданската колегия на Върховния касационен съд. От проведените заседания по обективни причини са били отложени 71 дела, което представлява 7% от общия брой на проведените в колегията открити съдебни заседания.

б) Свършени дела

През отчетния период са свършени общо 5 289 дела или с 202 дела повече от предходната 2016 г., при намален брой съдии в сравнение с 2016 г. и въпреки намаления брой дела за насрочване в открито и закрито съдебно заседание в резултат на Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС. Свършените касационни дела през отчетния период са 3 817 бр., (през 2016 г. – 3650 бр.), а свършените частни производства са 1 472 бр. (през 2016 г. – 1 437 бр.). Свършените дела със съдебен акт по същество са 1 901 бр., от които касационните дела със съдебен акт по същество са 986 бр., а свършените частни производства със съдебен акт по същество са 915 бр. Делата, разгледани по чл. 288 ГПК, са били общо 3 198 бр. и следователно, като се има предвид съотношението между общия брой свършени дела и свършените с акт по същество, процентът допуснати до касационно разглеждане дела е приблизително 19%. Високият процент недопуснати до касационно разглеждане дела е обусловен от активната тълкувателна дейност на ВКС, в резултат на която във все по-голяма степен актовете на въззивните съдилища са съобразени със задължителната практика на касационната инстанция.

През годината са постановени 7 428 съдебни актове (средно 155 бр. съдебни актове на съдия), от които 900 бр. решения, 6 426 бр. определения (през 2016 г. – 5 986 бр. определения, с 440 повече) и 102 бр. разпореждания от съставите на Гражданската колегия на ВКС.

От 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г. в Първо отделение на Гражданската

колегия общо свършените дела са били 951, във Второ отделение – 817, в Трето отделение – 1 562, в Четвърто отделение – 1 919. Общо решените в 5-членен състав са 40 дела.

Към 01.01.2017 г. несвършените дела в Гражданската колегия са 2 665 броя дела, което представлява приблизително 33% от общия брой 7 922 дела, висящи в началото на периода и образувани през същия период в колегията. Наблюдава се увеличение на несвършените дела в началото на отчетния период – 2 665 бр. в сравнение с 2016 г. – 1 561 бр. несвършени дела, което се дължи на намаления брой дела, разглеждани в едно заседание, съгласно Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, както и намаления брой съдии. В сравнение с несвършените дела в началото на 2015 г. – 2 033 бр., увеличението е с 631 бр. дела. В края на отчетния период несвършените дела са се намалили в сравнение с началото на период, като към 31.12.2017 г. са 2 473 броя и това обективно е обусловено както от намаления брой дела, разглеждани в едно заседание съгласно Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на ВКС, така и от намаления брой на постъпилите през отчетния период дела.

в) Срочност на изготвяне на касационните съдебни актове

Периодично по заповед на председателя на ВКС бяха изисквани справки за неприключилите в разумния 3-месечен срок, считано от датата на съответното открито или закрито заседание, производства. Извън този срок имаше незначителен брой дела, като в края на отчетния период бяха приключени.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

а) Постановени през 2017 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия

През 2017 г. бяха приети следните тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия:

Тълкувателно решение № 3/2016 г. от 29.06.2017 г. по Тълкувателно дело № 3/2016 г. по описа на ОСГК за уеднаквяване на съдебната практика по следните въпроси: 1. Какво е другарството на съпрузите по предявени от или срещу тях искове за собственост на вещи или имоти, придобити в режим на съпружеска имуществена общност? 2. В случай че се възприеме тезата за задължителност на другарството на съпрузите по делата за собственост на вещи или имоти, придобити в режим на съпружеска имуществена общност, как следва да процедира съдът, когато искът за собственост е предявен само срещу единия съпруг – да конституира служебно другия съпруг или да даде съответни указания на ищеца за насочване на иска срещу него по реда на отстраняване нередовностите на исковата молба?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, беше прието **Тълкувателно решение № 2/2016 г.** от 25.05.2017 г. по Тълкувателно дело № 2/2016 г. по описа на ОСГК по следния въпрос: „В случаите на доставяне на топлинна енергия за битови нужди в сграда – етажна собственост, прилагат ли се разпоредбите на специалния Закон за енергетиката или те се дерогират от защитаващата правата на потребителите разпоредба на чл. 62 от Закона за защита на потребителите, регламентираща непоисканата доставка на стоки или

услуги, предвид правото за прилагане на разпоредбите, осигуряващи по-висока степен на защита на потребителите при противоречие между два закона, установено в § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите?“

През 2017 г. беше прието **Тълкувателно решение № 1/2016 г.** от 03.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 1/2016 г. по описа на ОСГК по следните въпроси: 1. При какви ограничения, с оглед интересите на детето, съдът следва да разреши по реда на чл. 127а СК пътуването му в чужбина без съгласието на единия родител? 2. Изключва ли разпоредбата на чл. 59, ал. 2 СК възможността родителските права да бъдат предоставени за упражняване съвместно на двамата родители?

Тълкувателно решение № 5/2015 г. от 18.05.2017 г. по Тълкувателно дело № 5/2015 г. по описа на ОСГК беше прието по въпроса: „При придобиване на правото на собственост върху недвижим имот на основание публична продажба, ако в постановлението за възлагане на съдебния изпълнител не фигурира построената в имота сграда, върху същата не е било насочено принудително изпълнение чрез налагане на възбрана, не е описана и оценена от съдебния изпълнител и спрямо нея не е проведена публична продажба, намира ли приложение правилото на чл. 92 ЗС, за да се приеме, че по силата на постановлението за възлагане е придобита собствеността и върху сградата?“

През годината беше прието **Тълкувателно решение № 4/2015 г.** от 06.11.2017 г. по Тълкувателно дело № 4/2015 г. по описа на ОСГК по следните въпроси, по които е констатирана противоречива съдебна практика: 1. Как се определя цената на иска и дължимата държавна такса по искове с правна квалификация чл. 109 ЗС? 2. Подлежат ли на вписване исковите молби по чл. 109 ЗС? 3. Необходимо ли е ищецът по иск с правна квалификация чл. 109 ЗС във всички случаи да доказва, че неоснователното действие на ответника му пречи да упражнява своето право?

б) Постановени през 2017 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно решение № 1/2016 г. от 30.01.2017 г. по Тълкувателно дело № 1/2016 г. беше прието по следния материалноправен въпрос: „Относно правото на пострадалия да получи обезщетение от делинквента над изплатеното от застрахователя обезщетение по задължителната застраховка по риска „Гражданска отговорност“ на автомобилистите въз основа на постигнато споразумение, в което увреденият е заявил, че е напълно обезщетен за съответната вреда“.

Тълкувателно решение № 4/2015 г. от 03.02.2017 г. по Тълкувателно дело № 4/2015 г. е постановено по въпроса: „Може ли да бъде продължаван при условията на чл. 63, ал. 1 ГПК срокът по чл. 390, ал. 3 ГПК за предявяване на бъдещ иск?“ поради противоречива практика на състави на ВКС, създадена по реда на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК.

През годината беше прието **Тълкувателно решение № 3/2015 г.** от 10.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 3/2015 г. по описа на ОСГК по следните въпроси, по които е констатирано наличието на противоречива съдебна практика: 1. Може ли да се извърши въвод във владение от съдебен изпълнител срещу трето лице, заварено в имота, което заявява, че владее имота от преди завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение? Може ли това

трето лице да иска спиране на изпълнителното производство на основание чл. 524 във връзка с чл. 523 ГПК или това е защита, предвидена само за трето лице, осъществило фактическа власт върху имота след завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение и което заявява върху имота права, които изключват правата на вискателя? 2. Подлежи ли на обжалване по реда на чл. 435, ал. 2 ГПК какъвто и да е акт на съдебния изпълнител, в който се определя размерът на разноси на длъжника, или на обжалване по този ред подлежи само постановлението за разноси? 3. Посредством кой изпълнителен способ се провежда принудителното изпълнение на определения от съда режим на лични отношения между родител и дете? 4. Допустим ли е искът по чл. 440 ГПК (чл. 336 ГПК (отм.) за третото лице, намиращо се във владение на имота, върху който е насочено принудително изпълнение, съответно правомощията по чл. 435, ал. 4 ГПК чл. 332, ал. 2 ГПК (отм.) изключват ли правния му интерес от този иск? 5. Съставлява ли действие по налагане на заповест изпращането на заповестно съобщение до банка в хипотезата, при която съдебният изпълнител е получил на основание чл. 508, ал. 1 ГПК отговор, че длъжникът няма сметка в съответната банка?

През разглеждания период, предмет на отчетния доклад, беше прието **Тълкувателно решение № 2/2015 г.** от 20.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 2/2015 г. по описа на ОСГТК по искане на омбудсмана на Република България за уеднаквяване на съдебната практика по въпроса: „Приложимо ли е и при какви предпоставки вписването на основание чл. 27, ал. 2 ЗАЗ на прекратяване на договор за аренда със срок до 10 години, поради едностранното му извънсъдебно разваляне при неизпълнение на задължението за арендно плащане с повече от 3 месеца съгласно чл. 28, ал. 1 във връзка с чл. 27, ал. 1, т. 2 от Закона за арендата в земеделието?“ и по предложение по реда на чл. 292 ГПК на състав на Върховния касационен съд, ТК, Първо търговско отделение, по т. д. № 799/2014 г. за приемане на тълкувателно решение по въпросите: „Действителен ли е договор за наем, към който са приложими разпоредбите на ЗЗД, ако същият е с предмет отдаване за възмездно ползване на земеделска земя, с оглед наличието на специална законова регламентация относно реда и начина на отдаване за възмездно ползване на обектите, посочени в чл. 1, ал. 3 от специалния Закон за арендата в земеделието? Сключен не в предвидената в ЗАЗ форма договор за възмездно ползване на земеделска земя конвертира ли се в действителен договор за наем на същата?“

Тълкувателно решение № 7/2014 г. от 31.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 7/2014 г. по описа на ОСГТК беше прието по следните противоречиво решавани от състави на ВКС въпроси, свързани с производството за отмяна на влезли в сила решения (Глава 24 ГПК): 1. Представлява ли основание за отмяна на влязло в сила съдебно решение последващо тълкувателно решение, с което е дадено задължително тълкуване на приложим по делото закон в смисъл, различен от възприетия в решението? 2. Вписването на молбата за отмяна на влязло в сила съдебно решение, подлежащо на вписване, представлява ли изискване за нейната редовност и как следва да процедира съдът, когато молбата за отмяна не е вписана съгласно чл. 112, б. „к“ ЗС? 3. Подлежат ли на отмяна по реда на Глава 24 ГПК решенията на окръжния съд, постановени по жалба срещу действията на съдебния изпълнител? 4. Подлежат ли на отмяна по реда на Глава 24 ГПК влезлите в сила съдебни решения, постановени в производство по спорна съдебна администрация? 5. Кога е налице идентичност в предмета на

влезлите в сила съдебни решения като основание за отмяна на неправилното решение по смисъла на чл. 303, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 307, ал. 4 ГПК? 6. Подлежат ли на отмяна по чл. 307 ГПК влезлите в сила определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото? 7. Кой е началният момент на срока за подаване на молба за отмяна на влязло в сила въззивно решение по чл. 303, ал. 1, т. 5 ГПК в хипотезата, при която подадената от молителя касационна жалба е била върната с влязло в сила разпореждане (определение)? 8. Допустима ли е при действието на ГПК (в сила от 01.03.2008 г.) молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение, постановено при действието на ГПК от 1952 г. (отм.), ако е изтекъл едногодишният срок по чл. 232, ал. 1 ГПК (отм.)? 9. Какви са правомощията на ВКС в производството по чл. 307 ГПК, когато молбата за отмяна е подадена след изтичане на срока по чл. 305 ГПК? 10. Какви са правомощията на ВКС в производството по чл. 307 ГПК, когато молбата за отмяна не съдържа надлежни твърдения за наличието на годно основание за отмяна по смисъла на чл. 303, ал. 1, т. 1 – 7 ГПК и чл. 304 ГПК? 11. Допустимо ли е в производството пред ВКС, образувано по молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение на основание чл. 303, ал. 1, т. 5 ГПК, събиране на доказателства за установяване на твърдяното от молителя нарушаване на правото му на участие в процеса? 12. Кой съд е компетентен да осъществи инстанционен контрол по отношение на разпореждане на първоинстанционен съд по чл. 306, ал. 2 ГПК за връщане на молба за отмяна на влязло в сила решение? 13. Кой е „надлежният съд“ по смисъла на чл. 307, ал. 3 ГПК, на който делото се връща за ново разглеждане при уважаване на молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение на основанията, предвидени в чл. 303, ал. 1, т. 1, 2 и 3 ГПК?

в) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската колегия

През отчетния период в Гражданската колегия на ВКС бяха образувани 6 нови тълкувателни дела.

С разпореждане от 17.02.2017 г. на председателя на Върховния касационен съд беше образувано **Тълкувателно дело № 1/2017 г.** на ОСГК за постановяване на тълкувателно решение по следния въпрос: „Може ли съдът при иск по чл. 2, ал. 1 ЗОДОВ да определи обезщетението за имуществени вреди, съставляващи адвокатско възнаграждение, в размер по-малък от платения в наказателния процес?“

С разпореждане от 22.03.2017 г. тълкувателното дело е допълнено с втори въпрос: „Може ли съдът в производството по иск с правно основание чл. 2, ал. 1 ЗОДОВ по възражение на насрещната страна да намали обезщетението за имуществени вреди, съставляващи разходи за адвокатско възнаграждение в наказателното производство?“

С решение на ОСГК от 11.05.2017 г. двата въпроса са преформулирани в един общ въпрос: „Може ли съдът при иск по чл. 2, ал. 1 ЗОДОВ да определи обезщетението за имуществени вреди, съставляващи адвокатско възнаграждение, в размер по-малък от платения в наказателния процес?“

Предмет на **Тълкувателно дело № 2/2017 г.** по описа на ОСГК, образувано с разпореждане от 03.05.2017 г. на председателя на ВКС, е по въпроса: „Кой правен субект дължи цената на доставената топлинна енергия за битови нужди съгласно разпоредбите на Закона за енергетиката в хипотезата,

при която топлоснабденият имот е предоставен за ползване по силата на договорно правоотношение – собственикът, респ. носителят на ограниченото вещно право, или титулярът на облигационното право на ползване?“

С разпореждане от 12.07.2017 г. тълкувателното дело е допълнено с въпроса: „Прекратява ли се облигационното правоотношение между топлопреносното предприятие и клиентите на топлинна енергия в съответната сграда – етажна собственост, в случаите на чл. 78 от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването?“

С разпореждане от 31.07.2017 г. на председателя на ВКС е образувано **Тълкувателно дело № 3/2017 г.** на ОСГК по следния въпрос, поставен по реда на чл. 292 ГПК от състав на Първо гражданско отделение: „Дали с разпоредбата на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС (ДВ бр. 46/2006 г.) е постановено спиране на давностния срок по чл. 79, ал. 1 ЗС за придобиване на имоти частна държавна и общинска собственост, който е започнал да тече на 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл. 86 ЗС (ДВ бр. 33/1996 г.), преди този срок да изтече?“

По делото е постановено **Тълкувателно решение № 3/2017 г.** от 14.02.2018 г.

Тълкувателно дело № 4/2017 г. на ОСГК е образувано с разпореждане от 02.11.2017 г. на председателя на ВКС по въпроса: „Ако при сключване на трудов договор работникът не отговаря на въведените от работодателя образователни и квалификационни изисквания за заемане на определена длъжност и работодателят знае това, но въпреки това го назначава на работа, а впоследствие го уволнява на основание чл. 328, ал. 1, т. 6 КТ, налице ли е основание за признаване на уволнението за незаконно?“

С разпореждане от 16.11.2017 г. на председателя на ВКС по предложение на състав на Четвърто гражданско отделение е образувано **Тълкувателно дело № 5/2017 г.** на ОСГК по въпроса: „Кои са отличителните признаци на основанията за уволнение по чл. 328, ал. 1, т. 6 КТ и чл. 328, ал. 1, т. 11 КТ и какво е съотношението между тях?“

След проведено закрито съвместно заседание на 18.01.2018 г. по двете тълкувателни дела – № 4/2017 г. на ОСГК и № 5/2017 г. на ОСГК, Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на основание чл. 7.3 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК, ОСГТК на ВКС прие предложението на комисията за обединението на двете дела и преформулиране на въпросите, предмет на същите. С разпореждане от 25.01.2018 г. на председателя на ВКС двете тълкувателни дела са обединени под № 4/2017 г. на ОСГК, като въпросите, предмет на тълкувателното дело бяха преформулирани така: 1. Налице ли е основанието по чл. 328, ал. 1, т. 6 КТ за прекратяване на трудовия договор, ако работникът или служителят не притежава необходимото образование или професионална квалификация за изпълнение на длъжността: А) Когато при сключването на трудовия договор изискванията за образование или професионална квалификация са били въведени от работодателя; Б) Когато при сключването на трудовия договор изискванията за образование или професионална квалификация са били нормативно установени. 2. Промяната на кои изисквания за заемане на длъжността след сключване на трудовия договор са основание за прекратяването му на основание чл. 328, ал. 1, т. 11 КТ – всички изисквания или не се включват тези за промяна на образованието и професионалната квалификация?

Тълкувателно дело № 6/2017 г. на ОСГК беше образувано с разпореждане на председателя на ВКС от 08.12.2017 г. по предложение на състав на Четвърто гражданско отделение на ВКС по въпроса: „В кой момент възниква вземането за заплащане на обезщетение на военнослужещ, положил труд повече от нормативно определения при даване на 24-часови дежурства, некомпенсиран с почивка, от кой момент изпада в забава работодателят по отношение на това вземане и съответно от кой момент започва да тече погасителната давност за същото, включително и в случаите на прекратено служебното правоотношение?“

г) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно дело № 1/2017 г. на ОСГТК беше образувано с разпореждане от 07.04.2017 г. на председателя на Върховния касационен съд, предвид становище на заместниците на председателя на ВКС и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия по въпросите: 1. Какъв е порокът на въззивно решение, постановено при наличие на основание за спиране на производството по чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК? 2. Допустимо ли е исково производство в хипотезата, при която посоченият в исковата молба ответник е починал преди предявяването на иска?

По депозирано становище от заместник-председателите и ръководители на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд с разпореждане от 01.06.2017 г. на председателя на ВКС беше образувано **Тълкувателно дело № 2/2017 г.** на ОСГТК за приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС по въпросите: 1. Намира ли приложение защитата на кредитора по чл. 135 ЗЗД по отношение на извършени от поръчителя разпоредителни действия? 2. Налице ли е връзка на преюдициалност по смисъла на чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК между производството по предявен от кредитора иск за вземането му и предявения иск по чл. 135 ЗЗД за обявяване относителната недействителност на извършени от длъжника действия, увреждащи кредитора?

Тълкувателното дело беше допълнено с въпроса: „Какъв е редът за защита на кредитора при последваща разпоредителна сделка, извършена от третото лице, в чиято полза длъжникът му се е разпоредил с имуществото си?“

С разпореждане на председателя на ВКС от 30.06.2017 г., по предложение на заместниците на председателя на ВКС и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС, беше образувано **Тълкувателно дело № 3/2017 г.** на ОСГТК по въпросите: 1. Когато по съществуващо лихвоносно задължение е извършено плащане, което е достатъчно да покрие разносните, но не е достатъчно да покрие всички (договорни и законни) лихви и главницата, при условията на чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията на чл. 76, ал. 2 ЗЗД настъпва погасителният ефект по отношение на задължението за законна лихва по чл. 86, ал. 1 ЗЗД? 2. Когато изпълнението не е достатъчно, за да покрие главницата и дължащите се върху нея мораторни лихви, може ли длъжникът да се ползва от правото по чл. 76, ал. 1 ЗЗД да посочи кое от задълженията погасява или се прилага установената в чл. 76, ал. 2 ЗЗД поредност на погасяване на задълженията? 3. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва и уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви)?

По тълкувателното дело първият и вторият въпрос бяха прередактирани в един въпрос, както следва: „1. Когато извършеното плащане не е достатъчно, погасителният ефект за законната лихва за забава при неизпълнение на парично задължение настъпва при условията и в поредността по чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията и в поредността по чл. 76, ал. 2 ЗЗД?“.

Третият въпрос беше изменен и придоби следното съдържание: „2. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва и уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви) и/или законните лихви?“

С разпореждане от 05.10.2017 г. председателят на ВКС е образувал **Тълкувателно дело № 4/2017 г.** на ОСГТК, по предложение на заместниците на председателя на ВКС и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия, по следните въпроси: 1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор? 2. Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг, в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество? 3. По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК? 4. Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със запорирана вещ или взимане, респ. разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната? 5. Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК)? 6. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното производство в полза на вискателя от длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение?

Тълкувателно дело № 5/2017 г. е образувано с разпореждане на председателя на ВКС от 09.10.2017 г. по предложение на състав на Първо търговско отделение на ВКС по въпроса: „Кога става изискуемо задължението за връщане на дадено имущество благо в хипотеза на чл. 55, ал. 1, пр. 1-во ЗЗД – при начална липса на основание и от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

По тълкувателното дело е прередактиран въпросът, който придоби следното съдържание: „При връщане на дадено при начална липса на основание, от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

С разпореждане от 13.10.2017 г. на председателя на ВКС, по предложение на заместниците на председателя на ВКС и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия, е образувано **Тълкувателно дело № 6/2017 г.** на ОСГТК по въпроса: „Намират ли приложение ограниченията относно обхвата на дейността на въззивния съд, предвидени в чл. 269, изр. второ ГПК, в производството по обжалване на определения и разпореждания на първоинстанционния съд?“

Тълкувателно дело № 7/2017 г. на ОСГТК е образувано с разпореждане на председателя на ВКС от 06.12.2017 г., по искане на председателя на Висшия адвокатски съвет, по следните правни въпроси: 1. Представлява ли

индивидуалният административен акт на ДКЕВР (решение), постановено на осн. чл. 32, ал. 4 във вр. с чл. 30, ал. 1, т. 13 от ЗЕ, с който се определят пределни цени на мрежовите услуги по договорите за достъп до електроразпределителната мрежа: а) самостоятелно аа) основание за плащане като ИАА с преки гражданскоправни последици или бб) самостоятелно основание за плащане на ежемесечно парично задължение за осигурен достъп до електроразпределителната мрежа по смисъла на чл. 55, ал. 1, изр. 3 от ЗЗД; б) съществен елемент от договор за доставка на ежемесечна услуга – достъп до електроразпределителна мрежа, представляващ източник на облигационно правоотношение и на субективно задължение за плащане на договорна цена и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на административния акт като евентуален такъв елемент; в) елемент от сложен смесен фактически състав (двуелементен ССФС) като единен източник на облигационни права и задължения, включващ договор за доставка на услугата достъп до мрежови услуги (гражданскоправен елемент) и ИАА по определяне на пределна цена (административен елемент) и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на единия от елементите (административния) върху: аа) валидността, съдържанието и действието на другия елемент (договора); бб) изпълнените задължения от съдържанието на договора и вв) погасените поради изпълнение правоотношения?; г) условие (какво) за сключване на договор за доставка на услугата „достъп до мрежови услуги“ и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на това условие за съществуването, валидността и съдържанието на сключените и изпълнени договори при наличието на това условие. 2. Представяват ли сделките по чл. 84, ал. 2 от ЗЕ, сключени при отсъствие на определени по реда на чл. 32 от ЗЕ цени или в отклонение от утвърдените с ИАА пределни цени: а) нищожни сделки поради противоречие със закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 от ЗЗД или на друго основание (какво), ако са сключени при: аа) цени, по-ниски или равни на определените пределни цени, бб) цени, по-високи от определените пределни цени и вв) свободно избрани от страните цени, без наличие на определена по реда на ЗЕ пределна цена (поради бездействие или нищожност на ИАА); б) частично нищожни по отношение на уговорката за цена сделки, чиито елемент от същественото съдържание може да се замести от аа) ИАА за определяне на пределна цена или бб) от определената с ИАА пределна цена; в) сделки при незавършен фактически състав. 3. Има ли преобразуващо действие отмяната на допуснат до предварително изпълнение ИАА, изразяващо се в преуреждане с обратна сила на валидността, законосъобразността и правните последици на: а) правните действия и дължими престации, осъществени в периода на предварителното му изпълнение, ако му се признава качеството на самостоятелен източник на гражданскоправни последици (непосредствен източник на задължение за плащане); б) правомерно възникналите и погасили се поради изпълнение облигационни отношения в периода на предварителното му изпълнение; в) основанията на възникналите и погасени поради изпълнение граждански правоотношения в периода на предварителното изпълнение; г) основанията за извършените престации в хода на предварителното изпълнение и осъществяване на същите граждански правоотношения и д) по отношение на договорите с периодично или продължително изпълнение, заварени от акта на отмяна? 4. Търговска или гражданска сделка е договорът за доставка на мрежови услуги, сключен на основание чл. 104 от ЗЕ? Приложими ли са към него правилата на търговските

сделки по чл. 286 – 301 от ТЗ и в частност тези на чл. 292 и чл. 301 от ТЗ? Представяват ли договорите за мрежови услуги договори с продължително или периодично изпълнение и дължи ли се връщането на даденото по тях при отпадане на основанието, ако са договори за периодично изпълнение? 5. Разполага ли с процесуална легитимация за предявяване на иск за връщане на дадено на отпаднало договорно основание (чл. 55, ал. 1, хипотеза 3-та от ЗЗД) лице, което към момента на предявяване на иска е обвързано от действието на договора, основание за престацията (даването, чието връщане се претендира)? Прилагат ли се правилата на т. 1 от ПП 1/1979 г. на ВС на РБ към договорите по чл. 104 от ЗЕ, които не са прекратени към момента на предявяване на иска с правно основание чл. 55, ал. 1, изр. 3 от ЗЗД? 6. Допустимо ли е съгласно чл. 16, параграф 3 от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО операторите на разпределителната система да поемат, изцяло или частично, разходите за достъп до електроразпределителната мрежа, в случай че при транспонирането на директивата националният законодател не е предвидил изключението, установено в чл. 16, параграф 4 от същата директива? 7. Платената цена за достъп до разпределителната мрежа, в хипотезата, при която цената за достъп е определена от ДКЕВР/КЕВР с индивидуален административен акт с допуснато предварително изпълнение, и този индивидуален административен акт впоследствие е отменен с влязло в сила съдебно решение, представлява ли законно придобит доход по чл. 17, пар. 1 от Хартата на основните права на ЕС на оператор на разпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета? 8. Допускат ли принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания отмяната на индивидуален административен акт, чието предварително действие е допуснато по силата на закона, с който се определят временни цени за достъп до електроразпределителната система, автоматично да води до отмяната на последиците на допуснатото предварително изпълнение, изразяващи се в придобити на законно основание цени за достъп до разпределителната мрежа от страна на оператора на мрежата? 9. Представлява ли допуснато по силата на закона предварително изпълнение на невлязъл в сила индивидуален административен акт, с който се определят временни пределни цени за достъп до електроразпределителната система, конкретно, безусловно и непротиворечиво уверение, произтичащо от достоверен и оправомощен източник, което да породи оправдано правно очакване у оператор на електроразпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета да получи договорената цена за достъп до тази система?

С разпореждане от 08.12.2017 г. на председателя на ВКС е образувано **Тълкувателно дело № 8/2017 г.** на ОСГТК по предложение на състави на Второ търговско отделение на ВКС по следните въпроси: 1. Допустимо ли е съдът да уважи иск за вземания по договор за банков кредит, предявен по реда на чл. 422 ГПК, в хипотеза на позоваване от ищеца на предсрочна изискуемост на кредита и при липса на разграничаване на падежирани и непасежирани погасителни вноски в заявлението на чл. 417 ГПК и в исковата молба само за падежираните неплатени вноски, чиято изискуемост е настъпила преди датата на подаване на заявлението за издаване заповед за изпълнение? 2. Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по

договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноски следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК? 3. Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

По отношение на вече образувани и висящи тълкувателни дела през предишни години бяха допълнени или преформулирани въпроси.

Тълкувателно дело № 1/2015 г. на ОСГТК е допълнено с въпроса: „След извършване на публична продажба на недвижим имот подлежат ли на заличаване възбраните, вписани върху имота преди началото на публичната продажба?“

Тълкувателно дело № 3/2016 г. на ОСГТК е допълнено с втори въпрос: „Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното право при предявен в друг исков процес иск за горницата, произтичаща от същото право?“, като въпросът е прередактиран и същият придоби следното съдържание: „Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо, относно правопораждащите факти на спорното право, при предявен в друг исков процес иск за разликата до заявения пълен размер на вземането, произтичащо от същото право?“

Тълкувателното дело е допълнено с трети въпрос: „Налице ли е процесуалната пречка от чл. 126 ГПК за допустимост на частичния иск, когато между същите страни, на същото основание и за същото вземане е предявен частичен иск, по който по-рано заведеното дело е висящо?“

По **Тълкувателно дело № 4/2016 г.** на ОСГТК е преформулиран вторият въпрос, предмет на тълкувателното дело, който придоби следното съдържание: „Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК необходимо условие ли е за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган?“

д) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС и от Първа и Втора колегии на ВАС

Тълкувателно дело № 1/2017 г. на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС и Общото събрание на съдиите от Първа и Втора колегии на ВАС е образувано със съвместно разпореждане на председателите на ВКС и ВАС от 27.02.2017 г. по въпроса: „Изпратената покана за доброволно изпълнение до длъжника прекъсва ли давността по смисъла на чл. 116, б. „в“ от Закона за задълженията и договорите, независимо от изпълнителното производство, в хода на което е отправена поканата?“

През 2017 г. е образувано **Тълкувателно дело № 2/2017 г.** на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на ВКС и Общото събрание на съдиите от Първа и Втора колегии на ВАС със съвместно разпореждане на председателите на ВКС и ВАС от 15.08.2017 г. по въпросите: 1. На кой съд са подсъдни делата, образувани по жалби срещу актове на кметове на общини по § 15, ал. 3 от ПЗР на ЗИД на ЗСПЗЗ (обн. ДВ, бр. 61 от 11.08.2015 г.) за прекратяване на договори за наем или аренда на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд, които в срока по ал. 1 и 2 не са приведени в съответствие с чл. 37и, ал. 1 и ал. 4 от ЗСПЗЗ? 2. На кой съд са подсъдни делата, образувани по жалби срещу отказ на кмета на общината за издаване на удостоверение и скица по чл. 13, ал. 4 – 6 от ЗСПЗЗ?

По **Тълкувателно дело № 1/2016 г.** на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд беше допълнен предметът на делото със следния въпрос: „Ако при постановяване на Тълкувателно постановление по Тълкувателно дело № 1/2016 г. Общото събрание приеме, че исковете по чл. 71, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за защита от дискриминация са родово подсъдни на районния съд, да се произнесе и по въпроса на кой съд са подсъдни делата, образувани по искове с правна квалификация чл. 71, ал. 1, т. 3 ЗЗДискр., като обяви за изгубило актуалност Тълкувателно постановление № 2/2014 г. от 19.05.2015 г. по Тълкувателно дело № 2/2014 г. на ВКС и ВАС в частта му по т. 4.“

III. ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

Статистически данни за делата за разглеждане през 2017 г. в Търговската колегия на Върховния касационен съд и за свършените дела през годината

Несвършени дела към 1 януари 2017 г. От тях: - търговски дела - частни производства	1 275 бр. 935 бр. 340 бр.
Постъпили дела през 2017 г. От тях: - търговски дела - частни производства	3 184 бр. 1 821 бр. 1 363 бр.
Общ брой на делата за разглеждане през 2017 г. От тях: - производства по търговски дела - частни производства	4 459 бр. 2 756 бр. 1 703 бр.
Свършени дела през 2017 г. От тях: - търговски дела - частни производства	3 196 бр. 1 825 бр. 1 371 бр.
Несвършени дела към 31 декември 2017 г. От тях: - търговски дела - частни производства	1 262 бр. 1 035 бр. 227 бр.

** Данните са общо за търговски дела, поради обстоятелството, че освен касационни дела, колегията разглежда второинстанционни дела по ЗПП, първоинстанционни дела по чл. 47от ЗМТА и дела за отмяна по реда на чл. 303 и сл. от ГПК.*

1. КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Кадровият състав на Търговската колегия към 01.01.2017 г. е от 21 титулярни съдии, 1 командирован от САС във ВКС и един съдия от колегията, командирован в КАК, при щатна численост 24 съдии. Командированият съдия е на свободно съдийско място, определено за заемане чрез външен конкурс, какъвто не е проведен поради изменението на ЗСВ от 2016 г. Срокът за командироване на този съдия е до провеждането на конкурс. Един съдия е пенсиониран през годината. Един съдия от колегията е избран за член на Комисията по атестирането и конкурсите към Съдийската колегия на ВСС и на 03.10.2017 г. е встъпил като член на тази комисия.

2. ПОСТЪПЛЕНИЯ

а) Организация по образуване и насрочване на делата

И през 2017 г. в колегията се работи по Вътрешни правила за разпределение, образуване и подреждане на делата в Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд от 2013 г. и Вътрешни правила за случайното разпределение на делата във ВКС, утвърдени със Заповед № 2492/23.12.2015 г. на председателя на ВКС. Те са в синхрон с приетата от ВСС с решение по Протокол № 45/19.03.2015 г., изм. с решение на СК на ВСС по Протокол № 1/10.01.2017 г., Единна методика по принципа за случайното разпределение на делата в съдилищата (която не обхваща ВКС) с изключение на нейния чл. 3.

И през 2017 г. натовареността на лицата по чл. 111, ал. 2, т. 5 ЗСВ е съобразена с решението от 14.12.2016 г. на Пленума на ВКС. Натовареност по касационни дела – 50% за заместниците на председателя и ръководители на колегии и 75% за председателите на отделения, като тези съдии са изключени от разпределението на частни дела. Съобразно предвидената възможност по предхождащо решение на Общото събрание на колегията, за един от съдиите в ТК е определена норма на натовареност като за председател на отделение – 75% и изключване от разпределянето на частни производства. Това решение не е преразгледано и е останало действащо и през 2017 г.

И през 2017 г. ежемесечно всеки съдия (включително ръководителят на колегията и председателите на отделенията) е участвал най-малко в 1 открито съдебно заседание и в 3 закрити съдебни заседания. Отново, както и в предходни доклади, следва да се посочи, че това правило не се спазва стриктно, а се насрочват и по-голям брой дела, ако естеството им налага това – дела по несъстоятелност, по Закона за политическите партии, по Закона за вероизповеданията. И през 2017 г. Търговската колегия на ВКС е разполагала само с една заседателна зала, поради което е продължило групирането на делата – отделно открити и закрити заседания, за оптималното използване на залата. За закрити заседания е използвана и съвещателната 35-та зала, съобразно утвърден

график за съвместното ѝ ползване с Гражданската и Наказателната колегии с оглед на недостига на зали в Съдебната палата.

Делата за закрито съдебно заседание са насрочвани от председателите на отделения, съобразно графика на докладчика по делото, в първата възможна свободна дата от определените заседателни дни на съответния съдебен състав. Делата за открито заседание също се насрочват от председателите на отделенията на същия принцип, като датата за насрочване се съобразява и с обстоятелството дали призоваването на страните е чрез „Държавен вестник“ или с призовки.

Делата постъпват в регистратурата на съда и незабавно, още същия ден или най-късно на следващия ден, след въвеждане на необходимата входяща информация от деловодителите в електронната деловодна система се докладват по реда на постъпването им на съдебните помощници за извършване на предварителна проверка относно формална допустимост и редовност на жалбата, молбата за отмяна или исковата молба по чл. 47 и сл. от ЗМТА. За извършената проверка съдебните помощници попълват специални формуляри, които са различни с оглед на вида на делата – търговски, частни производства, молби за отмяна, спорове за подсъдност и пр., в които отбелязват съответните констатации и изготвят предложение до председателя на отделението по администрирането на преписката – за образуване или за отстраняване на нередовности. Образците за отделните бланки са утвърдени с нарочно разпореждане на ръководителя на колегията. Това е сторено за унифициране на изискванията при проверката по редовността на отделните видове дела и задължителните данни, които следва да бъдат въведени.

Председателите на отделения извършват повторна проверка по постъпилите преписки и контрол върху работата на помощниците, след което с разпореждане за образуване, делата се разпределят на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение, съобразно поредността на постъпването им измежду всички съдии от колегията. Списъкът с входящите номера на преписките, които са разпределени в конкретния ден, се прилагат към делата.

По разпореждания на председателите на отделения, съответно на председателя на колегията, нередовните преписки се връщат за окомплектоване или се изпращат на компетентен орган, а в дела се образуват само преписките по редовни касационни жалби, частни жалби, молби за отмяна или искови молби по арбитражни производства.

Касационните жалби, неотговарящи на изискванията за редовност по смисъла на чл. 284, ал. 2 и ал. 3 ГПК, се връщат на въззивната инстанция за привеждането им в съответствие с изискванията на ГПК. Това е било така и в предходните години, но с утвърдените през м. май 2015 г. Вътрешни правила за проверка на постъпващите във ВКС дела, допълнително са детайлизирани изискванията към въззивните съдилища за проверка по редовността на преписките.

В Търговската колегия се разглеждат различни по характер и процедура дела – касационни, частни производства и молби за отмяна, свързани с търговски спорове, дружествено право, несъстоятелност, както и искови молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 от ЗМТА, дела за политически партии и вероизповедания, спорове по чл. 25, ал. 4 от ЗЮЛНЦ.

Приложимите правни норми се съдържат в множество нормативни актове, като процесуалният ред за разглеждане на делата е различен.

В производствата по чл. 18 от Закона за политическите партии предмет на обжалване е първоинстанционно решение на Софийския градски съд, по което следващата съдебна инстанция е ВКС. В това производство не се прилага чл. 280, ал. 1 ГПК. По тези дела в колегията се спазват процесуалните срокове за насрочване и постановяване на съдебните актове от ВКС, които са 14 дни от постъпване на жалбата и са фиксирани в чл. 18, ал. 2 от ЗПП, както и изискването на чл. 329, ал. 3, т. 6 от ЗСВ.

По предявени пред ВКС искиви молби по чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 ЗМТА за отмяна на арбитражно решение съдът действа по процесуалните правила на ГПК при отчитане на спецификата на ЗМТА.

Във всички предишни доклади за работата на Търговската колегия е отбелязвано натоварването на ВКС с функции на първоинстанционен съд по делата по ЗМТА, считано от 2002 г. (ДВ, бр. 46/2002 г.). И през 2017 г. ТК на ВКС бе натоварена с функции по проверка редовността на искиви молби, размяна на книжа, изискване за прилагане на арбитражно дело и пр. преди насрочване на делото в открито съдебно заседание с призоваване на страните, включително и по потребителски спорове. В тези съдебни производства е изключен процесуалният ред за призоваване по чл. 289 ГПК чрез „Държавен вестник“. Размяна на книгата, уведомяването на експерти или свидетели се осъществява чрез изпращане от ВКС на призовки и съобщения по реда на ГПК. Въпреки очакванията, изменението на чл. 19 ГПК (ДВ, бр. 8/2017 г.), квалифициращо потребителските спорове като неарбитражни, не се отрази в значима степен на натовареността на колегията през 2017 г. По вече постановените арбитражни решения бяха проведени производства по чл. 47 ЗМТА и бяха постановени съдебни решения за прогласяване нищожността на арбитражните актове.

В статистическата част на доклада те са посочени като брой. В тази част се сочат редът и функциите по обработката им. По отношение на исковите молби, постъпващи на основание чл. 48, ал. 1 вр. чл. 47 ЗМТА директно в касационния съд, председателят на отделение в Търговската колегия определя размера на държавната такса, извършва преценка по чл. 127 ГПК, разпорежда размяна на съдебните книжа, изисква арбитражното дело от съответния арбитражен съд и след електронно разпределение насрочва делата в открито съдебно заседание за разглеждане от съдебния състав. Призоваването по тези дела позволява при възможности в графика на делата за открито съдебно заседание определяне и на по-ранна дата за разглеждането им в публично съдебно заседание от тази за касационните дела.

По отношение на касационните жалби срещу актове, постановени в производство по несъстоятелност, с оглед характера на производството и изискването за бързина, делата се насрочват за закрито заседание по допускането на касационно обжалване във възможно най-кратки срокове, съобразно датите от графика на закритите съдебни заседания на съдебния състав, а понякога и в най-близката дата, дори и тази, определена за открито съдебно заседание. Ограничението за брой дела в заседание по отношение на тях не се спазва, т. е. те се насрочват свръх график. По тези дела съставите се стремят да се произнасят и постановяват съдебните актове в по-кратки срокове, отчитайки особеностите на производството.

Трябва да се отбележи постъплението на значителен брой частни производства по Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), съпътстващи

производството по несъстоятелност на „Корпоративна търговска банка“ АД (н). По вид и брой тези дела са посочени в статистическата част на доклада.

При спазване на посочения ред за образуване и насрочване на делата в Търговската колегия след постановяване на съдебен акт по чл. 288 ГПК, ако е допуснато касационно обжалване, делата се насрочват от председателя на отделението за открити съдебни заседания в рамките на около дву-тримесечен срок от изпълнение на указанията, дадени от съдебния състав за внасяне на определената държавна такса. Този период е необходим поради нуждата от технологично време за призоваването на страните чрез „Държавен вестник“ по реда на чл. 289 ГПК, което изисква изпращане на съобщенията за делата до редакцията на ДВ най-малко два месеца преди насроченото съдебно заседание, както и поради евентуално настъпване на законоустановената съдебна ваканция. При тези от съдиите, които са допуснали повече дела за разглеждане по реда на чл. 290 ГПК, графикът за разглеждане се измества напред във времето.

Постановените съдебни актове в тези заседания в по-голямата си част се изготвят в разумен срок от датата на съдебното заседание. Извън този срок са постановени съдебни актове само по дела с изключителна правна и фактическа сложност.

Делата, които подлежат на разглеждане в закрито заседание, каквито са в преобладаващата си част съобразно реформата в гражданския процес и установената с новия ГПК факултативност на касационното обжалване, са делата за произнасяне по допускане на касационно обжалване на въззивните решения по чл. 288 вр. чл. 280 ГПК, както и тези, образувани по частни жалби, и същите преобладаващо приключват съответно в месечен срок от датата на закритото заседание или от образуването им.

И през 2017 г. е продължило попълването на данни в създадения през 2016 г. регистър на отводите по чл. 22, ал. 1, т. 6 от ГПК. Независимо на какво основание е отводът, ако той е на член на състава, делото подлежи на разглеждане на датата на графика си, без смяна на докладчик. При отвод на докладчик и след определянето по реда на чл. 6 от Правилата на ВКС вр. чл. 9 ЗСВ на друг докладчик, делото се насрочва за най-близката дата в графика на състава на този съдия.

б) Брой на образуваните дела и средна натовареност на съдиите от Търговската колегия

През 2017 г. в Търговската колегия са постъпили общо 3 811 дела/преписки (през 2016 г. техният брой е бил 4 590 + 278 бр. за ГК). От тях в дела са образувани общо 3 184 бр. (през 2016 г. – 2 468 бр.), както следва: 1 821 търговски дела (през 2016 г. – 1 267 бр.), 1 363 частни производства (през 2016 г. – 1 201 бр.), а са прекратени 627 бр. (през 2016 г. са били 850 бр., през 2015 г. техният брой е бил 947 бр.).

В Първо търговско отделение, състоящо се от 12 съдии, а от м. 10.2017 г. – 10 съдии, без М. Костова и К. Недкова, са образувани общо 1 471 дела (през 2016 г. са били 1 150), от тях – 868 търговски (през 2016 г. – 614) и 604 частни производства (през 2016 г. – 536 бр.).

Във Второ търговско отделение, състоящо се от 12 съдии (от 01.08.2017 г. без съдия Р. Ковачева, а от 06.10.2017 г. със съдия К. Недкова), са образувани общо 1 718 дела (през 2016 г. – 1 318), от тях – 954 търговски (през 2016 г. – 653) и 758 частни производства (през 2016 г. – 665).

Констатира се, че въззивните съдилища стават все по-прецизни по отношение възложената им проверка по чл. 286 ГПК и задължението за връщане с разпореждане по чл. 286, ал. 2 ГПК на касационните жалби на посочените в процесуалните норми основания. Проверката в колегията за редовността на изпращаните от въззивни инстанции жалби се извършва от председателите на отделения, които за визирания период са постановили общо 630 броя (през 2016 г. са били 818 бр., а през 2015 г. – 947 бр.) разпореждания, с които са върнали делата на въззивния съд с конкретни указания.

Така председателят на Първо търговско отделение е постановил 311 разпореждания (през 2016 г. са били 389 бр., а през 2015 г. – 429 бр.), свързани с проверка на редовност на постъпващите жалби, а председателят на Второ търговско отделение – 319 бр. (през 2016 г. са били 429 бр., а през 2015 г. – 506 бр.). Най-значителен е броят на разпорежданията, с които са били върнати делата на САС – 207 бр. (274 през 2016 г. и 301 през 2015 г.), а от окръжните съдилища като въззивна инстанция – на СГС – 105 бр. (124 през 2016 г. и 162 през 2015 г.). По отношение на АС – Варна са постановени 21 бр. (31 през 2016 г. и 72 бр. през 2015 г.) разпореждания; АС – Велико Търново – 22 бр. (38 бр. през 2016 г. и 26 бр. през 2015 г.); АС – Пловдив – 12 бр. (41 бр. през 2016 г. и 41 бр. през 2015 г.) и АС – Бургас – 8 бр. (13 бр. през 2016 г. и 23 бр. през 2015 г.).

Като основания за връщане най-често продължават да се срещат: изпратени неподлежащи на касационно обжалване дела с цена на иска до 20 000 лв. – общо 181 бр. (през 2016 г. са били 238 бр.); непредставено адв. пълномощно или удостоверение за юридическа правоспособност – 114 бр. (през 2016 г. са били 108 бр.); проблеми с държавната такса – непосочване на номера на делото, незаверено платежно нареждане, внасяне не по сметка на ВКС – 107 бр. (през 2016 г. са били 155 бр.).

При заведени в Търговската колегия искания по чл. 282, ал. 2 ГПК за спиране изпълнението на въззивно решение, молбите, най-често придружени с въззивното дело, се администрират незабавно и след като се прецени редовността им, въз основа на разпореждане за образуване на председател на отделение се пристъпва към електронно разпределение на докладчик и в рамките на същия ден се постановява определение от съдебния състав по искането. За 2017 г. са постъпили 73 броя искания за спиране на изпълнението на въззивно решение по чл. 282 ГПК, по които при констатирани редовни молби и др. документи съдебните състави са постановявали съдебни актове в рамките на същия ден на постъпване на искането. Броят им е постоянен спрямо 2016, 2015 и 2014 г., когато исканията за спиране са били съответно 74, 73 и 59 на брой.

в) Видове образувани дела според техния предмет

Посочената статистика в този раздел на доклада се позовава на новата методика на отчитане на постъпленията на делата през 2016 г., основаваща се на данни от компютърната обработка, заложили в деловодната система на ВКС.

Общият брой на постъпилите в Търговската колегия на Върховния касационен съд дела (преписки) през 2017 г. е 3 811 (през 2016 г. са били 4 590 бр. + 278 бр. за ГК, а през 2015 г. – 4 659 бр.). От тях са били образувани в дела 3 184 бр. (през 2016 г. – 2 468 бр., а през 2015 г. – 3 712 бр.), както следва:

- търговски дела – 1 821 бр. (1 267 бр. през 2016 г. и 2 349 бр. през 2015 г.);

- частни производства – 1 363 бр. (1 201 бр. през 2016 г. и 1 363 бр. през 2015 г.);

- прекратени с разпореждане – 627 бр. (850 бр. през 2016 г. и 947 бр. през 2015 г.).

Броят на образуваните дела е по-голям с всяка година, като преобладават търговските производства, докато процентът на прекратените преписки намалява.

Търговските дела са групирани по видове, както следва:

- по касационни жалби – 1 604 броя (1 037 бр. през 2016 г. и 2 154 бр. през 2015 г.);

- по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 131 броя (142 бр. през 2016 г. и 114 бр. през 2015 г.);

- по искиви молби с правно основание чл. 47 ЗМТА – 87 броя (88 бр. през 2016 г. и 81 бр. през 2015 г.).

Наблюдава се повишаване на броя на образуваните дела по депозирани касационни жалби и поддържане на броя на делата, образувани по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения и по искиви молби с правно основание чл. 47 от ЗМТА, независимо от изменението на чл. 19, ал. 1 от ГПК.

Относно делата, образувани по касационни жалби

През 2017 г. най-голям е броят на делата, образувани по чл. 226, ал. 1 КЗ (отм.) – 247 бр. Двойно повече от 2016 г., когато техният брой е бил 101. Като цяло се наблюдава ръст на делата, свързани със застрахователните правоотношения: 331 бр. през 2017 г., докато през 2016 г. са били 183 бр. От тях 33 бр. са образуваните дела по чл. 208 от КЗ, 20 бр. – по чл. 288 от КЗ.

На второ място е броят на постъпилите и образувани в дела касационни жалби, свързани с изпълнителното производство – общо 241 бр. (през 2016 г. са били 160 бр.), от тях по чл. 422 вр. с чл. 415 ГПК – 208 бр. дела (през 2016 г. са били 138 бр.).

Запазва се високият процент на дела, свързани с търговската несъстоятелност – общо 107 бр. за 2017 г. (през 2016 г. са били 118 бр., а през 2015 г. – 122 бр.). Запазва се относителният дял на исковите, свързани с производството по несъстоятелност – за нищожност на действия и сделки по чл. 646 от ТЗ – 12 бр., отменителни иски по чл. 647 от ТЗ – 21 бр., и установителни иски по чл. 694 от ТЗ – 31 бр.

Значителен ръст бележат делата по искиве за изпълнение на договори или за заплащане на обезщетения (неизпълнение на договорни задължения, чл. 79, ал. 1 ЗЗД) – общо 154 бр. за 2017 г., което е три пъти повече от предходната 2016 г., когато са били 80 бр. Като цяло е повишен броят на делата, образувани по искиве, свързани със ЗЗД – от 332 бр. през 2016 г. на 593 бр. през 2017 г.

Драстично увеличение бележи броят на образуваните през 2017 г. дела, свързани със Закона за банковата несъстоятелност – 23 бр., докато през 2016 г. е нямало такива, а през 2015 г. е било само едно дело.

През 2017 г. са образувани дела по чл. 23, ал. 1 от ЗГВБ (отм.) – 1 бр., чл. 163, ал. 3 от ЗУТ – 1 бр., и чл. 4, § 3 от ДЕС – 1 бр., докато през предходните години – 2015 г. и 2016 г. е нямало такива.

Двойно повече са образуваните дела по ЗЮЛНЦ – 16 бр., докато през 2016 г. и 2015 г. са били по 8 бр. дела на година.

Двойно по-малко са делата, свързани с искиове по ЗМГО – 7 бр., докато през 2016 г. са били 13 бр.

Запазва се броят на делата, свързани с искиове срещу решения и действия на органи на кооперация – чл. 58 от ЗК – 12 бр., колкото са били и през 2016 г., и искиове за установяване нищожност или недопустимост на вписване – 14 бр., през 2016 г. са били 16 бр..

Съотношението на допуснатите до касационно разглеждане дела към постановените откази за допускане до касационно обжалване през 2017 г. е 543 допуснати до касационно обжалване (през 2016 г. са били 395, а през 2015 г. – 276) към постановени откази по 1 499 дела (през 2016 г. са били 1 803, а през 2015 г. – 1 054) или 36,22%. Сравнен с предходни отчетни периоди – за 2016 г. – 21,90%; за 2015 г. – 20,75%, и за 2014 г. този процент е 19,03.

Въз основа на постъпили частни и частни касационни жалби са образувани 1 270 бр. частни производства (през 2016 г. са били 1 201 бр., а през 2015 г. – 1 363 бр.). Частните производства, предмет на регламентация по чл. 274, ал. 2 ГПК са 648 бр. (през 2016 г. са били 621 бр., а през 2015 г. – 768 бр.), а по чл. 274, ал. 3 ГПК – 622 бр. (през 2016 г. са били 494 бр., а през 2015 г. – 489 бр.).

В колегията са постъпили 5 бр. искания по чл. 23 от ГПК за определяне на друг равен по степен съд (през 2016 г. са били 4 бр.) поради отвод и 6 бр., свързани със спор за подсъдност по чл. 122 от ГПК (през 2016 г. са били 3 бр.). Съдии от Търговската колегия на ВКС са се произнесли и по 7 бр. молби за бавност през 2017 г. (през 2016 г. са били 3 бр., а през 2015 г. – 4 бр.).

Пред тричленни състави на Върховния касационен съд, Търговската колегия, през 2017 г. са постъпили 131 молби с правно основание чл. 303 и чл. 304 от ГПК (през 2016 г. са били 143 бр., а през 2015 г. – 113 бр.) за отмяна на влезли в сила актове на съдилищата. Спрямо общия брой образувани търговски дела производства за отмяна на влезли в сила съдебни актове представляват около 4,11% от общия брой на постъпващите и образувани в колегията дела (през 2016 г. – 5,79%, а през 2015 г. – 3,07%).

3. ПРОВЕДЕНИ ЗАСЕДАНИЯ И ПРИКЛЮЧЕНИ ДЕЛА

а) Насрочени в открито съдебно заседание

Към 01.01.2017 г. в Търговската колегия са останали несвършени общо 1 275 бр. дела, което е значително по-малко от 01.01.2016 г., когато са били 2 122 бр. От тях висящи са били 935 търговски дела (за 2016 г. – 1 887 бр.) и 340 частни производства (за 2016 г. – 235 бр.).

През 2017 г. постъпленията от образувани дела на съдиите са варирали от средно по 68 частни дела (разпределени между 20 съдии) и по 76 касационни дела (разпределени измежду 24 съдии) – т. е. около по 144 постъпили и образувани дела през отчетния период.

За сравнение през 2016 г. постъпленията от образувани дела на съдиите са варирали от средно по 60 частни дела (разпределени измежду 20 съдии) и по 53 касационни дела (разпределени измежду 24 съдии) – т. е. около по 113 постъпили и образувани дела за предходния отчетен период.

Заедно с останалите висящи дела от 2016 г. за отчетния период от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г. в Търговската колегия са били поставени за разглеждане общо 4 459 броя дела (през 2016 г. са били 4 590 бр.). От тях

касационните производства са 2 756 бр. и частните производства – 1 703 бр. Тези дела са разпределени на 24 съдии от колегията, което означава средно по 186 образувани дела на производство на съдия от колегията (през 2016 г. са били 191), като при изчислението не се съобразява намаленото процентно натоварване на председателя на колегията, на двамата председатели на отделения и на един от съдиите в Първо търговско отделение.

Статистическите данни не отчитат това, че от 09.05.2017 г. касационните дела са разпределяни между 23 съдии (спиране на постъплението на съдия Ковачева поради предстоящо пенсиониране), а от 01.09.2017 г. – между 22 съдии (спиране на постъплението на съдия Костова поради предстоящо пенсиониране). Не отчитат и обстоятелството, че считано от същите дати разпределянето на частните производства е съответно между 19 съдии, респективно 18 съдии. От това следва, че реалното натоварване на съдиите от ТК е по-голямо от статистически въведеното в системата поради некоригирани данни.

От образуваните след щателна преценка от председателите на отделения в Търговската колегия на ВКС през 2017 г. общо 3 184 дела (през 2016 г. – 2 468 бр.), насрочени са били в открито съдебно заседание 610 (през 2016 г. – 604 бр.), разпределени по видове, както следва: по касационни жалби – 312 бр. (през 2016 г. – 372 бр.), по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения – 106 бр. (през 2016 г. – 111 бр.), по иски молби с правно основание чл. 48, ал. 1 вр. с чл. 47 ЗМТА – 99 бр. (през 2016 г. – 105 бр.).

От насрочените дела по обективни причини са отложени общо 63 дела (през 2016 г. – 65 бр.) – от тях 24 дела, образувани по касационни жалби (през 2016 г. – 9 бр.), 18 по молби за отмяна (през 2016 г. – 21) и 21 иски молби по чл. 47 и сл. ЗМТА (през 2016 г. – 38 бр.).

Съотношението между отложените през 2017 г. 63 бр. дела спрямо общо решенията, насрочени в съдебно заседание 610 бр. дела, представлява 10.32% (през 2016 г. е било 10.76%).

През отчетния период са спрени 45 производства по търговски дела (24 на Първо търговско отделение и 21 на Второ търговско отделение) и 17 производства по частни търговски дела (8 на Първо търговско отделение и 9 на Второ търговско отделение) до постановяване на решения по тълкувателни дела. През 2017 г. е спряно производството по търговско дело, образувано по предявен иск на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1-во от ЗЗД, до приключване на производството по дело С-119/17 на СЕС, докато през предходната година е нямало такива.

б) Свършени дела

През 2017 г. в Търговската колегия са свършени 3 196 бр. дела (през 2016 г. са били 3 463 бр., а през 2015 г. – 3 494 бр.) – приключили с решение или определение на съдебен състав.

В Търговската колегия е отчетено провеждане на 2 119 заседания общо (през 2016 г. – 3 202), като за Първо търговско отделение те са 994 заседания (през 2016 г. – 1 445), а за Второ търговско отделение – 1 125 съдебни заседания (през 2016 г. – 1 757). Съдиите от колегията са провели общо 610 открити съдебни заседания (през 2016 г. – 604), разпределени в Първо търговско отделение – 306 заседания (през 2016 г. – 314), за Второ търговско отделение – 304 (през 2016 г. – 290). Закритите съдебни заседания са общо 1 509 (през 2016 г. – 2 598), разпределени спрямо отделенията по следния начин: Първо търговско

отделение – 688 (през 2016 г. – 1 131), Второ търговско отделение – 821 (през 2016 г. – 1 467).

Постановените от съдиите в колегията съдебни актове са, както следва:

- съдебни решения: 510 бр. (през 2016 г. – 495), от тях: Първо търговско отделение – 246 бр. (през 2016 г. – 271), Второ търговско отделение – 264 бр. (през 2016 г. – 224);

- съдебни определения: 3 460 бр. (през 2016 г. – 3 797), от тях: Първо търговско отделение – 1 623 бр. (през 2016 г. – 1 852), Второ търговско отделение – 1 837 бр. (през 2016 г. – 1 945).

Свършените касационни дела със съдебен акт по същество общо са 1 403 бр. (през 2016 г. – 1357 бр.), от тях:

- касационните дела с акт по същество са 543 бр. (през 2016 г. – 605 бр.),
- частните дела по чл. 274 ГПК с акт по същество – 860 бр. (през 2016 г. – 752 бр.).

От разгледаните общо касационни дела недопуснатите до касационно обжалване са 1 503 бр. (през 2016 г. са били 1 803 бр.).

През отчетния период са били прекратени общо 294 дела (през 2016 г. – 303), от които касационни – 178 бр. (през 2016 г. – 180) и частни – 116 бр. (през 2016 г. – 123).

Съотношението на броя на постановените в колегията съдебни актове – решения и определения – 3 970 бр. (за 2016 г. – 4 292 бр.), спрямо общия брой на съдиите в колегията – 24, води до извод за постановяване средно от един съдия в Търговската колегия на 165 броя съдебни актове през 2017 г. (за сравнение през 2016 г. – 179 бр.).

Съобразно общия брой свършени дела през годината – 3 197, спрямо броя на съдиите в Търговската колегия следва, че всеки съдия е разгледал средно по 133 бр. дела (за 2016 г. по 144 дела; за 2015 г. по 146 дела), и същевременно е участвал като член на тричленен съдебен състав при постановяването на 399 бр. дела (432 бр. за 2016 г., 438 бр. за 2015 г.). Ръководителят на колегията се е произнесъл по 42 дела (през 2016 г. – 76, през 2015 г. – 44), които са приключили със съдебен акт, председателят на Първо търговско отделение – по 67 дела (през 2016 г. – 119, през 2015 г. – 104); председателят на Второ търговско отделение – по 87 дела (през 2016 г. – 83, през 2015 г. – 93). Най-високи съобразно статистическите показатели са данните за съдиите: Николай Марков, Светла Чорбаджиева и Петя Хорозова – по 163 свършени дела; Евгений Стайков – 159 свършени дела; Росица Божилова, Вероника Николова и Камелия Ефремова – по 156 свършени дела; Татяна Върбанова, Бонка Йонкова и Боян Балевски – по 155 свършени дела за отчетния период.

Не без значение е и обстоятелството, че по едно дело е възможно постановяване на повече от един съдебен акт, предвид производството по допускане на касационно обжалване, както и комбиниране на касационна жалба с частна жалба, които са били образувани в кориците на едно търговско дело. Тази специфика в образуваните търговски дела обуславя и различния среден брой на дела – 133 бр., разглеждани от всеки един съдия от ТК и по-големия отново среден брой на актовете, постановени от един съдия – 165 бр. (през 2016 г. – 179 бр.).

При съпоставката на броя разгледани дела от всеки съдия през 2017 г. с разгледаните дела пред предходните отчетни периоди следва да бъде взето предвид обстоятелството, че със Заповед № 839/18.05.2016 г. на председателя на

ВКС е изменен броят на делата за насрочване в закрито заседание, като на всеки съдия са били насрочвани по 3 вместо по 4 дела.

Приключилите със съдебен акт частни производства са 1 371 бр. или на всеки един съдия, разглеждащ частни производства (20 души), се падат средно по 69 бр. (през 2016 г. – 60 бр.) разгледани и решени частни дела.

4. ДЕЙНОСТ ПО УЕДНАКВЯВАНЕ НА СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА. ПРОЗРАЧНОСТ НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО

И през 2017 г. за уеднаквяване на съдебната практика в Търговската колегия е продължило провеждането на ежемесечни работни съвещания за обсъждане на правни проблеми в колегията, спорна съдебна практика и прилагане на нови законодателни решения. За всяко едно от съвещанията са съставени протоколи, които съдържат обсъжданията и приетите решения. Решенията от работните съвещания не са задължителни, но имат значение за съпоставяне на критериите и мненията при решаване на конкретен правен проблем, който евентуално би възникнал в процеса на работа.

През 2017 г. съществена роля за уеднаквяване на съдебната практика в страната продължи да играе и публикуването в Бюлетина „Съдебна практика на ВКС“ на принципни решения, постановени по дела, разгледани в Търговската колегия. И през този отчетен период член на редакционната колегия е председателят на Второ търговско отделение съдия Ваня Алексиева.

а) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела по описа на ОСТК

През 2017 г. е образувано **Тълкувателно дело № 1/2017 г.** на Общото събрание на Търговската колегия (ОСТК) по следните въпроси, произтичащи от производствата по търговска несъстоятелност: 1. Какъв е процесуалният ред, по който се развиват производствата по молби по чл. 625 ТЗ, депозирани от кредитор, при подготовката им за разглеждане в открито съдебно заседание – приложимост на чл. 131 – 133 ГПК по отношение на реда по чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ; 2. Какви са критериите по прилагането на чл. 673, ал. 3 ТЗ спрямо кредиторите със спорни (приети и неприети) вземания, по отношение на които е предявен иск по чл. 694, ал. 1 ТЗ – простира ли се по отношение на тях изискването за представяне на убедителни писмени доказателства, както по отношение на кредиторите по чл. 637, ал. 3 ТЗ или е достатъчен фактът на предявяването на иска, за да се премине към преценка дали да бъдат допуснати до участие в събранията?; 3. Допустимо ли е провеждането на събрание на кредиторите за избор на нов синдик преди одобряване на списъка по реда на чл. 692 ТЗ и ако е допустимо, кои кредитори са легитимирани да гласуват в него?; 4. Допустими ли са доказателства, различни от писмените, в производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ?; 5. Допустимо ли е списъкът по чл. 668, т. 1 ТЗ да бъде съставян и по други критерии, освен посочените в закона и ако са налице обективни пречки за съставяне на списък по търговските книги на длъжника, как се отразява това на свикването на първо събрание на кредиторите?; 6. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ?; 7. От кой момент тече срокът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план: от момента на обявяване в Търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в срока по чл. 685 ТЗ или след обявяване в Търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите

вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ?; 8. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелност отказва свикване на събрание на кредиторите?; 9. Могат ли получените суми от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотека или залог, да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл. 629б от ТЗ или на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (и в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ?; 10. Чия собственост стават недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност, след прекратяване на производството и заличаване на длъжника от Търговския регистър?

б) Постановените през 2017 г. тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК)

През 2017 г. е постановено **Тълкувателно решение № 1/2016 г.** от 30.01.2017 г. по Тълкувателно дело № 1/2016 г. на ОСГТК по следния материалноправен въпрос: „Относно правото на пострадалия да получи обезщетение от делинквента над изплатеното от застрахователя обезщетение по задължителната застраховка по риска „Гражданска отговорност“ на автомобилистите въз основа на постигнато споразумение, в което увреденият е заявил, че е напълно обезщетен за съответната вреда“.

Тълкувателно решение № 4/2015 г. от 03.02.2017 г. по Тълкувателно дело № 4/2015 г. на ОСГТК е постановено по въпроса: „Може ли да бъде продължаван при условията на чл. 63, ал. 1 ГПК срокът по чл. 390, ал. 3 ГПК за предявяване на бъдещ иск?“ поради противоречива практика на състави на ВКС, създадена по реда на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК.

Тълкувателно решение № 3/2015 г. от 10.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 3/2015 г. по описа на ОСГТК е дало отговор на следните въпроси, по които е констатирано наличието на противоречива съдебна практика: 1. Може ли да се извърши въвод във владение от съдебен изпълнител срещу трето лице, заварено в имота, което заявява, че владее имота от преди завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение? Може ли това трето лице да иска спиране на изпълнителното производство на основание чл. 524 във връзка с чл. 523 ГПК или това е защита, предвидена само за трето лице, осъществило фактическа власт върху имота след завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение и което заявява върху имота права, които изключват правата на вискателя? 2. Подлежи ли на обжалване по реда на чл. 435, ал. 2 ГПК какъвто и да е акт на съдебния изпълнител, в който се определя размерът на разноски на длъжника, или на обжалване по този ред подлежи само постановлението за разноски? 3. Посредством кой изпълнителен способ се провежда принудителното изпълнение на определения от съда режим на лични отношения между родител и дете? 4. Допустим ли е искът по чл. 440 ГПК (чл. 336 ГПК (отм.) за третото лице, намиращо се във владение на имота, върху който е насочено принудително изпълнение, съответно правомощията по чл. 435, ал. 4 ГПК (чл. 332, ал. 2 ГПК (отм.) изключват ли правния му интерес от този иск? 5. Съставлява ли действие по налагане на запор изпращането на запорно съобщение до банка в хипотезата, при която съдебният изпълнител е получил на основание чл. 508, ал. 1 ГПК отговор, че длъжникът няма сметка в съответната банка?

Тълкувателно решение № 2/2015 г. от 20.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 2/2015 г. по описа на ОСГТК е по искане на омбудсмана на Република България за приемане на тълкувателно решение по въпроса: „Приложимо ли е и при какви предпоставки вписването на основание чл. 27, ал. 2 ЗАЗ на прекратяване на договор за аренда със срок до 10 години, поради едностранното му извънсъдебно разваляне при неизпълнение на задължението за арендно плащане с повече от 3 месеца съгласно чл. 28, ал. 1 във връзка с чл. 27, ал. 1, т. 2 от Закона за арендата в земеделието?“ и по предложение по реда на чл. 292 ГПК на състав на Върховния касационен съд, ТК, Първо търговско отделение, по т. д. № 799/2014 г. за приемане на тълкувателно решение по въпросите: „Действителен ли е договор за наем, към който са приложими разпоредбите на ЗЗД, ако същият е с предмет отдаване за възмездно ползване на земеделска земя, с оглед наличието на специална законова регламентация относно реда и начина на отдаване за възмездно ползване на обектите, посочени в чл. 1, ал. 3 от специалния Закон за арендата в земеделието? Сключен не в предвидената в ЗАЗ форма договор за възмездно ползване на земеделска земя конвертира ли се в действителен договор за наем на същата?“

Тълкувателно решение № 7/2014 г. от 31.07.2017 г. по Тълкувателно дело № 7/2014 г. по описа на ОСГТК беше прието по следните противоречиво решавани от състави на ВКС въпроси, свързани с производството за отмяна на влезли в сила решения (Глава 24 ГПК): 1. Представлява ли основание за отмяна на влязло в сила съдебно решение последващо тълкувателно решение, с което е дадено задължително тълкуване на приложим по делото закон в смисъл, различен от възприетия в решението? 2. Вписването на молбата за отмяна на влязло в сила съдебно решение, подлежащо на вписване, представлява ли изискване за нейната редовност и как следва да процедира съдът, когато молбата за отмяна не е вписана съгласно чл. 112, б. „к“ ЗС? 3. Подлежат ли на отмяна по реда на Глава 24 ГПК решенията на окръжния съд, постановени по жалба срещу действията на съдебния изпълнител? 4. Подлежат ли на отмяна по реда на Глава 24 ГПК влезлите в сила съдебни решения, постановени в производство по спорна съдебна администрация? 5. Кога е налице идентичност в предмета на влезлите в сила съдебни решения като основание за отмяна на неправилното решение по смисъла на чл. 303, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 307, ал. 4 ГПК? 6. Подлежат ли на отмяна по чл. 307 ГПК влезлите в сила определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото? 7. Кой е началният момент на срока за подаване на молба за отмяна на влязло в сила въззивно решение по чл. 303, ал. 1, т. 5 ГПК в хипотезата, при която подадената от молителя касационна жалба е била върната с влязло в сила разпореждане (определение)? 8. Допустима ли е при действието на ГПК (в сила от 01.03.2008 г.) молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение, постановено при действието на ГПК от 1952 г. (отм.), ако е изтекъл едногодишният срок по чл. 232, ал. 1 ГПК (отм.)? 9. Какви са правомощията на ВКС в производството по чл. 307 ГПК, когато молбата за отмяна е подадена след изтичане на срока по чл. 305 ГПК? 10. Какви са правомощията на ВКС в производството по чл. 307 ГПК, когато молбата за отмяна не съдържа надлежни твърдения за наличието на годно основание за отмяна по смисъла на чл. 303, ал. 1, т. 1 – 7 ГПК и чл. 304 ГПК? 11. Допустимо ли е в производството пред ВКС, образувано по молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение на основание чл. 303, ал. 1, т. 5 ГПК, събиране на доказателства за установяване на твърдяното от молителя нарушаване на

правото му на участие в процеса? 12. Кой съд е компетентен да осъществи инстанционен контрол по отношение на разпореждане на първоинстанционен съд по чл. 306, ал. 2 ГПК за връщане на молба за отмяна на влязло в сила решение? 13. Кой е „надлежният съд“ по смисъла на чл. 307, ал. 3 ГПК, на който делото се връща за ново разглеждане при уважаване на молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение на основанията, предвидени в чл. 303, ал. 1, т. 1, 2 и 3 ГПК?

в) Образувани през 2017 г. тълкувателни дела пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии

Тълкувателно дело № 1/2017 г. на ОСГТК беше образувано с разпореждане от 07.04.2017 г. на председателя на Върховния касационен съд, предвид становище на заместниците на председателя на ВКС и ръководители на Гражданската колегия и Търговската колегия по въпросите: 1. Какъв е порокът на въззивно решение, постановено при наличие на основание за спиране на производството по чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК? 2. Допустимо ли е исково производство в хипотезата, при която посоченият в исковата молба ответник е починал преди предявяването на иска?

Тълкувателно дело № 2/2017 г. на ОСГТК е за приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС по въпросите: 1. Намира ли приложение защитата на кредитора по чл. 135 ЗЗД по отношение на извършени от поръчителя разпоредителни действия? 2. Налице ли е връзка на преюдициалност по смисъла на чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК между производството по предявен от кредитора иск за вземането му и предявения иск по чл. 135 ЗЗД за обявяване относителната недействителност на извършени от длъжника действия, увреждащи кредитора?

Тълкувателното дело беше допълнено с въпроса: „Какъв е редът за защита на кредитора при последваща разпоредителна сделка, извършена от третото лице, в чиято полза длъжникът му се е разпоредил с имуществото си?“

Тълкувателно дело № 3/2017 г. на ОСГТК е образувано по въпросите: 1. Когато по съществуващо лихвоносно задължение е извършено плащане, което е достатъчно да покрие разноските, но не е достатъчно да покрие всички (договорни и законни) лихви и главницата, при условията на чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията на чл. 76, ал. 2 ЗЗД настъпва погасителният ефект по отношение на задължението за законна лихва по чл. 86, ал. 1 ЗЗД? 2. Когато изпълнението не е достатъчно, за да покрие главницата и дължащите се върху нея мораторни лихви, може ли длъжникът да се ползва от правото по чл. 76, ал. 1 ЗЗД да посочи кое от задълженията погасява или се прилага установената в чл. 76, ал. 2 ЗЗД поредност на погасяване на задълженията? 3. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва и уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви)?

По тълкувателното дело първият и вторият въпрос бяха прередактирани в един въпрос, както следва: „1. Когато извършеното плащане не е достатъчно, погасителният ефект за законната лихва за забава при неизпълнение на парично задължение настъпва при условията и в поредността по чл. 76, ал. 1 ЗЗД или при условията и в поредността по чл. 76, ал. 2 ЗЗД?“.

Третият въпрос беше изменен и придоби следното съдържание: „2. Как следва да се определи размерът на вземането на кредитора при предсрочна изискуемост по договор за заем/кредит – само в размер на непогасения остатък от предоставената по договора парична сума или се включва и уговореното в договора възнаграждение (възнаградителни лихви) и/или законните лихви?“

Тълкувателно дело № 4/2017 г. на ОСГТК е по следните въпроси: 1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор? 2. Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг, в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество? 3. По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК? 4. Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със запорирана вещ или взимане, респ. разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната? 5. Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК)? 6. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното производство в полза на вискателя от длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение?

Тълкувателно дело № 5/2017 г. на ОСГТК е образувано по въпроса: „Кога става изискуемо задължението за връщане на дадено имуществено благо в хипотеза на чл. 55, ал. 1, пр. 1-во ЗЗД – при начална липса на основание и от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

По тълкувателното дело е прередактиран въпросът, който придоби следното съдържание: „При връщане на дадено при начална липса на основание, от кой момент се дължи обезщетението за забава?“

Тълкувателно дело № 6/2017 г. на ОСГТК е по въпроса: „Намират ли приложение ограниченията относно обхвата на дейността на въззивния съд, предвидени в чл. 269, изр. второ ГПК, в производството по обжалване на определения и разпореждания на първоинстанционния съд?“

Тълкувателно дело № 7/2017 г. на ОСГТК е образувано с разпореждане на председателя на ВКС от 06.12.2017 г. по искане от председателя на Висшия адвокатски съвет по следните правни въпроси: 1. Представлява ли индивидуалният административен акт на ДКЕВР (решение), постановено на осн. чл. 32, ал. 4 във вр. с чл. 30, ал. 1, т. 13 от ЗЕ, с който се определят пределни цени на мрежовите услуги по договорите за достъп до електроразпределителната мрежа: а) самостоятелно аа) основание за плащане като ИАА с преки гражданскоправни последици или бб) самостоятелно основание за плащане на ежемесечно парично задължение за осигурен достъп до електроразпределителната мрежа по смисъла на чл. 55, ал. 1, изр. 3 от ЗЗД; б) съществен елемент от договор за доставка на ежемесечна услуга – достъп до електроразпределителна мрежа, представляващ източник на облигационно правоотношение и на субективно задължение за плащане на договорна цена и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на административния акт като евентуален такъв елемент; в) елемент от сложен смесен фактически

състав (двуелементен ССФС) като единен източник на облигационни права и задължения, включващ договор за доставка на услугата достъп до мрежови услуги (гражданскоправен елемент) и ИАА по определяне на пределна цена (административен елемент) и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на единия от елементите (административния) върху: аа) валидността, съдържанието и действието на другия елемент (договора); бб) изпълнените задължения от съдържанието на договора и вв) погасените поради изпълнение правоотношения?; г) условие (какво) за сключване на договор за доставка на услугата „достъп до мрежови услуги“ и какво е правното значение на отпадането с обратна сила на това условие за съществуването, валидността и съдържанието на сключените и изпълнени договори при наличието на това условие. 2. Представяват ли сделките по чл. 84, ал. 2 от ЗЕ, сключени при отсъствие на определени по реда на чл. 32 от ЗЕ цени или в отклонение от утвърдените с ИАА пределни цени: а) нищожни сделки поради противоречие със закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 от ЗЗД или на друго основание (какво), ако са сключени при: аа) цени, по-ниски или равни на определените пределни цени, бб) цени, по-високи от определените пределни цени и вв) свободно избрани от страните цени, без наличие на определена по реда на ЗЕ пределна цена (поради бездействие или нищожност на ИАА); б) частично нищожни по отношение на уговорката за цена сделки, чиито елемент от същественото съдържание може да се замести от аа) ИАА за определяне на пределна цена или бб) от определената с ИАА пределна цена; в) сделки при незавършен фактически състав. 3. Има ли преобразуващо действие отмяната на допуснат до предварително изпълнение ИАА, изразяващо се в преуреждане с обратна сила на валидността, законосъобразността и правните последици на: а) правните действия и дължими престации, осъществени в периода на предварителното му изпълнение, ако му се признава качеството на самостоятелен източник на гражданскоправни последици (непосредствен източник на задължение за плащане); б) правомерно възникналите и погасили се поради изпълнение облигационни отношения в периода на предварителното му изпълнение; в) основанието на възникналите и погасени поради изпълнение граждански правоотношения в периода на предварителното изпълнение; г) основанието за извършените престации в хода на предварителното изпълнение и осъществяване на същите граждански правоотношения и д) по отношение на договорите с периодично или продължително изпълнение, заварени от акта на отмяна? 4. Търговска или гражданска сделка е договорът за доставка на мрежови услуги, сключен на основание чл. 104 от ЗЕ? Приложими ли са към него правилата на търговските сделки по чл. 286 – 301 от ТЗ и в частност тези на чл. 292 и чл. 301 от ТЗ? Представяват ли договорите за мрежови услуги договори с продължително или периодично изпълнение и дължи ли се връщането на даденото по тях при отпадане на основанието, ако са договори за периодично изпълнение? 5. Разполага ли с процесуална легитимация за предявяване на иск за връщане на дадено на отпаднало договорно основание (чл. 55, ал. 1, хипотеза 3-та от ЗЗД) лице, което към момента на предявяване на иска е обвързано от действието на договора, основание за престацията (даването, чието връщане се претендира)? Прилагат ли се правилата на т. 1 от ПП 1/1979 г. на ВС на РБ към договорите по чл. 104 от ЗЕ, които не са прекратени към момента на предявяване на иска с правно основание чл. 55, ал. 1, изр. 3 от ЗЗД? 6. Допустимо ли е съгласно чл. 16, параграф 3 от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от

23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО операторите на разпределителната система да поемат, изцяло или частично, разходите за достъп до електроразпределителната мрежа, в случай че при транспонирането на директивата националният законодател не е предвидил изключението, установено в чл. 16, параграф 4 от същата директива? 7. Платената цена за достъп до разпределителната мрежа, в хипотезата, при която цената за достъп е определена от ДКЕВР/КЕВР с индивидуален административен акт с допуснато предварително изпълнение, и този индивидуален административен акт впоследствие е отменен с влязло в сила съдебно решение, представлява ли законно придобит доход по чл. 17, пар. 1 от Хартата на основните права на ЕС на оператор на разпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета? 8. Допускат ли принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания отмяната на индивидуален административен акт, чието предварително действие е допуснато по силата на закона, с който се определят временни цени за достъп до електроразпределителната система, автоматично да води до отмяната на последиците на допуснатото предварително изпълнение, изразяващи се в придобити на законно основание цени за достъп до разпределителната мрежа от страна на оператора на мрежата? 9. Представлява ли допуснато по силата на закона предварително изпълнение на невлязъл в сила индивидуален административен акт, с който се определят временни пределни цени за достъп до електроразпределителната система, конкретно, безусловно и непротиворечиво уверение, произтичащо от достоверен и оправомощен източник, което да породи оправдано правно очакване у оператор на електроразпределителна система по смисъла на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета да получи договорената цена за достъп до тази система?

Тълкувателно дело № 8/2017 г. на ОСГТК е образувано по следните въпроси: 1. Допустимо ли е съдът да уважи иск за вземания по договор за банков кредит, предявен по реда на чл. 422 ГПК, в хипотеза на позоваване от ищеца на предсрочна изискуемост на кредита и при липса на разграничаване на падежирани и непасежирани погасителни вноски в заявлението на чл. 417 ГПК и в исковата молба само за падежираните неплатени вноски, чиято изискуемост е настъпила преди датата на подаване на заявлението за издаване заповед за изпълнение? 2. Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноски следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК? 3. Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на

документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

По отношение на вече образувани и висящи тълкувателни дела през предишни години бяха допълнени или преформулирани въпроси.

Тълкувателно дело № 1/2015 г. на ОСГТК е допълнено с въпроса: „След извършване на публична продажба на недвижим имот подлежат ли на заличаване възбраните, вписани върху имота преди началото на публичната продажба?“

Тълкувателно дело № 3/2016 г. на ОСГТК е допълнено с втори въпрос: „Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното право при предявен в друг исков процес иск за горницата, произтичаща от същото право?“, като въпросът е прередактиран и същият придоби следното съдържание: „Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо, относно правопораждащите факти на спорното право, при предявен в друг исков процес иск за разликата до заявения пълен размер на вземането, произтичащо от същото право?“

Тълкувателното дело е допълнено с трети въпрос: „Налице ли е процесуалната пречка от чл. 126 ГПК за допустимост на частичния иск, когато между същите страни, на същото основание и за същото вземане е предявен частичен иск, по който по-рано заведеното дело е висящо?“

По **Тълкувателно дело № 4/2016 г.** на ОСГТК беше преформулиран вторият въпрос, предмет на тълкувателното дело, който придоби следното съдържание: „Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК необходимо условие ли е за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган?“

г) Образувано през 2017 г. тълкувателно дело пред Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС и от Първа и Втора колегии на ВАС

Тълкувателно дело № 1/2017 г. на Общото събрание на съдиите от Гражданската колегия и Търговската колегия на ВКС и Общото събрание на съдиите от Първа и Втора колегии на ВАС е образувано със съвместно разпореждане на председателите на ВКС и ВАС от 27.02.2017 г. по въпроса: „Изпратената покана за доброволно изпълнение до длъжника прекъсва ли давността по смисъла на чл. 116, б. „в“ от Закона за задълженията и договорите, независимо от изпълнителното производство, в хода на което е отправена поканата?“

ГЛАВА ШЕСТА

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ 2014 – 2020 г.

I. Анализ на тенденциите, констатирани проблеми

В настоящия доклад е включена информацията за изпълнението от страна на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд (ВКС) на Механизма за мониторинг и оценка на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г., приета с решение на Висшия съдебен съвет (ВСС) по Протокол № 10/05.03.2015 г. Обобщени са данните за изпълнението на дейностите и отчитането на индикаторите, заложи в Комуникационната стратегия, чрез които се контролира ефективността на процеса на изпълнението ѝ. Обсъдена е степента на постигане на целите, заложи по отношение на въвеждането на Механизма за мониторинг и оценка при изпълнението на Комуникационната стратегия (Стратегията): да подобри взаимодействието в рамките на съдебната власт и интегрира публичните комуникации в процеса на анализ и оценка; да осигури своевременно събиране на достоверна и обективна информация относно изпълнението на дейностите, прилагани при изпълнението на Стратегията; да се предложи инструментариум, чрез който точно и коректно да се отразява ситуацията относно изпълнението на Комуникационната стратегия, както и да мотивира навременното вземане на стратегически и комуникационни решения, основани на надеждна и сравнима във времето информация за текущата реализация на заложените резултати и цели.

В доклада за 2017 г., чрез сравняване на постигнатите резултати с информацията за предходните години, предвид заложените дейности, резултати и индикатори, разполагаме с данни, представящи обективно годишно изпълнение на заложените цели. Преди да бъде посочен постигнатият напредък, е необходимо да се отбележи, че коригиращи мерки с цел унифициране на индикаторите за отчитане на комуникационните дейности и привеждането им в съответствие и взаимовръзка с определените цели в Плана за действие за изпълнение на Стратегията, все още не са реализирани, което затруднява изпълнението на Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия и намалява гаранцията за устойчивото ѝ прилагане.

Съпоставката на отчетените за 2017 г. количествените измерения в Таблицата за отчитане на напредъка на съдилищата в Република България по Комуникационната стратегия 2014 – 2020 г. спрямо 2016 г. показва по-високи резултати при реализиране на малка част от посочените дейности за изпълнението на заложените индикатори. Трудно е да се прецени дали това пречи или допринася за подобряване на вътрешната и външна комуникация и адекватното общуване между органите на съдебната власт, както и с другите власти и обществеността, по отношение на реформирането и подобряването на процесите в нея, както и утвърждаване на нейната независимост, тъй като социологията сочи, че обществените нагласи към съдебната власт от години са устойчиво негативни. Не се забелязва видима тенденция към позитивна промяна на тези нагласи в резултат от прилагането на Комуникационната стратегия 2014 – 2020 г. Причините за това могат да бъдат различни и вероятно е необходимо да бъде направен сериозен анализ за адекватността и практическата приложимост

на този изключително обемен документ по отношение на реалната обществена/медийна среда, както и дали приемането на Стратегията без необходимата финансова обезпеченост и без достатъчно експерти „Връзки с обществеността“ в съдилищата, които да изпълняват многобройните дейности по нея и да ги отчитат по заложените индикатори, не е минимизирало очакваните резултати. Отделен е въпросът дали трябва да бъдат назначавани такива експерти във всеки съд само за да бъдат изготвяни таблици, отчети и планове, предвидени в Стратегията. Всъщност изводите от прилагането до момента на Комуникационната стратегия 2014 – 2020 г. (изготвена в рамките на проект „Укрепване на капацитета на ВСС за по-добро управление на комуникационните процеси и повече прозрачност в дейността на съдебната власт“) и постигнатите/непостигнатите цели могат да бъдат използвани при последващо вземане на решения от страна на ВСС за дейности по подобни проекти и за преценка доколко планираните резултати от тяхното изпълнение са гарантирани в достатъчно висока степен.

През 2017 г., както и през предходната година, съдилищата са утвърдили и изпълнили в голяма степен свой план за действие за изпълнение на Комуникационната стратегия. Този план, който е част от Стратегията, съдържа 11 цели, обвързани с различните целеви групи. В плановете на съдилищата за 2017 г. (както и през 2016 г.) са заложили и отчетени дейности, като повечето от тях са краткосрочни и средносрочни.

II. Обща информация за изпълнението на Комуникационната стратегия от съдилищата в Република България

1. Общи цели

Сред основните цели при изпълнението на Комуникационната стратегия през 2017 г., посочени в докладите на съдилищата, са насочените към осигуряване на единни политики и стандарти за предоставяне на информация за дейността на съдилищата; повишаване на професионалната подготовка по публична комуникация на магистратите и служителите; подобряване на комуникацията с медиите, като в част от апелативните райони е отделено специално внимание на проактивната комуникация с новите и социалните медии, а в други – поддържането на акаунти в такива медии е преустановено (позитивен факт е, че с решение по Протокол № 17/01.06.2017 г. на Пленума на ВСС са утвърдени Единни правила за администриране и публикуване на информация в социалните мрежи от органите на съдебната власт, което бе необходимо условие за унифициране на профилите на съдилищата във Фейсбук, Туитър и др. социални мрежи); утвърждаване на работещи механизми на взаимодействие с органите на законодателната и изпълнителната власт при запазване на независимостта на съдебната власт; подобряване на общуването с неправителствените, професионалните и съсловните организации, гражданското общество; повишаването на правната култура на обществото и познанията за ролята и функциите на съдилищата в страната; повишаване на доверието в съдебната система.

Част от заложените и изпълнени цели от съдилищата са:

а) Цел „Повишаване на правната култура на различни групи от обществото и познанията за ролята и функциите на отделните органи на съдебната власт, чрез активизиране на участието и ролята на съдилищата

за повишаване на правната грамотност и информираността на младите хора за работата на органите на съдебната власт“

За постигането на тази цел съдилищата, обект на този анализ, са организирали и изпълнили 380 комуникационни и информационни кампании (за сравнение, 270 – за 2016 г. и 117 – за 2015 г.). Основанията за планирането и постигането на тази цел при различните съдилища са формулирани различно. За реализирането ѝ съдилищата най-често създават и развиват практики, адресирани към подрастващите – ученици и студенти, като вземат участие в Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“, иницирана от ВСС.

За разлика от предходния период (2016 – 2015 г.), когато всички апелативни райони бележат скок в броя организирани комуникационни и информационни кампании, резултатите при изпълнението на тази цел през 2017 г. се покачват само в съдебните райони на Варна и Велико Търново, откъдето идва и общото повишение на този показател. В Софийския, Бургаския и Пловдивския апелативни райони се наблюдава низходяща тенденция. Специализираните наказателни и военните съдилища отчитат равни резултати.

В Плана за действие за изпълнение на Стратегията на Върховния касационен съд са заложили и проведени следните дейности по изпълнението на индикатора за повишаване на правната култура на обществото:

- ВКС в партньорство със Сдружението за международни състезания по право организира провеждането в Съдебната палата на годишните национални кръгове на най-голямото международно състезание по право в света Philip C. Jessup Moot Court Competition. Съдии в състезанието са редица уважавани български юристи и академици, както и чуждестранни лектори и съдии. В рамките на форума българските студенти по право получават и възможността да пледират в автентичната атмосфера на Съдебната палата, обогатявайки своята правна култура и усъвършенствайки най-важните устни и писмени качества, които един юрист трябва да притежава;

- ВКС в партньорство с Кръжока по гражданско и търговско право към Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ организира ежегодното Национално състезание по решаване на казуси в областта на гражданското и търговското право. В състезанието взеха участие отбори от всички български университети, а журито се състоеше от доказали се български юристи от държавните и арбитражните съдилища, юридическите факултети и адвокатските кантори;

- ВКС в партньорство със Сдружението за международни състезания по право организира първия в България уъркшоп, посветен на международни състезания по право. Събитието бе отворено за студентите от Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, Университета за национално и световно стопанство и Нов български университет, като в рамките на четири дни студентите имаха възможност да се упражняват в анализирането на правни проблеми, разработването на писмени защиты и устно презентиране на аргументи. Лектори бяха бивши състезатели и треньори в най-големите и престижни състезания по право в света.

Провеждането на тези инициативи способства и за изпълнението на още една от целите на Стратегията: „Повишаване на доверието в съдебната власт от страна на обществото и партньорите, в това число ЕС“.

За постигането на тази цел в Апелативен район – София са осъществени 27 дейности, при 43 за 2016 г. Спадът в броя проведени инициативи е резултат от редуцирането на програмата „Децата и съдът“ към Софийския районен съд (СРС). На този фон отчетът на Софийския апелативен район сочи изключителна активност по инициативата „Ден на отворени врати“. Нещо повече – заедно с превърналото се рутинно отваряне на съдилищата за посещение и запознаване на медии и граждани с работата му, в голяма част от институциите се инициира провеждане на обучения, конкурси и лекции, относими към повишаване правната култура на обществото по теми като: „Функциониране на съдебната система – процес“ – Апелативен съд – София; „Медиацията в подкрепа на съда, институциите и обществото“ – Център за спогодби и медиация към Софийския районен съд и Софийския градски съд; „Представяне на професиите съдия, прокурор, следовател и запознаване със статута на магистратите. Други видове юридически професии“ – Окръжен съд – Монтана; „Публична дискусия за медиацията“ – Окръжен съд – Благоевград, Районен съд – Благоевград и Адвокатска колегия – Благоевград; „Обществени очаквания – реално правосъдие“ – Окръжен съд – Враца; „Медиация или съдебно решение“ – Окръжен съд – Перник; „Особености на производствата с непълнолетни“ – Окръжен съд – Видин; „Достъп до правосъдие“ и „Как да защитим правата си чрез съдебните институции“ – Окръжен съд – Кюстендил.

Прави впечатление ангажираността на изпълняващите функции служител „Връзки с обществеността“ в окръжните съдилища в района на Апелативен съд – София към навременно обновяване на сайтовете на съдилищата. В Апелативен съд – София, както и във всички окръжни съдилища в района, това се случва всекидневно. В районните съдилища, с изключение на Софийския районен съд, обновяването се прави при необходимост, т. е. при наличие на нова информация, свързана със съда или делата, разглеждани в него.

Висок процент от съдилищата, както и през миналия отчетен период, вземат участие в Образователната програма сред ученици „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“. Много от съдилищата са разработили подробни програми, участват с лектори и работят с множество класове, като по места обхванатите групи ученици достигат 120 – 300 души.

В Апелативен район – Бургас за изпълнението на целта са осъществени 11 образователни кампании в учебни заведения, ученически викторини, стажантски програми, участия в семинари, изложби, публични лекции, конкурси за детска рисунка и есе по теми, свързани със съдебната институция, симулиране на наказателен процес за гимназисти. Изпълнява се Програма за стажуване на студенти от специалност „Право“ от Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. РС – Карнобат организира обучение на кметските наместници от Община Сунгурларе по повод на изменението на ГПК във връзка с връчване на съобщения, призовки и съдебни книжа с 2 лектори – съдии и над 80 обучени.

През отчетната година всичките 6 окръжни, 20 районни съдилища и Апелативен съд – Варна запазват и развиват добри практики за работа с младите хора – ученици и студенти, и инициират нови образователни практики. Устойчиво висок е ръстът на събитията и инициативите, насочени към гражданите – 67 за целия апелативен район. Респектиращ ръст от 119,63% има при информационните кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура – общо 311 за целия апелативен район.

В анализа на Апелативен район – Велико Търново се посочва, че 17 от 26 съдилища в района са участвали в реализацията на образователната програма заедно с 27 училища. Проведени са над 154 занятия и са обучени над 2 676 ученици. Установената обратната връзка с техните отговорници по училищата сочи, че децата действително проявяват интерес към темите, свързани със съдебната система, и че трябва да се направи всичко възможно тази инициатива да бъде продължена.

Дейностите по изпълнението на целта за повишаване на правната култура на различни групи от обществото и познанията за ролята и функциите на отделните органи на съдебната власт в Апелативен район – Пловдив не се различават от тези през миналите два отчетни периода. Добрите практики са запазени. Всички окръжни и районни съдилища в района за втора поредна година се включват в Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“, като организират дни на отворени врати, възстановки на наказателни процеси, провеждане на час на класа на тема „Съдът отблизо“, поредица от срещи на съдии, прокурори и следователи с ученици.

Дни на отворени врати са проведени във ВКС и във всички апелативни райони, включително на окръжно и районно ниво, като в рамките на тези дни са реализирани дискусии с магистрати и граждани за функционирането на съдебната система.

В Деня на отворени врати, проведен във ВКС на 04.10.2017 г., ученици от СПГЕ „Джон Атанасов“ разгледаха Съдебната палата в София, като се запознаха с историята на сградата, която е паметник на културата. Децата бяха впечатлени от зала № 15 „Тържествена“, в която е емблематичната мозайка „Темида“ – дело на художника Иван Пенков, сътворил и стъклописите в Съдебната палата в Русе и проектирал стъклописа „Темида“ в Министерството на правосъдието. По време на обиколката гимназистите се впечатлиха не само от строгия, класически облик на Съдебната палата, но и от модерните технически решения, създадени за удобство на гражданите. Специален интерес проявиха към електронните терминали за вътрешна навигация или както те ги нарекоха – пътеводители. Устройствата са поставени при всички входи на сградата и функционират пълноценно от началото на 2017 г. Всеки гражданин може да ги използва, за да се ориентира по-лесно и да открие за секунди помещението, което търси – зала, асансьор, деловодство и т. н. Програмирани са още да дават информация и за всички съдебни дела, разглеждани в момента от различните съдилища, които се помещават в палатата. Учениците разговаряха със съдия Павлина Панова – зам.-председател на ВКС и ръководител на Наказателна колегия, и съдия Геника Михайлова – съдия в Гражданската колегия на ВКС.

Дните на отворени врати в Апелативен район – Бургас също придобиват традиционен характер, като някои съдилища организират такова събитие по няколко пъти в годината. През 2017 г. в съдебния район са проведени 26 подобни дейности, като сред най-активните са Окръжен и Районен съд – Бургас, Районен съд – Тополовград и Районен съд – Елхово. Броят участници в някои съдилища надминава 80 ученици.

В отчета на Апелативен район – Варна се посочва, че успешно са организирани и широко публично оповестени всички дейности, програми и проекти, реализирани от съдилищата в апелативния съдебен район по 7-те различни направления (проекти, програми и инициативи) – „Дни на отворените

врати в съда“, мащабно реализираната и наситена с конкретни дейности Образователна програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие, отворени съдилища и прокуратури“, регионалните проекти за ученици и студенти – „Час по правосъдие“, „Младите и правосъдието“, „Правото в действие“, „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, „Дни на медиацията“, регионални кампании против детската агресия и насилие, дискусии, срещи и др. Всички те са организирани в партньорство между съдилища, институции на местната и държавната власт, НПО и др.

Дни на отворените врати са проведени в 25 от 26-те съдилища в Апелативен район – Велико Търново. В обобщения отчет на съдебния район се сочат над 1 082 участници в събитията и се уточнява, че подходът и отделните мероприятия се различават много във всеки отделен съд и са подробно представени в отчетите за провеждането на дните на отворени врати, изпратени до ВСС през 2017 г.

В Деня на отворени врати на Апелативен съд – Пловдив гостуват граждани, ученици от ЕГ „Пловдив“, деца от ДДЛРГ „Княгиня Мария – Луиза“, студенти от специалност „Графичен дизайн и фотография“ от АМТИИ, представители на РИО – Пловдив. Участие в инициативите имат и служители от ОД „Охрана“ към МП. За първи път по време на подобна проява се включват експерти от БНТЛ към ОД МВР – Пловдив и екип на БНТ – Пловдив. Проведена е предварителна информационна кампания. Постигната е максимална публичност чрез интернет страницата на съда и прессъобщенията, изпратени до местни и национални медии.

Информацията за дейностите по изпълнението на индикаторите „Информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура“ и „Събития и инициативи, насочени към гражданите“ във военните съдилища, както и през миналия отчетен период е следната: Военно-апелативният съд, както и военните съдилища в София, Пловдив и Сливен разполагат с информационни бюлетини, които са поставени на общодостъпни места в съдебните сгради.

За пета поредна година във Военно-апелативния съд и в Софийския военен съд са проведени дни на отворените врати, в които на гражданите и обществеността е предоставена възможност да се запознаят с особеностите в процеса на военното правораздаване и с материално-техническата база, при която този процес се осъществява. Информация за събитието е публикувана предварително в сайтовете на съдилищата. В Пловдивския военен съд и в Сливенския военен съд също са проведени дни на отворените врати, за които гражданите са информирани чрез интернет страниците на съдилищата.

В Апелативния специализиран наказателен съд констатира положителен ефект от провежданата ежегодно инициатива „Ден на отворените врати в АСНС“ и приемат, че тя вече е утвърдена като традиция и разпознаваема като събитие в рамките на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Според данните в индикативната таблица дейностите, осъществени от съдилищата в Република България – информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура, за 2017 г. са 380 (при 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. през 2015 г.). Количествените показатели сочат постигнат напредък за два от апелативните райони и въпреки очевидния спад в броя на дейностите за останалите съдебни райони, може да се направи извод, че там добрите практики са запазени.

Спад бележат и събитията и инициативите, насочени към гражданите, които са 175 за 2017 г. (при 311 бр. за 2016 г. и 249 за 2015 г.), което обаче се компенсира от задълбочеността на съдържанието и увеличения обхват на външните целеви групи.

По отношение на индикатора „Съвместно координирани между органите на съдебната власт медийни изяви и други инициативи, насочени към широката общественост“ съдилищата отчитат 126 броя за 2017 г. (2016 г. – 194 бр., 2015 г. – 186 бр.), тоест има понижена активност на звената в съдебната система в тази област.

През 2017 г. по изпълнението на тази цел напредък отбелязва Апелативен район – Бургас, където са организирани събития по темите: „Медиационни техники и способности“, представени от окръжен магистрат и медиатори към Центъра за медиация и спогодби към ОС и РС – Бургас, с 30 участници – ученици и преподаватели от Клуб „Дебати и ораторско изкуство“ при АЕГ „Г. Милев“; „Симулативна медиация“, представяне на способа от окръжен магистрат, медиатори към Центъра за медиация и спогодби към БОС и БРС и Центъра за разрешаване на спорове – София, на работна среща с директори на детски градини и училища от Област Бургас; „Национални дни на медиацията“ с участие на магистрати, медиатори от Центъра за медиация и спогодби към БОС и БРС, НПО, омбудсмана на Област Бургас, Дирекция „Социално подпомагане“ и др.

б) Цел „Утвърждаване на механизми на взаимодействие на съдилищата с органи на законодателната и изпълнителната власт при спазване на принципа на независимост на съдебната власт“

Съдии от Върховния касационен съд през 2017 г. участват активно при изготвянето на становища по разработваните от Министерството на правосъдието (МП) и други министерства проекти за промени в законодателството, както и по внасяните в 44-то Народното събрание законопроекти. Представители на ВКС са членове в различни работни групи за законодателни промени.

Част от становищата, изготвени от ВКС по законопроекти, изпратени до МП/Комисия по правни въпроси на НС, се отнасят за: законопроект за изменение и допълнение (ЗИД) на ЗСВ № 754-01-35; ЗИД на НК № 754-01-9; ЗИД на НПК № 754-01-15; ЗИД на НК № 702-10-10; ЗИД на НК, свързан с предложение за промени в чл. 93, т. 1, б. „а“ и б. „в“ от НК, чл. 219, ал. 2, чл. 221, ал. 1 от НК и др. Дадено е становище по проекта за изменение и допълнение на НК във връзка с Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 03.04.2014 г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в ЕС, както и отделно още четири становища на Аналитичното звено на ВКС до междуведомствената работна група по законопроекта.

От ВКС е изпратено становище до МП по поставени въпроси от отдела по Изпълнение на решенията на ЕСПЧ към Съвета на Европа, за които ВКС е сезиран с писмо от МП. Предоставено е и становище до МП относно проект за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на ЗИНЗС.

В качеството им на участници в работна група (РГ), създадена към МП за анализ на препоръките в Независимия технически доклад на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България, съдии от ВКС са дали становище (доколкото ВКС е посочен като отговорна институция по част от мерките) относно изпратен проект на Пътна карта по Мярка 13 от Плана за

действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от този анализ. Представители на ВКС са участвали през 2017 г. в междуведомствени РГ към МП за изготвяне на проект на ЗИД на НПК и на проект на ЗИД на НК във връзка със заложеното като препоръки в Независимия анализ на структурния и функционалния модел на Прокуратурата и анализа на нейната независимост.

Изготвени са още: принципно становище по темите, предмет на работа в РГ към МП по изготвяне на изменения в НПК; доклад относно участие в РГ с прокурори от ВКП по отношение на транспониране на Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета; становища от страна ВКС в работна среща с представители на МВР, МП и ВКП относно чл. 68, ал. 2 от НПК във връзка с проект за изменение и допълнение на Закона за българските лични документи; доклади относно участие в междуведомствена РГ в МП за изготвяне на цялостна предварителна оценка на въздействието по проекта на Закон за Европейска заповед за разследване.

През 2017 г. от ВКС са изпратени и становища до други институции: във връзка със запитване от Агенция „Митници“ – Централно митническо управление относно извършване на претърсване и изземване в случаите на чл. 42 и 43 от ДОПК; по повод на писмо от Държавната агенция „Национална сигурност“ е изготвено становище относно ЗИД на ДАНС във връзка с транспониране на Директива (ЕС) 2016/681 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно използването на резервационни данни на пътниците с цел предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на терористични престъпления и тежки престъпления; в отговор на писмо от ДКСИ е изпратено становище относно правото на достъп до класифицирана информация на съдебните заседатели.

По изпълнението на целта през 2017 г. в обобщените доклади на апелативните райони не е посочена информация.

в) Цел „Подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите, включително проактивна комуникация чрез електронните и социалните медии. Изграждане на нова комуникационна компетентност“

Тази цел е сред основните за всички съдилища в Република България. Очевидно е, че самите органи на съдебната система отдавна осъзнават необходимостта от по-активни дейности в тази посока, като постигнатите резултати, при сравняването на миналогодишния отчет с анализа за 2017 г., сочат напредък. В индикативната таблица броят на медийните изяви през 2017 г. е обобщен с броя публикации и излъчвания в печатните и електронните медии. Съпоставката на количествения показател ясно показва напредък (отделен е въпросът, че не се отчита качествено този индикатор, тъй като някои от публикациите е възможно да са негативни за съда). За този отчетен период данните за изпълнението сочат 90 207 броя (при 34 985 бр. за 2016 г. и 5 855 бр. за 2015 г.). Индикаторът е обобщен поради неясното формулиране на два сходни индикатора, което води до различия при отчитането на предишните периоди от различните апелативни райони. Той следи данните за медийна изява на представители на съда, брой на отразяванията на дейности на съда и всички

други публикации (които, както бе отбелязано, не се делят на позитивни и негативни). Разликата в стойностите се базира както на подобряването на комуникацията на съдилищата с медиите, така и на това, че от 2016 г. всички съдилища получават медиен мониторинг, позволяващ им по-коректно отчитане на данните.

Всички съдилища в България поддържат информационни страници в интернет. Сайтовете не са унифицирани – това е сериозен проблем, с чието разрешаване трябва да се ангажира ВСС, но въпреки това съдържат значително количество полезна за обществото информация. Всички съдилища правят навременна актуализация на съдържанието в страниците си в помощ на гражданите, медиите, адвокатите, страните по делата. В голяма част от страниците ежедневно се помества актуални информация за насрочените и решените дела. Няколко съдилища имат страници във Фейсбук и акаунти в Туитър.

За постигането на целта по подобряване на комуникацията на съдилищата с медиите през 2017 г. традиционно от Върховния касационен съд се изпраща на медиите и публикува в страницата в интернет информация за предстоящите за разглеждане през месеца дела с обществен интерес, като при постановяване на решение, то се публикува заедно с прессъобщение на страницата на съда, изпраща се и на електронните пощи на съдебните репортери. По няколко дела, към които медиите (или други представители на обществеността) са представили такова искане, е организирано публично разпределение.

В изпълнение на задълженията на ВКС по мерки от Плана за действие за 2017 г. за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка, със заповед на председателя на съда е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във ВКС, а председателите на апелативните съдилища в страната са задължени в началото на всеки месец да изпращат обобщена информация за образуваните в техните съдебни райони дела за корупционни престъпления и такива, свързани с организирана престъпност, както и информация за постановените съдебни актове по тях. Тази заповед е публикувана в интернет страницата на ВКС – в секцията „Дела, свързани с организирана престъпност и корупционни престъпления“. В нея се публикуват актуални списъци на делата за организирана престъпност и на тези, свързани с корупционни престъпления, по месеци и по съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район, както и за специализираните наказателни и военните съдилища. В рубриката са създадени и секции за публикуване на постановените решения по наблюдавания тип дела – корупционни и свързани с организирана престъпност.

Върховният касационен съд, съвместно с още пет съдилища (САС, Окръжен съд – Благоевград, Районен съд – Благоевград, Окръжен съд – Смолян и Районен съд – Смолян), от 2016 г. координира популяризирането на пилотното прилагане на Правилата за достъп до електронни съдебни дела в Единния портал за електронно правосъдие на ВСС. На страниците в интернет на съдилищата са публикувани формулярите за достъп и връзка към Портала.

По отношение на тази цел от Апелативен район – София отчитат, че връзката на медиите с магистратите се осъществява също чрез служителя на длъжност „Връзки с обществеността“, когато това е допустимо и има съгласие от страна на магистратите. Представянето на дейността на Апелативен съд – София

пред обществото е свързано с информационното обслужване, което съдът предлага на гражданите, затова ръководството работи в насока за по-пълна информираност по делата и по всички важни и актуални въпроси. От Апелативен район – София за изпълнение на целта са отчетени 23 дейности през 2017 г. при 14 за 2016 г.

В обобщения доклад по изпълнение на дейностите за 2017 г. на Софийския апелативен район се уточнява, че в сравнение с предходната година има намаляване броя на конкретни инициативи и събития, насочени към гражданите, както и брой кампании, насочени към повишаване правната култура и осведоменост на гражданите. В същото време в района отчитат повишена посещаемост на сайтовете на съдилищата от страна на граждани и заинтересовани лица. Предвид все по-интензивното използване на интернет справки от страна на населението, тази тенденция вероятно ще се запази в следващите няколко години. Това следва да се има предвид като стимул за по-експедитивно изпълнение на ангажимента за пълно обновяване и уеднаквяване на сайтовете на съдилищата в България.

В доклада на Апелативен район – Бургас по отношение на изпълнението на Стратегията като основен акцент в работата на съдилищата през отчетната 2017 г. се сочи взаимодействието с медиите, осъществено чрез 23 медийни изяви – 5 брифинга, 7 интервюта, 1 право на отговор, на регионално и национално ниво. Провеждането на проактивна комуникационна политика води до значително увеличаване присъствието на Апелативен съд – Бургас в медиите по теми, зададени от институцията.

Като забележка по отчитането на изпълнението на тази цел в обобщения доклад на АС – Бургас се уточнява: „В този индикатор някои съдилищата посочват инициативи като дните на отворените врати, дни на медиацията, организирани семинари за повишаване на комуникационната компетентност и др. Същите се изброяват при отчитането на други индикатори като: проведени обучения за повишаване квалификацията за комуникация с вътрешни и външни публики, събития и инициативи, насочени към гражданите, информационни кампании за повишаване на правната култура. Това показва необходимост от точно прецизиране на индикаторите за оценка на комуникационните дейности, тъй като в противен случай отчитането не е коректно и не носи обективна информация за напредъка по изпълнението на Стратегията. Продължава да липсва и яснота за това къде е мястото на изпратените от съдилищата прессъобщения и дали изобщо тази основна дейност на пиарите е обхваната при отчитането. Много от органите на съдебната власт отбелязват прессъобщенията към индикатор „Медийни изяви“. При други звена на съдебната власт тази информация отсъства при попълването на таблиците. В настоящия отчет данни за изпратените прессъобщения не са включени“.

През 2017 г. съдилищата в Апелативен район – Варна като приоритетни цели в комуникационните си планове определят: подобряване на диалога с медиите, повишаване на правната култура и усъвършенстване на комуникацията с вътрешни и външни целеви групи – магистрати, съдебни служители, други органи на съдебната власт, държавни и обществени институции, подрастващи, представители на гражданското общество и неправителствения сектор. В обобщения доклад за изпълнението на планове на съдилищата от района се прави извод, че „анализът на изпълнението на планираните дейности сочи, че съдилищата от района имат устойчива, последователна и развиваща се политика

в комуникационните дейности. Устойчива е тенденцията на висок ръст в медийните изяви на съдилищата от съдебния район. 1 200 е общият брой на осъществените и отчетени медийни участия – прессъобщения, пресконференции, презентации и медийни изяви, осъществени от всички съдилища в апелативния район.“.

По повод подобряване комуникацията между съдилищата и медиите от Апелативен район – Велико Търново сочат, че в сравнение с 2016 г., когато само 20% от съдилищата в района провеждат проактивна медийна политика, през 2017 г. този резултат е подобрен, като 15 от съдилищата в района са работили за осъществяването на целта чрез различни средства и в различен обем, съответстващ на ресурсните възможности, с които разполагат. Трябва да се отбележи, че показателен за добрата оценка на изпълнението на Стратегията е фактът, че са разкрити два нови щата за служители „Връзки с обществеността“ – в Окръжен съд – Русе и Окръжен съд – Плевен, а в Окръжен съд – Ловеч е определен съдия, който да изпълнява тези функции.

В обобщения доклад за района се отчита намаление с около 20% на прессъобщенията, но повишение при всички останали инструменти. Количествените показатели за изпълнението на тази цел са: прессъобщения – 202 бр., бюлетини – 291 бр., брифинги/пресконференции – 11 бр., интервюта – 11 броя, участия в предавания – 1 бр. и становища по журналистически запитвания – 5 бр. Осигурена е и по-голяма публичност по повод представянето на годишните доклади на Апелативен съд – Велико Търново и Окръжен съд – Русе. Данните от докладите са оповестени на нарочни брифинги. Районните съдилища в Свищов, Горна Оряховица и Павликени са организирали интервюта с журналисти по повод годишния доклад, Районен съд – Троян е представил доклада пред медии. Всички останали съдилища са публикували докладите си на интернет страниците си, където са достъпни за медии и граждани. Окръжен съд – Габрово е провел работна среща с медиите по повод някои промени в дейността на институцията, произтичащи от влезли в сила законодателни изменения. Окръжен съд – Ловеч е организирал работна среща за представяне на определен съдия за контакт с медиите.

За изпълнението на целта за подобряване комуникацията между съдебната система и медиите от Апелативен район – Пловдив, както и от някои други апелативни райони, подробно се отчита провеждането на дните на отворени врати.

Военните съдилища и Апелативният специализиран наказателен съд не отчитат напредък по изпълнението на тази цел.

Относно индикатор „Проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с вътрешни и външни публики“ напредък в изпълнението бележат Софийският военен съд – по проект „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“, финансиран от ОП „Добро управление“, съфинансиран от ЕС чрез ЕСФ, съдия Лидия Евлогиева е взела участие в обучение на тема „Комуникационни умения и изпълнение на комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г.“. В Пловдивския военен съд съдия Даниел Луков и съдебният служител Недялка Петкова са определени като наставник и лектор по реализираната между Висшия съдебен съвет и Министерството на образованието и науката Образователна програма „Съдебна власт – информиран

избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“ през учебната 2017 – 2018 година и са участвали в работна среща на участниците в програмата.

Бургаският апелативен район също отчита дейности и по проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с вътрешни и външни публики: обучение по комуникации, организирано от ОС – Бургас в партньорство с НИП с участието на магистрати и служители за връзки с медиите от апелативния район на тема: „Правосъдие, медийни послания, регулации“, работна среща, организирана от председателя на Апелативен съд – Бургас на председателите на районни, окръжни и административни съдилища за обсъждане Правилата за работата на единните пресофиси, създадени с решение на СК на ВСС по Протокол № 35 от 19.09.2017 г.

На 28.09.2017 г. в ОС – Ямбол, съвместно с представители на РИО на МОН, с директора на ПГ „Васил Левски“ – Ямбол и класни ръководители, е проведена работна среща за обсъждане на информационна кампания, свързана със старта на Образователната програма.

2. Специфични цели

а) Цел „Подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации (включително международни), гражданското общество“

Обосновката за тази цел е, че добрата комуникация с професионалните и съсловни организации, както и с неправителствените, е предпоставка за подобряване на имиджа на органите на съдебната власт. Лидерите на мнение в обществения живот често са представители на тази целева група и провеждането на целенасочени действия за подобряване на комуникацията водят до краткосрочни и дългосрочни ползи за широки кръгове от обществото. Стратегията визира дейности за непосредствено участие на гражданите и на техни представители във взимането на ключови управленски решения. Разширяването на обмена на информация със специализираните структури на Европейския съюз, участващи в сътрудничество или наблюдение на българската съдебна власт, цели развитие и усъвършенстване на работещи преки комуникационни канали за директно взаимодействие по проблеми на реформата на съдебната система и участието на българската съдебна власт в процесите на формиране на общо европейско правно пространство.

Наборът от специфични цели при изпълнението на Комуникационната стратегия, отбелязани в докладите на съдилищата, и през тази отчетна година, както и през миналата, не е голям и представлява продължение на дейностите по вече осъществени партньорства.

Сред посочените е разширяването на партньорството със сродни съдилища от страни в ЕС (ВКС и Апелативен район – Варна), реализиране на съвместни проекти в областта на правоприлагането с международни неправителствени организации (дългосрочна цел). Основанието за тези цели е фактът, че изграждането и поддържането на доверие между българските съдилища и сродни такива от Европейския съюз изисква целенасочени усилия и постоянство за задълбочаване на професионалните комуникации между магистратите от ЕС, за активна обмяна на опит и практика както в процеса на правоприлагане, така и за администрирането на съдилищата.

По отношение на изпълнението на тези цели например Върховният касационен съд отчита посещение на магистрати от 7 европейски държави през

май 2017 г. във Върховния касационен съд по Обменната програма за 2017 г. на Европейската мрежа за съдебно обучение за обмен между съдебните власти на страните – членки на ЕС.

Проведена е среща във ВКС в рамките на организирано от проекта на Европейския съюз ЕУРАЛИС IV посещение в Република България на представители на съдебната власт на Република Албания по въпроси, свързани с организацията и функциите на българските органи на съдебна власт и техните правомощия за търсене на дисциплинарна отговорност и налагане на дисциплинарни наказания на съдии и прокурори – май 2017 г. Отчита се посещение на делегация от Върховния касационен съд на Република България в Съда на Европейския съюз в гр. Люксембург – декември 2017 г. С подкрепата на Посолството на Великобритания през март 2017 г. е организирано работно посещение на сър Станли Бърнтън и сър Стивън Силбър от ангажираната с подкрепа на програми за обучение Фондация „Слин“. В рамките на визитата на британските юристи са проведени работни срещи със съдиите от трите колегии на ВКС, като сред основните обсъдени теми са „Етични правила и дисциплинарни производства“, „Изготвяне на съдебни решения – законови изисквания, формализъм“, „Съдийско самоуправление“. От ВКС е организирана и среща на двамата юристи със съдии от Софийския апелативен съд, Военно-апелативния съд, Апелативния специализиран наказателен съд, Софийския градски съд, Софийския окръжен съд, Специализирания наказателен съд, Софийския военен съд и Софийския районен съд, както и с представители на Висшия съдебен съвет, Инспектората към Висшия съдебен съвет и Националния институт на правосъдието.

Апелативен район – Варна продължава да задълбочава партньорството и комуникацията на съда с различни НПО, с ВСС, с НИП и други институции по конкретни проекти, насочени към предоставяне на правни знания и компетентност на младите хора, както и умения за изпълнение на комуникационните цели на Стратегията на магистрати и съдебни служители.

В изпълнение на специфичната цел за подобряване на комуникацията с неправителствените организации, професионалните и съсловни организации, ВКС и съдилищата отчитат още участия в международни обучения и утвърдено сътрудничество с НИП.

В изпълнение на целта през 2017 г. в Националния институт на правосъдието са преподавали в обучения 12 съдии от Гражданската колегия на ВКС. Съдии от НК на ВКС са реализирали общо 72 участия в качеството на лектори по съответни теми. Друга част от дейностите, в изпълнение на посочената цел са: проведени 6 бр. обучения във фондация „Център за обучение на адвокати Кръстю Цончев“ с участието на трима върховни съдии; двама съдии от ВКС участват в семинар на тема „Мотивиране на съдебните актове с практика на ЕСПЧ – как да се избягват нарушения на Конвенцията“, организиран от Министерството на правосъдието; съдии от ВКС са лектори в национални учебни семинари, организирани от ИК „Труд и право“ по темите: „Граждански процес – доказателства по ГПК“, „Въззивно обжалване“, „Касационно обжалване“, „Промени в касационното обжалване“, „Значение на практиката на Върховния касационен съд“, „Непозволено увреждане“, „Обезщетение за имуществени и неимуществени вреди на извъндоговорно основание“, „Актуална съдебна практика“ и „Залог“ и др. ВКС не само създава ползотворни контакти с неправителствени организации, но осъществява и взаимодействие с неформални

граждански групи, които имат съмнения по отношения на съдебната практика по дела.

В апелативните райони София и Бургас сътрудничат активно за създаване на условия за прилагане на медиационните практики. Взаимодействат с Центъра за решаване на спорове и медиация към СРС и СГС в София и с Центъра за разрешаване на спорове по проект „Медиация в подкрепа на бизнеса“ в Бургас.

Специализираните наказателни съдилища реализират срещи с НПО „Риск монитор“ относно разясняване спецификата на работата на специализираните съдилища.

В докладите на съдилищата са отчетени общо 32 бр., в сравнение със 17 бр. за 2016 г., съвместни инициативи с НПО, професионални и съсловни организации на национално ниво с цел подобряване на двустранната комуникация и провеждане на проактивна комуникация от страна на съдилищата.

3. Очаквани резултати

През 2017 г. съдилищата в Република България са изпълнили планираните дейности, утвърдени в плановете им за действие по изпълнение на Комуникационната стратегия, по начина, посочен в точки 1 и 2, както и в приложената индикативна таблица. Всички заложи дейности са изпълнени съгласно заложените индикатори за отчитане на реализирането им.

Изпълнението на плановете за действие на съдилищата е обвързано с продължаване на действията за създаване на единна политика и стандарти за предоставяне на информация; формулиране на препоръки за комуникационните умения и знания, които следва да бъдат придобити от съдиите и съдебните служители за повишаване на комуникационната им компетентност; създаване на единни правила и стандарти за комуникация с медиите; взаимодействие с представители от целевата група от неправителствения сектор, професионални и съсловни организации.

III. Дефиниране на обекта на мониторинга

Представеният мониторинг е вътрешен, тъй като в съдилищата не е наличен финансов и експертен ресурс за прилагане на външен или смесен мониторинг, който би гарантирал допълнителна сигурност по отношение на откритостта, обективността, прозрачността и независимостта при оценката на междинните и крайните резултати.

В мониторинга са проследени индикатори, оценяващи последствията от прилагането на Стратегията извън непосредствените ефекти върху преки ползватели и целеви групи. Те могат да включват хора или организации, към които Комуникационната стратегия не е пряко насочена, както и непредвидени въздействия. Отчетени са индикатори за продукти, разработени или в процес на разработка в изпълнение на Стратегията и индикатори за резултат, отразяващи непосредствените влияния на Комуникационната стратегия върху целевите групи, бенефициентите и преките й адресати.

1. Изпълнение на плановете за действие и Комуникационната стратегия

През 2017 г. съдилищата в Република България са реализирали напълно или частично заложените дейности за изпълнение по плановете им за действие, като в голяма степен са постигнати заложените резултати. Частично са изпълнени дейностите по целите, определени като дългосрочни и средносрочни. Наблюдава се спад на броя дейности, организирани по изпълнение на целите, но се забелязва по-голямо разнообразие на включените външни целеви групи и задълбочаване на съдържанието на проведените събития, както и много по-висока посещаемост в сайтовете на съдилищата.

2. Отчет за степента на напредък чрез отчитане на всички заложен индикатори за съответния период и установяване на отклонения от заложените резултати/цели

В Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. са заложен 19 индикатора – в това число за продукти, резултат и въздействие.

В приложената индикативна таблица съдилищата сочат информация по 13 от тези индикатори, тъй като за отчитане на останалите липсва финансов и експертен ресурс.

По отношение на индикаторите за резултат през 2017 г. съдилищата отчитат:

- проведени са общо 137 координационни срещи/разговори на представители на връзки с обществеността на органите на съдебната власт, включително тези, организирани от ВСС и ВКС. За сравнение, през 2016 г. са 113, а 2015 г. са отчетени общо 6 такива дейности;

- координираните между органите на съдебната власт медийни изяви и други инициативи, насочени към широката общественост, са 126 при 194 за 2016 г. и 186 за 2015 г.

В отчета за 2017 г. двата индикатора „Медийни изяви“ и „Публикации и излъчвания в печатните и електронните медии“ са обединени поради установени неясноти и съществени разминавания при отчитането им от апелативните райони през 2016 и 2015 г.:

- медийни изяви, публикации и излъчвания в печатните и електронните медии – 90 207 бр. при 34 985 бр. за 2016 г. и 5 855 бр. за 2015 г.;

- проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с външни и вътрешни публики – 75 бр., при 136 бр. за 2016 г. и 33 бр. за 2015 г.;

- време за реакция при комуникационни/медийни кризи, както и през 2016 г. – съдилищата посочват от 15 мин. до 12 часа;

- събития и инициативи, насочени към гражданите – 175, при 311 бр. за 2016 г. и 249 бр. за 2015 г.;

- информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура – 380 бр., при 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.;

- взаимодействие между съдилищата и неправителствените организации – 32, при 17 бр. срещи и инициативи за 2016 г. и 13 бр. за 2015 г.

Индикаторите за продукти през 2017 г. са отчетени така:

- обслужени запитвания за достъп до обществена информация – общо за всички съдилища – 304 бр., при 185 бр. за 2016 г. и 195 бр. за 2015 г.;

- проведени обучения за повишаване на квалификацията, свързана с комуникацията с външни и вътрешни публики – 75 бр., при 136 бр. за 2016 г. и 33 бр. за 2015 г.;

- вътрешни информационни бюлетини в рамките на съдебната власт – 1 891 бр., при 1 371 бр. за 2016 г. и 1 005 бр. за 2015 г.;

- нови/обновени уебсайтове на органите на съдебната власт – общо 32 бр., при 33 бр. за 2016 г. и при 5 бр. за 2015 г.;

- честота на обновяването на информацията на страниците в интернет – тук се наблюдава повишаване на динамиката, като през 2017 г. периодите на обновяване варират от 3 пъти дневно до ежеседмично. За сравнение, през миналия отчетен период някои съдилища са обновявали ежедневно, някои – когато имат информационен повод, други – ежемесечно;

- информационните системи, осигуряващи онлайн достъп до информация за граждани и фирми – 54 бр., при 46 бр. за 2016 г. и 9 бр. за 2015 г., като в шест съдилища пилотно се прилагат Правилата за достъп до електронни съдебни дела в Единния портал за електронно правосъдие на ВСС;

- събития и инициативи, насочени към гражданите – общо 175 бр., при 311 бр. за 2016 г. и 249 бр. за 2015 г.;

- информационни кампании, насочени към повишаване на осведомеността и правната култура – общо 380 бр., при 270 бр. за 2016 г. и 117 бр. за 2015 г.

Индикаторите, по които не може да бъде отчетен резултат, както и през миналите отчетни периоди, са: успеваемост на прессъобщенията и продължаващи тематични индикации, достигната аудитория по целеви групи, отношение на медиите по темите за съдебната власт, репутация на съдилищата в социалните медии, подобрение на нагласите и отношението на обществеността към органите на съдебната власт – поради липса на обезпеченост с експертен, технически и финансов ресурс.

През 2016 г. Висшият съдебен съвет взе предвид препоръката за прилагане на централизиран подход при осъществяване на ежедневния медиен мониторинг и резултатите, проследявани по посочените индикатори, и сключи договор с фирма – изпълнител, която да измерва показателите по отношение на всички органи на съдебната власт, включително на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд. През миналия отчетен период се оказа, че методиката, използвана от фирмата – изпълнител за изготвяне на прегледа на печата и електронните издания, не е достатъчно ефективна.

Специалистите „Връзки с обществеността“ от Апелативен район – София и през този отчетен период отправят молба, с оглед подобряване работата на всички, занимаващи се с прилагането на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020, ВСС да обезпечи службите „Връзки с обществеността“ в съдилищата с опции за търсене по теми и ключови думи, засягащи работата на органите на съдебната власт.

Известно е, че основополагащ принцип за постигане максимална прозрачност и публичност в дейността и функциите не само на съдебната система, но и на всяка друга институция или организация, е достъпността на информацията, която отправя към аудиторията. В този смисъл се налага да бъде отбелязано, че усложняването чрез „надграждане“ на комуникационните документи, политики и практики на органите на съдебната власт с цел възприемане на високи европейски стандарти в комуникацията на всички нива,

носи риск от създаване на пречки експертите „Връзки с обществеността“ в системата (съдиите и съдебните служители, натоварени с тези функции в звената, където няма експерти) да изпълняват текущите си задължения, защото трябва да събират и систематизират ежедневно информацията, необходима за Механизма за мониторинг и оценката на Комуникационната стратегия. Това безспорно намалява гаранцията за устойчивото ѝ прилагане.

Другият много значим проблем при реализирането на Комуникационната стратегия е, че при нейното изработване не е направена т. нар. финансова обосновка, което е изискване към всеки нормативен акт. Липсата на предварителна преценка за нуждата от експерти и финансов ресурс в съдилищата, които ще я прилагат, натоварва изключително много административните ръководители в звената, в които няма експерт „Връзки с обществеността“, а такива са много. В подкрепа на това становище се обединяват експертите „Връзки с обществеността“ от всички апелативни и окръжни съдилища, като в доклада на Софийския апелативен съд ясно е дефинирано: „Проблемът, който не е нов, е, че немалка част от съвместяващите функции на служители „Връзки с обществеността“ магистрати и административни секретари, не са в състояние да отделят време за координационни срещи и разговори. С малки изключения те възприемат вменените им допълнителни задължения като затрудняващи всекидневната им работа, а изискванията към тях понякога и като недостатъчно ясни. Отделни графи в отчетните таблици на окръжните съдилища от района на Апелативен съд – София, например тези за периодични координационни срещи, обучения, както и брой медийни изяви, остават непопълнени, като в тях изрично е посочено, че съответният съд не разполага със служител „Връзки с обществеността“, който да координира или отчита изяви в медиите.“.

Макар и косвено в подкрепа на направените дотук изводи звучи и записаното в доклада на Апелативен район – Варна: „При изпълнението на комуникационните дейности в отчетния период се забелязват редица дефицити, свързани с комуникационната компетентност, предимно на упълномощените с комуникационни функции съдии и съдебни служители, които не са ПР-експерти. Този дефицит се обяснява с недостатъчното им обучение в комуникационни практики и дейности.“, като е уточнено, че това води до изоставане с постигането на втората от ключовите мисии на Комуникационната стратегия на съдебната власт, а именно – професионализация на комуникацията.

Честният подход към проблема налага да се подчертае, че без такива експерти във всички апелативни и в повечето окръжни съдилища – поради изключително амбициозно и сложно написаната Стратегия като изказ, дейности и индикатори, реализирането ѝ в пълния ѝ обем е непосилно.

IV. Определяне на заинтересованите страни

В плановете за действие на съдилищата са заложили цели и дейности, насочени към основните целеви групи на съдебната власт – вътрешни публики, в това число съдии, съдебни служители, и външни – медии, потребители на съдебни услуги, граждани, неправителствени организации, ученици и студенти.

Голямо значение за разбиране на обществения и институционалния контекст за осъществяването и изпълнението на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г., както и за постигането на поставените цели, има

отношението на заинтересованите страни. Взаимодействието с неправителствените организации също е от съществено значение в процеса на реализиране на Стратегията. Всички заинтересовани страни биха могли да допринесат за нейното успешно прилагане и съдилищата в Република България много добре осъзнават и отчитат този факт.

Трябва да се отбележи, че използването само на инструментите за вътрешен мониторинг не гарантира желаното ниво на достоверност по отношение на изводите и констатациите поради липсата на експертен, финансов и технически ресурс за прилагане на комплексен подход при мониторинга чрез ангажиране на външни експерти.

Чрез предприемане на адекватни мерки в средносрочен и дългосрочен план може да се очаква положителна промяна по отношение на целите, които следва да бъдат реализирани в изпълнение на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г.

V. Необходими ресурси за изпълнение и препоръки

Както и през миналия отчетен период, така и през 2017 г. от координационните срещи на експертите „Връзки с обществеността“ в органите на съдебната власт с административните ръководители и магистратите, поели ангажимента да изпълняват тези функции в звената, в които няма назначени експерти, от неформални разговори и основно от подготвените доклади – анализи на апелативните райони става ясно, че готовността – експертна и финансова, за изпълнение на Механизма за мониторинг и оценка на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. не е в необходимата степен, тъй като ресурси – финансови, експертни и материални, за тази дейност не са предварително обсъдени и предвидени.

Комуникационната стратегия и през 2017 г. отново се изпълнява в условия на рестриктивен бюджет на съдебната власт, което обаче не отменя необходимостта от осигуряване на техническа и финансова обезпеченост на съдилищата за изграждане на пресофиси, отговарящи на съвременните стандарти и гарантиращи бърза, навременна и адекватна реакция на всяка комуникационна ситуация. Поради липсата на централизиран подход по отношение на експертното, техническото и финансово планиране на комуникационните дейности на съдебната власт, би следвало в проектобюджета за следващата година да бъдат предвидени средства както за оборудване на пресофисите, съобразно минимални стандарти, така и за обезпечаване на комуникационните дейности.

VI. Обобщение на резултатите от мониторинга

Отчетът за 2017 г. е третият, в който се прави оценка на изпълнението на Комуникационната стратегия на съдебната власт 2014 – 2020 г. от страна на районните, окръжните, апелативните, военните, специализираните наказателни съдилища и Върховния касационен съд. Процесът и през този отчетен период може да се оцени от гледна точка на реалистично поставените цели и реализирани действия, както и на ограничените данни за достигнатата чрез тях аудитория съобразно заложените индикатори. След сравнение на резултатите с предишните два отчетни периода може да се направи недвусмислен извод за

спад в проведените или изпълнени дейности по изпълнението на Комуникационната стратегия. Трябва да се имат предвид както фактът, че от систематизираните данни на органите на съдебната система личи липса на изградени ясни и унифицирани критерии за изпълнение на Стратегията, така и продължаващата липса на достатъчно предвидени специално за целите на стратегическия документ човешки и финансови ресурси. Тези фактори безспорно оказват влияние и предизвикват нестабилност при отчитане резултатите по заложените в Комуникационната стратегия очаквания и цели.

Необходимо е при измерване на съответствието, ефикасността, ефективността, въздействието и устойчивостта на дейностите по Стратегията да бъде приложен комплексен подход чрез осигуряване на ясни изисквания за вътрешен мониторинг и ресурси за външен мониторинг, както и на допълнителни проучвания от външни експерти.

**ЛОЗАН ПАНОВ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Обобщени статистически таблици за дейността на съдилищата за 2017 г., приети с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по Протокол № 11/27.03.2018 г.
2. Статистически таблици за дейността на Върховния касационен съд през 2017 г.
3. Таблица за отчитане на напредъка на съдилищата в Република България по Комуникационния план 2014 – 2020 през 2017 г.